

T.C.
İSTANBUL KÜLTÜR ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

ALACAKLININ TALEBİ İLE DOĞRUDAN DOĞRUYA İFLÂS SEBEPLERİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

YASİN MECİT EREN
1600001217

Anabilim Dalı: ÖZEL HUKUK
Programı: ÖZEL HUKUK

Tez Danışmanı: Doç. Dr. Cemil SİMİL

NİSAN 2023

T.C.
İSTANBUL KÜLTÜR ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

ALACAKLININ TALEBİ İLE DOĞRUDAN DOĞRUYA İFLÂS SEBEPLERİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

YASİN MECİT EREN

1600001217

Anabilim Dalı: Özel Hukuk

Programı: Özel Hukuk

Tez Danışmanı : Doç. Dr. Cemil SİMİL

Jüri Üyeleri : Prof. Dr. Hülya TAŞ KORKMAZ

: Dr. Öğr. Üyesi Melis TAŞPOLAT TUĞSAVUL
Bahçeşehir Üniversitesi

NİSAN 2023

ÖNSÖZ

“Alacaklının Talebi İle Doğrudan Doğruya İflâs Sebepleri” konulu tez çalışmam 25.04.2023 tarihinde savunularak oybirliği ile kabul edilmiştir.

Öncelikle lisans dönemimden itibaren İcra ve İflâs Hukuku bilgisini bana aşıl原因 ve yüksek lisans dönemimde her türlü desteği sağlayan, zorlandığım her anımda kendisine gerek telefonla gerek yüz yüze her an ulaşabildiğim, sabırla sorularımı ve sorunlarımı çözmemde yardımcı olan kıymetli görüşleriyle bana fikir önderliği eden saygıdeğer hocam ve danışmanım Doç. Dr. Cemil Simil’e gerek lisans gerek yüksek lisans sürecimdeki ilgi ve sonsuz desteği için teşekkürlerimi sunarım. Kıymetli jüri üyemiz ve lisans dönemimdeki Medeni Usûl Hukuku hocam Prof. Dr. Hülya Taş Korkmaz’a, tezimin içeriğinde ve özellikle usuli anlamda nasıl başarılı olacağı konusunda bana verdiği destek konusunda sonsuz teşekkürlerimi sunarım. Yine tez savunma sürecinde kıymetli jüri üyeliği yapan ve sayfa sayfa tezi inceleyerek bana yardımcı olan Dr. Öğr. Üyesi Melis Taşpolat Tuğsavul’a kıymetli emekleri için sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Hayatımın her alanında her zaman yardımcı olan ve benden desteklerini hiçbir zaman esirgemeyen annem Beytül Eren’e ve fikirleriyle vizyonumu açan babam Dr. İlker Eren’e, ablam İlknur Aslan’a, eşi İlker Aslan’a, bu süreçte sağlam destek veren Bulut Aslan’a, maddi manevi arkamda olan amcam Yavuz Eren’e ve kıymetli babaannem Ruskat Eren’ sonsuz destekleri için teşekkür ederim.

Ne Mutlu Türk’üm Diyene!

Nisan, 2023

Yasin Mecit Eren

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ	I
İÇİNDEKİLER	II
KISALTMALAR	V
ÖZET	VII
ABSTRACT	VIII
GİRİŞ	1

BİRİNCİ BÖLÜM	4
---------------------	---

DOĞRUDAN DOĞRUYA İFLÂS SEBEPLERİ, BU İFLAS SEBEPLERİNİN KABUL EDİLME NEDENLERİ VE DİĞER İFLAS YOLLARINDAN FARKLARI	4
--	---

§ I. Doğrudan Doğruya İflâs Yolu	4
A. Genel Olarak	4
B. Borçlunun Talebi ile Doğrudan Doğruya İflâs	7
1. Genel Olarak	7
2. Borçlunun İhtiyari Olarak Doğrudan Doğruya İflâs Talebinde Bulunması	8
3. Borçlunun Zorunlu Olarak Doğrudan Doğruya İflâs Talebinde Bulunması	11
C. Sermaye Şirketlerinin Doğrudan Doğruya İflası	12
D. Borçlunun ve Sermaye Şirketlerinin Doğrudan Doğruya İflâsında Yargılama Usûlü	18
E. Alacaklının Talebi ile Doğrudan Doğruya İflâs Halleri	21
§ II. Doğrudan Doğruya İflâs Sebeplerinin Kabul Edilme Nedenleri	23
A. Genel Olarak	23
B. Ödeme Emrinin Gönderiminin İmkânsız Hale Gelmesi	26
C. Alacaklıdan Takip Yapılmasının Beklenememesi	27
D. Alacaklının Alacağının Tehlikeye Girmesi	28
E. Borçlunun Ödeme Yapamayacağı Halinin Anlaşılması	30
§ III. Doğrudan Doğruya İflâs Halleri ile diğer İflâs Yolları Arasındaki Farklar	31

İKİNCİ BÖLÜM	34
--------------------	----

ALACAKLININ TALEBİ İLE DOĞRUDAN DOĞRUYA İFLÂS SEBEPLERİ	34
---	----

§ I. Genel Olarak	34
§ II. İcra ve İflâs Kanunu'nda Yer Alan Doğrudan Doğruya İflâs Sebepleri	35
A. İcra ve İflâs Kanunun 177. Maddesinde Yer Alan Düzenlemeler	35
1. Borçlunun Yerleşim Yerinin (İkametgahının) Belli Olmaması (m. 177/1)	35
2. Borçlunun Verdiği Taahhütlerden Kurtulmak İçin Kaçması (m. 177/1)	39
3. Borçlu Tarafından Alacaklının Haklarının İhlal Eden Hileli Tasarruflarda Bulunulması veya Bu Tasarruflara Kalkışılması (m. 177/1)	43
4. Borçlunun, Kendisine Karşı Haciz Yoluyla Yapılan Takip Sırasında Mallarını Saklaması (m. 177/1)	48

5.	Borçlunun Ödemelerini Tatil Etmesi (m.177/2).....	51
6.	Konkordato ile İlgili Bazı Doğrudan Doğruya İflâs Halleri (m.177/3).....	54
a.	Genel Olarak	54
b.	Konkordato Mühletinin Kaldırılması Halinde Re'sen İflâs Kararı Verilmesi (m.292) 58	
c.	Borçlu Tarafından Teklif Edilen Konkordatonun Tasdik Edilmemesi Halinde Doğrudan Doğruya İflâs	62
d.	Konkordatonun Tamamen Feshi ve Alacaklıların Doğrudan Doğruya İflâs Talebi. 65	
7.	İlama Bağlı Alacağın İcra Emriyle Talep Edilmesine Rağmen Ödenmemesi (m. 177/4) 67	
a.	Genel Olarak	67
b.	İlamın Kesinleşmesinin Gerekip Gerekmediği Sorunu	70
c.	İlâm Niteliğinde Belgelere Dayanılması.....	74
8.	Uzlaşma Sonucunda Yeniden Yapılandırmanın Feshi ve Proje İhlali Halinde Doğrudan Doğruya İflâs (İİK m. 309/S-T)	75
a.	Genel Olarak	75
b.	Yeniden Yapılandırma ve Doğrudan Doğruya İflâs	77
c.	Yeniden Yapılandırma Projesinin Feshi	78
d.	Yeniden Yapılandırma Projesinin İhlali	79

§ III. Diğer Kanunlarda Yer Alan Başlıca Doğrudan Doğruya İflâs Sebepleri..... 80

A.	Komandit ve Kollektif Şirket Ortaklarının Doğrudan Doğruya İflâsı.....	80
1.	Kollektif Şirket Ortaklarının Şirket Borçlarından Dolayı Doğrudan Doğruya İflâsı	81
a.	Genel Olarak	81
b.	Şirkete İcra Emri Tebliğ Edilmesine Rağmen Borcun Ödenmemesi (Türk Ticaret Kanunu m. 238/2).....	81
c.	Kollektif Şirkete Verilen Depo Kararının Ortaklara Tebliğ Edilmesi (Türk Ticaret Kanunu M. 240).....	82
2.	Komandit Şirket Ortaklarının Doğrudan Doğruya İflâsı.....	83
B.	Bankaların İflâsı (Bankacılık Kanunu m. 71).....	84
1.	Genel Olarak.....	84
2.	Bankaların Faaliyet İzninin Kaldırılması veya TMSF'ye Devri İçin Gerekli Şartlar	85
3.	Alacaklı Talebi ile Bankaların Doğrudan Doğruya İflâsı	87
4.	Banka Yöneticilerinin Şahsen İflâsı	88
C.	Kamu Alacakları Nedeniyle Doğrudan Doğruya İflâs (AATHK m. 100).....	90
D.	Sermaye Piyasası Kurumları ve Yetkili Sorumluların Doğrudan Doğruya İflâsı (SerPK m. 97)	92

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM..... 94

DOĞRUDAN DOĞRUYA İFLÂS TALEBİNİN MAHKEMECE İNCELENMESİ SONUCU VERİLECEK OLAN KARARLAR ve KARARLARA KARŞI KANUN YOLLARI 94

§ I.	İflâs Talebinde Görevli ve Yetkili Mahkeme.....	94
A.	Görevli Mahkeme	94
B.	Yetkili Mahkeme	95
§ II.	İflâs Talebinin İncelemesi.....	96
A.	Genel Olarak	96
B.	İflâs Talebinin Hukuki Niteliği.....	97
C.	Yargılama Usulü.....	98
§ III.	İflâs Kararı Öncesinde Alınması Gereken Muhafaza Tedbirleri.....	104
A.	Genel Olarak	104
B.	Borçlunun Mal Defterinin Tutulması	105
C.	Mal Defterinin Tutulması Harici Muhafaza Tedbirleri	105

§ IV. Alacaklının Talebi ile Doğrudan Doğruya İflâta İspat	105
§ V. Doğrudan Doğruya İflâs Talebinin Geri Alınması	108
§ VI. İflâs Kararı ve Bu Karara Karşı Kanun Yolları.....	110
SONUÇ	113
KAYNAKÇA.....	119

KISALTMALAR

AATHK	: 6183 Sayılı Amme Alacaklarının Tahsili Usulü Hakkındaki Kanun
AUHFD	: Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi
AY	: Anayasa
AYM	: Anayasa Mahkemesi
B.	: Bölüm
b.	: Bent
BAM	: Bölge Adliye Mahkemesi
BDDK	: Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurulu
Bkz.	: Bakınız
C.	: Cilt
DEÜHFD	: Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi
E.	: Esas
f.	: Fıkra
GSÜHFD	: Galatasaray Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi
HD	: Hukuk Dairesi
HİGM	: Hukuk İşleri Genel Müdürlüğü
HMK	: 6100 Sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu
İİK	: 2004 Sayılı İcra ve İflâs Kanunu
İKÜHFD	: İstanbul Kültür Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi
İYUK	: 2577 Sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu
K.	: Karar
m. ¹	: Madde
no	: Numara
RG	: Resmî Gazete
s.	: Sayfa
S.	: Sayı
SerPK	: 6362 Sayılı Sermaye Piyasası Kanunu

¹ Tez çalışması içerisinde kanun ismi kullanılmadan sadece numarası verilen maddeler 2004 sayılı İcra ve İflâs Kanunu maddeleridir.

SPK	: Sermaye Piyasası Kurulu
T.	: Tarih
TBK	: 6098 Sayılı Türk Borçlar Kanunu
TCK	: 5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu
TMK	: 4721 Sayılı Türk Medeni Kanunu
TMSF	: Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonu
TTK	: 6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu
vb.	: ve benzeri
vd.	: ve devamı
Y.	: Yargıtay
YİBGK	: Yargıtay İçtihadı Birleştirme Genel Kurulu
YHGK	: Yargıtay Hukuk Genel Kurulu
YKD	: Yargıtay Kararları Dergisi
YTM	: Yatırımcı Tazmin Merkezi

Üniversite : İstanbul Kültür Üniversitesi
Enstitüsü : Lisansüstü Eğitim Enstitüsü
Anabilim Dalı : Özel Hukuk
Programı : Özel Hukuk
Tez Danışmanı : Doç. Dr. Cemil Simil
Tez Türü ve Tarihi : Yüksek Lisans – Nisan 2023

ÖZET

ALACAKLININ TALEBİ İLE DOĞRUDAN DOĞRUYA İFLÂS SEBEPLERİ

Alacaklının talebi ile doğrudan doğruya iflâs, alacaklının iflâs takibine gerek kalmadan borçlunun iflâsının asliye ticaret mahkemesinden istenebilmesi için kullanılabilen bir yoldur. Ancak bu yola başvurusu gereken alacaklının kanunlarda yer alan özel hallerden birine sahip olması gerekmektedir. Bu özel hallere ek olarak alacaklının bir para alacağının bulunması da önem taşımaktadır.

Bu çalışmada alacaklının hangi hallerde doğrudan doğruya iflâs yoluna başvurabileceği ve mahkemece iflâs talebi hakkında karar verilebileceği ile yargılamada hangi ispat ölçülerinin kullanılacağı hakkında inceleme yaptık. İnceleme yaparken özellikle ülkemizde yapılmış olan kanuni düzenlemelere yer verilmeyle birlikte bazı bölümlerde gerekçelere yer verdik.

Öncelikle İcra ve İflâs Kanunu 177. madde özelinde yapılan bu çalışmamızda ayrıca 178, 179. maddeler ile 308 ve 309. maddelerinde yer alan hallere dair incelemeler yapılmıştır. Sadece İcra ve İflâs Kanunu içerisinde yer alan düzenlemelerle kalmayarak Türk Ticaret Kanunu, Hukuk Muhakemeleri Kanunu, Bankacılık Kanunu, Sermaye Piyasası Kanunu ve Amme Alacaklarının Tahsil Hakkındaki Kanunda yer alan hükümler ışığında doktrinde yer alan yazarların görüşü ele alınmış referans olarak kabul edilen içtihatlar ve örneklerle birlikte alacaklının hangi hallerde borçlu aleyhine herhangi bir iflâs takibi başlatmadan nasıl iflâsını talep edebileceğine dair inceleme de yapılmaya gayret edilmiştir.

Anahtar Sözcükler : İflâs, Doğrudan Doğruya İflâs, Alacaklı, Şirket, Borçlu.

Institute : Institute Of Graduate Studies
Department : Private Law
Program : Private Law
Thesis Supervisor : Associate Prof. Dr. Cemil Simil
Thesis Type and Date : Master's Degree – April, 2023

ABSTRACT

THE DIRECT BANKRUPT ACCORDING TO THE REQUEST OF THE CREDITOR'S

Direct bankruptcy at the request of the creditor is a way that can be used to claim the bankruptcy of the debtor from the commercial court without the need for bankruptcy of the creditor. Barely, the creditor who has to resort to this method must have one of the special conditions in the laws. In addition to these special cases, it is also important to have a money seen by the creditor.

In this study, we have examined in which cases the creditor can directly apply for bankruptcy by the as a result of which cases the court can decide on the bankruptcy request and which proof measures will be used. While examining this subject, we have included the legal regulations of the regulations made in our country and the justifications in some sections.

First of all, articles 177, 178, 179, 308 and 309 of the Execution and Bankruptcy Law were examined. Not only with the regulations in the Execution and Bankruptcy Law, but also the articles in the Turkish Commercial Code, The Capital Market Code, the Banking Code and the Tax Law were examined. In addition to the views defended in the doctrine, court decisions have been examined according to high court decisions and examples.

Key Words : Bankruptcy, Direct Insolvency, Creditor, Establishment, Obligor.

GİRİŞ

Gittikçe globalleşen dünya ve artan nüfus sonucunda artık ticari işlemler oldukça hızlandı ve çok yüksek hacimlere ulaştı. Özellikle şirketler arasında yapılan ticaretle ticari güven arttı ve tabi ki oluşan güven ortamı içerisinde kötü niyetli olanlar nedeniyle borçlar ödenemez hale geldi. Sadece kötü niyetle açıklanamayacak bu işlemlerde ayrıca ekonomik dalgalanmaların da ticari hayatı sarstığını söylemek yanlış olmayacaktır. Borç hacminin büyümesi sonucunda alacaklılar da alacaklarını tahsil etmek amacıyla devletin cebri icra organlarına başvuru yapmalıdırlar. Esas olarak bir alacaklının başvuracağı en basit yol borçlusu hakkında genel haciz yolu ile takip başlatarak borçludan alacağını tahsil etmektir. Bu yol sonucunda eğer borçlu iflâsa tabi ise alacaklı tarafından iflâsı da talep edilebilir. Bu durumlara ek olarak kanun koyucu taraflara bazı imkanlar getirerek haklarını ve alacaklarını tahsil etmek için düzenlemeler yapmıştır.

Alacaklının talebi ile doğrudan doğruya iflâs hakkında ise 2004 sayılı İcra ve İflâs Kanunu içerisinde yer alan 177. madde hükmünde alacaklının talebi üzerine borçlunun nasıl doğrudan doğruya iflâs ettirilebileceğine dair sebepler bulunmaktadır. Bu hükümlere istinaden takip yoluna başvurmadan direkt olarak borçlunun bulunduğu yerdeki asliye ticaret mahkemesinden iflâsı talep etmesi imkânı getirilmiştir.

Alacaklı açısından avantajlı olan bu yolun borçlu açısından da sıkıntılı bir durum olduğu aşıkardır. Bu nedenle de kanun koyucu sadece kanunlarda düzenlenmiş olan istisnai hallerde alacaklının bu yola başvurabileceğini, kanunlarda düzenlenmiş olmayan durumlarda doğrudan doğruya iflâs talebinde bulunamayacağını kabul etmiş ve menfaat dengesini kurmaya çalışmıştır.

Özellikle İcra ve İflâs Kanunu 177. maddesinde düzenlenen alacaklının talebi ile doğrudan doğruya iflâs halleri kanun içerisinde yapılan atıflarla birlikte 308 ve 309. maddelerinde yer alan konkordato ve sermaye şirketleri ve kooperatiflerin uzlaşma yoluyla yeniden yapılandırılması hallerinde dahi nasıl doğrudan doğruya iflâsa tabi olacaklarını düzenlemiştir.

Kanun koyucu sadece İcra ve İflâs Kanunu içerisinde doğrudan doğruya iflâs hali hakkında düzenleme yapmakla kalmamıştır. Ayrıca özel kanunlar olarak yer alan 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu, 5411 Sayılı Bankacılık Kanunu, 6183 Sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkındaki Kanun ve 6362 Sayılı Sermaye Piyasası Kanunu içerisinde yer alan hükümler ile de alacaklının doğrudan doğruya iflâs talebinde bulunabileceği halleri sıralamıştır.

Biz de bu çalışmamız içerisinde alacaklının hangi özel hallerde doğrudan doğruya iflâs talep edebileceğini, bu hallerin varlığı durumunda ne gibi işlemler yapabileceğini inceleyerek sadece alacaklı açısından değil borçlu açısından da doğrudan doğruya iflâs hükümlerini kısmen değerlendirmeye çalıştık.

Çalışmamızın birinci bölümünde doğrudan doğruya (takipsiz) iflâs hakkında genel bilgiler verdikten sonra doğrudan doğruya iflâs hallerinin neden kabul edildiğini, hangi hallerde alacaklıdan doğrudan doğruya iflâs talebinde bulunulması gerektiğini inceleyerek doğrudan doğruya iflâs ile diğer iflâs yolları arasındaki farklar ile ilgili açıklamalarda bulunduk.

Bölüm içerisinde ayrıca 178. ve 179. madde içerisinde yer alan borçlunun talebi ile doğrudan doğruya iflâs ve sermaye şirketleri ve kooperatiflerin pasifinin aktifinden daha fazla olması durumunda doğrudan doğruya iflâs ile ilgili bilgiler verdik. Ayrıca bu konu hakkında bilgi verirken sermaye şirketleri açısından iflâstan kaçınma yolu olan sıradan çekilme anlaşmasına da yer verdik.

Tez çalışmamızın ana konusu olan alacaklının talebi ile doğrudan doğruya iflâs halleri ile ilgili detaylı bilgilere ise ikinci bölümde yer verilerek İcra ve İflâs Kanunu başta olmak üzere Türk Ticaret Kanunu, Bankacılık Kanunu, Sermaye Piyasası Kanunu ve Amme Alacaklarının Tahsili Usulü Hakkındaki Kanun içerisinde yer alan doğrudan doğruya iflâs hallerinin neler olduğu hakkında bilgi vererek kanun koyucunun, alacaklının hangi şartlarda doğrudan doğruya iflâsa başvurabileceğine dair bilgiler ile kendi görüşlerimizi açıklamaya çalıştık.

Sonuç bölümümüzde ise alacaklı tarafından ileri sürülen iflâs talebinin görevli ve yetkili asliye ticaret mahkemesi tarafından incelenmesi, iflâs talebinin hukuki niteliği ve yargılama usulü hakkında bilgiler vererek alacaklının ispat yükü ve genel hükümler ışığında muhafaza tedbirleri hakkında değerlendirmelerde bulunarak alacaklıların doğrudan doğruya iflâs taleplerinin uygulamada daha aktif olarak kullanılması hakkında ne gibi çalışmalar yapılabileceğine dair görüşlerimizi sunmaya çalıştık

BİRİNCİ BÖLÜM

DOĞRUDAN DOĞRUYA İFLÂS SEBEPLERİ, BU İFLAS SEBEPLERİNİN KABUL EDİLME NEDENLERİ VE DİĞER İFLAS YOLLARINDAN FARKLARI

§ I. Doğrudan Doğruya İflâs Yolu

A. Genel Olarak

İflâs terimi genel anlam açısından bir kimsenin ekonomik durumunun tükenmesidir, iflâs hukuku da bu durum içerisine düşmüş olan borçluya karşı alacaklılarının, borçlunun tüm malvarlığını tasfiye ederek tahsil etmesi için düzenlenmiştir. İcra hukukunda takibi başlatan alacaklının tatmin edildiği görülürken, iflâs hukukunda tüm alacaklıların tatmin edildiği görülmektedir. İflâs, mahkemece tayin edilmiş olan organlar vasıtasıyla alacaklıların alacaklarının tahsil edilmeye çalışıldığı “cebrî” bir tasfiye usulüdür.² Hukukumuzda esas olarak takipli iflâs kabul edilmiştir. Takipli iflâs yolu genel iflâs yolu olarak da ifade edilmektedir. Alacaklı iflâs takibi başlattıktan sonra borçlunun iflâsını talep etme yetkisine de sahip olmaktadır. Önce icra dairesinden alacaklı takip yapar ve daha sonra ödeme yapılmaması durumunda borçlunun iflâsını talep ederek alacağına kavuşmaya çalışır.

² **BERKİN**, Necmeddin M., Tatbikatçılara İcra ve İflâs Hukuku Rehberi, (İstanbul: Filiz Kitabevi, 1980), s. 9.(Tatbikat); **KURU**, Baki, İflâs ve Konkordato Hukuku, (Ankara: Alfa Basım Yayım Dağıtım, 1992), s.5. (Konkordato); **KURU**, Baki, İcra ve İflâs Hukuku C.III, (İstanbul: Evrim Dağıtım, 1993), s. 2599. (İflâs III); **TERCAN**, Erdal, İflâsın Sözleşmelere Etkisi, (Ankara: Adil Yayınevi, 1996), s. 5; **ALTAY**, Sümer, Türk İflâs Hukuku, (İstanbul: Vedat Kitapçılık, 2004) s. 13; **GÜNEL**, Y. Mete, İflâs Davaları ve İflâsın Ertelenmesi, (Ankara: Yetkin Yayınları, 2006), s. 13; **RÜZGARESEN**, Cumhuriyet, İflâs Sebepleri, (Ankara: Adalet Yayınevi, 2011), s.14; **KURU**, Baki, İcra ve İflâs Hukuku El Kitabı, (Ankara: Adalet Yayınevi, 2013), s. 1081. (Kuru El Kitabı); **KURU**, Baki/**ARSLAN**, Ramazan/**YILMAZ**, Ejder, İcra İflâs Hukuku Ders Kitabı, (Ankara: Yetkin Yayınevi, 2014), s. 502; **PEKCANITEZ**, Hakan/**ATALAY**, Oğuz/**SUNGURTEKİN ÖZKAN**, Meral/**ÖZEKES**, Muhammet, İcra ve İflâs Hukuku Ders Kitabı, (İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, 04-2022), s. 383.

Takipli iflâs yolunda genel iflâs yolunun bir kolu olarak kambiyo senetlerine özgü iflâs yolu yer almaktadır. Borçlu hakkında iflâs hükümlerinin uygulanabilmesi için iflâsa tabi kişilerden olması zorunludur. İflâsa tabi olmayan bir borçluya karşı alacaklı iflâs talep edemeyecek ve kendisine karşı genel haciz yoluyla takip yaparak alacağına kavuşmaya çalışacaktır.

Bununla birlikte genel iflâs yolunun istisnası olarak doğrudan doğruya iflâs veya bir diğer ismiyle takipsiz iflâs imkânı da bulunmaktadır. Genel iflâs yolunda alacaklının muradı alacağını tahsil etmek için iflâs ödeme emri göndermek iken, farklı bir düzenleme olan doğrudan doğruya iflâsta alacaklının öncelikli muradı alacağın tahsili değil, aksine borçlunun iflâsını istemek ve malvarlığını tasfiye ettirdikten sonra alacağına kavuşmaktır. Zira bir borçlunun iflâs etmesi sonucunda alacaklıların alacağına kavuşması daha zor olacağından dolayı, alacaklının doğrudan doğruya iflâs yolunu seçmesi durumunda öncelikli gayesinin tahsil olduğunu söylemek zor olacaktır. Çalışmamızın kalan kısmında biz doğrudan doğruya iflâs adı altında açıklamalarda bulunacağız.

Alacaklı muaccel hale gelmiş para veya teminat borcunun ödenmemesi durumunda genel iflâs yoluna başvurabilir. Ancak takipli iflâs ile doğrudan doğruya iflâsın esas olarak ayrıldığı nokta ise doğrudan doğruya iflâs yolunda muaccel olan borca ek olarak öncelikle İcra ve İflâs Kanunu³ 177. maddesinde sayılan özel hükümler ve başta Türk Ticaret Kanunu olmak üzere Bankacılık Kanunu ve diğer özel kanunlarda sayılan özel hallerin de gerçekleşmesi aranmaktadır.⁴ Kanunlarda yer alan şartların varlığı halinde alacaklı, hiçbir takip başlatmadan asliye ticaret mahkemesinden borçlunun doğrudan doğruya iflâsını talep edebilir.⁵

³ 2004 sayılı İcra ve İflâs Kanunu (İİK) 09.06.1932 Tarih, 19.06.1932 tarihli 2128 sayılı Resmî Gazete yayım tarihi.

⁴ **ANSAY**, Sabri Şakir, Hukuk İcra ve İflâs Usulleri, (Ankara: İstiklal Matbaası), 1960, s. 210-211; **BİLGE**, Necip, Bankacılar İçin Takip Hukuku Bilgisi, (Ankara: Türkiye Bankalar Birliği) 1975, s.85; **MUŞUL**, Timuçin, İcra ve İflâs Hukuku Bilgisi, (İstanbul: Legal Yayınevi, 2005), s.330; **KURU**, El Kitabı, s. 1143; **KURU/ARSLAN/YILMAZ**, s. 563; **GÜNEL**, s. 181; **PEKCANITEZ/ATALAY/SUNGURTEKİN ÖZKAN/ÖZEKES**, s. 420.

⁵ **ANSAY**, s. 211; **BİLGE**, s. 85; **KURU**, El Kitabı, s. 1143; **KURU**, Baki/**AYDIN**, Burak, İcra ve İflâs Hukuku Ders Kitabı, (İstinâf Sistemine Göre Yazılmış), (Ankara: Yetkin Yayınevi, 10-2021), s. 400. **ARSLAN**, Ramazan/**YILMAZ**, Ejder/**TAŞPINAR AYVAZ**, Sema/**HANAĞASI**, Emel, İcra ve İflâs Hukuku, (Ankara: Yetkin Yayınları, 10-2022), s. 473; **PEKCANITEZ/ATALAY/SUNGURTEKİN ÖZKAN/ÖZEKES**, s. 421.

Doğrudan doğruya iflâs hallerinin düzenlenmesinin temel amacı alacaklının korunmasıdır. Alacaklı, borçluya karşı bir takip başlatmasına gerek kalmadan doğrudan mahkemeden iflâs talep edebilmektedir. Usûl açısından bakıldığında alacaklı tarafından mahkemeye ileri sürülen iflâs talebi sonrasında asliye ticaret mahkemesi gerekli incelemeler sonucunda bir karara varacaktır. Borçlu ise kendisine karşı yöneltilen bu iflâs talebine karşı iflâs şartlarının gerçekleşmediği ve alacaklı ile arasında böyle bir konunun söz konusu olmadığı konusunda itirazlarını sunabilecektir. Borçluya burada depo emri dahi verilmeyerek, yapacağı itirazının mahkemece inandırıcı bulunması halinde iflâstan kurtulabilme imkânı tanınmıştır.

Alacaklı veya borçlu, borçlunun yerleşim yerinde bulunan asliye ticaret mahkemesine yapılacak olan bir başvuru ile iflâs talebinde bulunabilir. Burada özellikle iflâs davası demekten kaçınıyoruz.⁶ Zira Hukuk Muhakemeleri Kanunu⁷ (HMK) 382. maddesi 2. fıkrası gereğince doğrudan doğruya iflâs talebi çekişmesiz yargı işi olarak düzenlenmiştir.⁸ Çekişmesiz yargı işi olduğu için de iflâs davası yerine iflâs talebi olarak nitelendirmekteyiz.⁹ Hukuk Muhakemeleri Kanunu 388. maddesi gereğince

⁶ **POSTACIOĞLU**, İlhan E., İflâs Hukuku İlkeleri, C.1, (İstanbul: İflâs, Sulhi Garan Matbaası, 1978), s. 21-27; **BERKİN**, Mehmet Necmeddin, İflâs Hukuku Dersleri, (İstanbul: İstanbul Üniversitesi Yayınları, 1972), s.49; **KIRTILOĞLU**, Süleyman Serhat, İflâs Davası, (Ankara: Adalet Yayınevi, 2009), s. 168; **ÜSTÜNDAĞ**, Saim, İflâs Hukuku (İflâs, Konkordato, İptal Davaları), Gözden Geçirilmiş ve Yenilenmiş 8. Bası, (İstanbul: 2009), s. 55. Uygulama açısından bakıldığında çekişmesiz yargı işleri bakımından sıklıkla “çekişmesiz dava, dava, davacı ve davalı” terimlerinin yer aldığını görüyoruz. Kanaatimizce bu terimlerin kullanılması çekişmesiz yargının özellikleri ile bağdaşmamaktadır. Zira çekişmesiz yargının üç temel unsurundan ikisi olan ihtilaf eksikliği ve subjektif hakkın eksikliği hallerinde bir davadan söz edilmesi doğru olmamaktadır ve çelişki meydana gelmektedir. Davacı veya davalı olmayıp ilgililer olduğu kabul edilmelidir. Bu konuda benzer görüş için bkz. **AKKAN**, Mine; Pekcanitez Usûl Medeni Usûl Hukuku, 15. Bası, (İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, 2017), s. 104; **ATALI**, Murat; Pekcanitez Usûl Medeni Usûl Hukuku, 15. Bası, (İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, 2017) s. 2119; **KARSLI**, Abdürrahim; Medeni Muhakeme Hukuku, Yenilenmiş ve Gözden Geçirilmiş 5. Baskı, (İstanbul: Filiz Kitabevi, 2020), s.45.

⁷ 6100 Sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu RG Tarihi: 04.02.2011, Sayı: 27836.

⁸ **KURU**, Baki; Nizasız Kaza, (Ankara: Ajans Türk Matbaası, 1961), s. 139. (Nizasız Kaza); **GÖRGÜN** L. Şanal/**BÖRÜ**, Levent/**KODAKOĞLU** Mehmet, Medeni Usûl Hukuku 28.07.2020 tarih, 7251 sayılı Kanunla Değiştirilmiş, Güncellenmiş, (Ankara: Yetkin Yayınevi, 2022), s. 68; Hukuk Muhakemeleri Kanunu 382. maddesinde sayılan çekişmesiz yargı işleri farklı hukuk biçimleri içerisinde birer birer sayılmıştır fakat bu sayma sınırlı sayıyı belirtmek amacıyla değil, sadece örnek verme açısından yer almıştır. Hukuk Muhakemeleri Kanunu içerisinde yer alan çekişmesiz yargı işlerine ek olarak TMK, TBK, TTK içerisinde de çekişmesiz yargı hükümleri yer almaktadır. **KARSLI**, s.42; Doğrudan doğruya iflâs hali adı çekişmesiz yargı işi olarak kanun tarafından ele alınmaktadır. Kanunun 382. maddesinde yer almayan haller basit çekişmesiz yargı işi olarak kabul edilmelidir. **BUDAK**, Ali Cem/**KARAASLAN**, Varol, Medeni Usûl Hukuku, (İstanbul: Filiz Kitabevi, 2022), s. 378.

⁹ Alacaklının talebi üzerine doğrudan doğruya iflâs talebi ile gerçek manada davaya yaklaşılabilmektedir. İflâs talebi ile bağımsız bir sürecin başlaması nedeniyle davaya çok benzediği

çekişmesiz yargı işlerinde verilen kararlar kanunda aksine herhangi bir madde bulunmayan hallerde maddi anlamda kesin hüküm teşkil etmemektedir.¹⁰

Kanunlarda sayılan iflâs sebeplerinden herhangi birinin gerçekleşmesi sonucunda borçlu yerleşim yerinde (şirket ise ticaret merkezi) bulunan asliye ticaret mahkemesine yapılacak başvuru ile (alacaklı veya borçlu bu talepte bulunabilir) mahkeme iflâs talebini inceleyecektir. Türk Ticaret Kanunu (TTK)¹¹ 5. maddesi dördüncü fıkrası gereğince de yerleşim yerinde asliye ticaret mahkemesi bulunmayan yerlerde asliye hukuk mahkemesi görevli olacaktır.

Doğrudan doğruya iflâs talepleri sonucunda yapılacak olan yargılama İcra ve İflâs Kanun 181. maddesinde düzenlenmiştir. Söz konusu maddede içeriğine baktığımızda da yine 159, 160, 164, 165 ve 166. maddelerinin uygulanacağına yer verilmiştir. Doğrudan doğruya iflâsta 158. maddeye atıfta bulunulmadığı için depo emrine yer yoktur.¹²

B. Borçlunun Talebi ile Doğrudan Doğruya İflâs

1. Genel Olarak

Borçlunun talebi ile doğrudan doğruya iflâsına karar verilebilmesi için Kanunun 178. maddesinde sayılan sebeplerin var olması gerekmektedir. Söz konusu sebeplerin bir kısmında borçlunun kendi iflâsını istemesi borçlunun isteğine bırakılmışsa da bazı sebeplerin varlığında borçlunun kendi iflâsını talep etmesi zorunludur.¹³ Böyle bir iflâs sebebinin getirilmesindeki temel sebep ise borçlunun alacaklılarına vereceği zararı en

görülmektedir. **ÖZBEK**, Mustafa S., “İflâs Davasının Hukuki Mahiyeti”, AÜHFD Cilt 61, sayı 1, 2012, 224. Yine yazara göre iflâs davası teknik olarak bir davadır.

¹⁰ **GÖRGÜN/BÖRÜ/KODAKOĞLU** s. 74-75. Ayrıca çekişmesiz yargı işlerinde verilen kararlar kesin hüküm teşkil edilemediği için temyiz ve yargılamanın yenilemesi yoluna başvurulamaz. Zira çekişmesiz yargı işlerinde verilen kararlar maddi anlamda kesin hüküm teşkil etmediği için yargılamanın yenilenmesine de ihtiyaç yoktur. Çünkü verilen kararlar her zaman iptal edilebilir, düzeltilebilir veya hâkim tarafından değiştirilebilir.

¹¹ 6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu, RG Tarih: 14.02.2011, Sayı 27846.

¹² **BERKİN**, s. 194; **KURU**, İflâs III, s. 2789; **MUŞUL**, Timuçin, 7101 ve 7155 sayılı Kanunlarla İcra ve İflâs Kanunu’nda yapılan yeni düzenlemeye göre İflâs ve Konkordato Hukuku Uzlaşma Yoluyla Yeniden Yapılandırma, (Ankara: Adalet Yayınevi, 2019), s. 67. (Uzlaşma)

¹³ **PEKCANITEZ/ATALAY/SUNGURTEKİN ÖZKAN/ÖZEKES**, s. 428

aza indirmek, alacaklıların korunması ve ticari hayat dengelerinin sarsılmasının önüne geçilmesidir.

Borçlu alacaklı ile yapılan anlaşma gereğince edimi yerine getirmekle yükümlü olan taraftır ve icra hukuku kapsamında takibin pasif tarafıdır. Ancak borçlunun doğrudan doğruya iflâsının düzenlendiği 178. maddede, sayılan anlamlardan daha farklı olarak tanımlanmış, alacaklıdan bahsedilmemiştir. Borçlu burada aciz halinde olan kişidir ve kendi iflâsını talep eden taraftır.

Borçlunun kendi iflâsını talep edebilmesi için iflâsa tabi kişilerden olması ve fiil ehliyetine sahip olması zorunludur¹⁴. Eğer fiil ehliyetine sahip olmayan bir borçlu varsa o zaman kanuni temsilcisinin iflâsı talep etmesi gerekmektedir. Yine vekil tarafından talep edilecek bir iflâs hali varsa Hukuk Muhakemeleri Kanunu 74. maddesi gereğince vekaletnamede özel bir yetki bulunması gerekmektedir. Borçlu gerçek kişi tacir ise yine iflâs talebinin kendisi veya özel yetki verilmiş vekili tarafından yapılması gerekmektedir. Borçlu bir şirket ise ve şirketin kanuni temsile yetkili organları vasıtasıyla iflâs talep edilmişse de borçlunun talebi ile doğrudan doğruya iflâstan bahsedilecektir.

2. Borçlunun İhtiyari Olarak Doğrudan Doğruya İflâs Talebinde Bulunması

İflâsa tabi olan bir borçlu aciz haline düştüğünde, ticaret merkezinde bulunan asliye ticaret mahkemesinden kendisinin iflâsını talep edebilir. Borçlunun buradaki aciz durumuna düşmesi borçlunun ödeme araçlarından yoksun kalması nedeniyle hemen ödenmesi gereken borçlarını ödenemeyecek hale gelmesidir. Kanun gereğince borçlunun mal beyanını da bildirilmesini zorunlu kılmıştır.¹⁵ Borçlu, mal beyanında

¹⁴ Türk Borçlar Kanunu 504. madde gereğince vekil tarafından iflâs talep edilebilmesi için vekaletnamede açık bir şekilde özel yetki verilmelidir. **KURU**, El Kitabı, s. 1154; **KURU**, İflâs III, s. 2791.

¹⁵ İcra ve İflâs Kanunun bazı maddelerinin değiştirilmesine ve 3182 sayılı Bankalar Kanunun muhtelif maddeleri ile Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu 500. maddesinin yürürlükten kaldırılmasına dair 3222 sayılı Kanun 22. maddesi ile borçlunun mal beyanı bildirimini zorunlu hale getirilmiştir.

bulunulmadığı sürece iflâs hakkında bir karara varılamayacaktır. Borçlunun sunduğu mal beyanı ile ödeme güçlüğüne de mahkemece kanaat getirilmesi gerekmektedir.

Burada borçlu ödeme güçlüğü içinde olduğunu ve bu ödemeyi yapacak olan araçlarından sürekli olarak yoksun olduğunu mahkemeye yaklaşık olarak ispat etmelidir. Borçlunun aciz hali dikkate alındığında sadece aktifinin pasifinden az olmasına değil, aynı zamanda ödeme araçlarından da sürekli ve devamlı olarak yoksunluktan bahsetmemiz gerekmektedir.

Aciz halinin birden fazla nedeni olması bir yana İcra ve İflâs Kanunu içerisinde düzenlenmiş bir tanım söz konusu değildir.

Bir görüşe göre aciz hali: Borçlu muaccel hale gelen para borçlarının ödenmesi için gerekli olan ödeme araçlarından yoksun olma durumudur.¹⁶ Bir diğer görüşe göre ise borçlunun ödeme araçlarından yoksun olması nedeniyle ödenmesi gereken para borcunun bir süre ödenememesi halidir.¹⁷ Doktrinde yapılan tanımlamaların sonucuna varacak olursak; ifa edilmesi gereken muaccel para borçlarının, ödeme araçlarından yoksun kalınması nedeniyle ifa edilememesi halidir.

Yani aciz halinin varlığından bahsedilebilmesi için:

- a- Borçlunun borçlarının muaccel duruma gelmesi, (ancak bu borçların tamamının değil de çoğunluğunun ödenememesi durumunun var olması)
- b- Ödeme araçlarından yoksunluğun bulunması gerekmektedir.

Medeni hukuk gereğince herkesin haklarını kullanırken ve borçlarını ifa ederken dürüstlük kurallarına uyması zorunludur. Bu hakkın borçlu veya alacaklı tarafından sadece başka kişilere zarar verilmesi için kullanılması durumunda kanun tarafından bir korumadan söz edilemeyecektir. Böyle bir hükmün getirilmesindeki amaç da Türk Medeni Kanunu 2. maddesi gereğince iyi niyet kuralları kapsamında yer almayan kötü

¹⁶ PEKCANITEZ, Hakan, Anonim Ortaklıkların İflası, (İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi), 1991. s.27. (Anonim Ortaklık İflas)

¹⁷ UMAR, Bilge/YILMAZ, Ejder, İspat Yüğü, (İstanbul: Kazancı Hukuk Yayınları), 1980, s. 320.

niyetli borçluların ödemelerinden kaçınmak için iflâs talep ederek alacaklılarının alacak haklarına ulaşması yoluna başvurmalarının engellenmesidir. Tarafların gerçekleri ifade etmesi yükümlülüğü dürüstlük kuralının uygulanmasının bir gereğidir ve en önemli örneklerden biridir.¹⁸ Bu nedenle de kanun koyucu iyi niyetli tarafı her zaman korumaktadır.

Yani Türk Medeni Kanunu 2. maddesinde yer alan dürüstlük kuralı iflâs hukukunda da uygulanmaktadır. Kanun koyucu icra ve iflâs hukuku içerisinde borçlulara belirli haklar tanıırken diğer taraftan da bu haklarını kullanırken bazı sınırlar çizmiş, borçluyu dürüst davranmaya ve hakkını kötüye kullanmasını engellemeye zorlamıştır.¹⁹ Bu nedenle de alacaklılarına zarar verici hallerde bulunan borçluların kanunlarda sayılan doğrudan doğruya iflâs sebepleri sonucunda iflâs edebileceklerini ifade etmiştir.

Asliye ticaret mahkemesi tarafından yapılacak olan incelemede eğer borçlunun kötü niyeti görülebiliyorsa (alacaklılarına veyahut üçüncü kişilere zarar vereceği hali) iflâs talebi de reddedilebilecektir.²⁰ Bu nedenle asliye ticaret mahkemesi tarafından aciz hallerinin incelenmesi zaruridir.

Borçlu tarafından mahkemeye yapılan başvuru sonrasında mahkemece Kanunun 166. maddesi gereğince iflâs talebi ilan edilecektir. Mahkemece yapılan ilandan sonraki 15 gün içerisinde ilgililer tarafından mahkemeye iflâs hakkında itiraz ve imkânı verilmiştir.

Diğer alacaklıların itiraz etmelerinin sebebi ise alacaklarının ve haklarının zarara uğramasının engellenmesidir. Kötü niyetli bir borçlunun yapacağı iflâs talebi sonrasında yapılacak itirazlar ile mahkeme inceleme için uygulamada genellikle maliye, iktisat ve muhasebe konusunda uzman olan bir bilirkişi heyetine borçlunun

¹⁸ **ARSLAN**, Ramazan, Medeni Usul Hukukunda Dürüstlük Kuralı, (Ankara: S Yayınları), 1989, s. 116; **BİLGE**, Necip/**ERGÜN**, Önen, Medeni Yargılama Hukuku, (Ankara: Sevinç Matbaası), 1978, s. 299.

¹⁹ **KESER**, Leyla, Dürüstlük Kuralı ve Konkordato Mühleti Bakımından Önemi, Prof. Dr. Mahmut Tevfik Birsal Armağan (İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi), 2001, s. 262.

²⁰ Y. 19. HD., 16.04.1992 T., 1992/2431 E., 1992/1328 K. (Kötü niyetli olan borçlunun, alacaklılarına zarar vermesi sebebiyle doğrudan iflâsını talep etmesi durumu mahkemece incelenmiş, kötü niyetli olan borçlunun kendi iflâsını isteyememesi sebebiyle alacaklılarını zarara sokmak amacıyla yapacağı eylemler sonucunda aciz hali haklı sebep olarak kabul edilemez.) (Kazancı)

malvarlığını inceletir ve heyetten gelen raporu da inceleyerek iflâs ile ilgili karara vararak ya borçlunun iflâsına karar verecektir ya da iflâs talebinin reddine karar verecektir.

3. Borçlunun Zorunlu Olarak Doğrudan Doğruya İflâs Talebinde Bulunması

Borçlunun zorunlu olarak iflâsını istemesi durumu öncelikle 178. maddenin üçüncü fıkrasında karşımıza çıkmaktadır.

Buna göre:

- a) Borçlunun tüm malvarlığının yarısı haciz konusu olup kalan yarısının da borçlunun o anda ve 1 yıl içinde muaccel hale gelecek olan borçlarını ödemeye yetmemesi halinde zorunlu olarak iflâs talep edilmelidir.

Bu iflâs hali gerçek kişiler ve şahıs şirketleri açısından uygulama alanı bulmaktadır.²¹ Zira sermaye şirketlerinin kendi iflâsını istemesi hakkında 179. madde uygulama alanı bulmaktadır.²² Yukarıda yer verilen 178. madde hükmünde de görüldüğü üzere kendisine karşı takip yapılan bir borçlunun haciz sonrasında malvarlığının yarısından fazlasını kaybederse veya geri kalan malvarlığı 1 sene içerisinde muaccel olacak borçlarını karşılayamaz halde ise kendi iflâsını talep etmek zorundadır.

Borçlu açısından inceleme yapılırken aciz halinden bahsedilirken bir alt ve üst sınır ortaya konulabilmektedir ve eğer borçlu gerçek kişi ise bu sınırları incelemek için 178. madde üçüncü fıkrası bir ölçüt getirmiştir.²³ Buna göre üst sınır olarak yukarıdaki paragrafta da açıkladığımız üzere borçlunun aleyhine yapılan icra takibi sonrasında haciz yapılmasının sonucu olarak elindeki malvarlığının yarısının elinden çıkmasına sebep olmalı ve kalan malvarlığı da muaccel ve bir sene içerisinde muaccel olacak

²¹ PEKCANITEZ/ATALAY/SUNGURTEKİN ÖZKAN/ÖZEKES, s. 430.

²² Bkz.: 1. Blm. § I, D.

²³ ALBAYRAK, Hakan, İflâs Dışı Adi Konkordato Konkordato Mühletinin Sözleşmeler Bakımından Sonuçları, (Ankara: Yetkin Yayınevi, 2020), s. 164.

borçlarına yetmeyecek hale gelmelidir. Borçlu bu hale gelene kadar oluşan her türlü ekonomik durumda sadece ihtiyari olarak iflâsını talep edebilmektedir. Ancak bu duruma geldikten sonra kendi iflâsını istemesi zorunludur.²⁴ Hatta bu durum borçlu bakımından bir ödevdir.²⁵

C. Sermaye Şirketlerinin Doğrudan Doğruya İflâsı

Bir diğer iflâs hali de sermaye şirketleri açısından pasifin aktiflerden fazla hale gelmesidir. Bu durum 179. maddede²⁶ yer almaktadır ve anonim şirketler ile limited şirketler ve kooperatiflerin mevcut mal varlığı ile alacaklarının borçlarını karşılamayacak hale gelmesidir.

Burada sermaye şirketlerinin ve kooperatiflerin malvarlığının yetersizliği hali ortaya çıkmaktadır. Kanun koyucu genel olarak iflâs sebeplerine borca batıklığı eklememiştir.²⁷ Ancak sermaye şirketleri ve kooperatifler açısından borca batık²⁸ olma durumu özel bir iflâs sebebi olarak karşımıza çıkmaktadır. Özel olarak sadece sermaye şirketleri için ortaya çıkan bu iflâs hali başka kimse için uygulanamaz.

Sermaye şirketleri denildiği zaman akla Anonim Şirketler, Limited Şirketler ve Kooperatiflerin gelmesi gereklidir. Türk Ticaret Kanunu içerisinde bu üç sermaye şirketi için de hükümler eklenmiştir ancak anonim şirketler hakkında daha açık bilgiler

²⁴ ALBAYRAK, s. 164.

²⁵ ULUKAPI, Ömer, İcra İflas Hukuku, 2. Baskı, Konya, Mimoza Yayınevi, 10-2015, s. 397.

²⁶ 17.07.2003 sayılı 4949 sayılı Kanun ile 2004 sayılı İİK 179. maddesine sermaye şirketleri ve kooperatiflerin doğrudan doğruya iflâs edebileceklerine dair hüküm eklenmiştir.

²⁷ Borca batıklık hali ile birbirine çok yakın olan aciz halinin karıştırılmaması gerekmektedir. Borca batıklık halinde şirketin tüm aktifleri borçları karşılamaya yetmemektedir. Ancak aciz halinde ise şirketlerin borçlarını ödeme araçlarından yoksunluk sebebiyle acze düşmesi söz konusudur. GÜNEL, s. 186. Bu nedenle de borca batıklık zaruri bir iflâs hali iken aciz hali genelde ihtiyari bir iflâs sebebidir. ATALAY, Oğuz, Anonim Şirketlerin İflâsı, (İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Döner Sermaye İşletmesi Yayınları No: 67, Adalet Matbaacılık Tic. Ltd. Şti, 1996), s. 48. (Anonim Şirket); ÖZTEK, Selçuk, İflâsın Ertenilmesi, Bankacılar Dergisi, S. 53, 2005, s. 53.

²⁸ Şirket mevcutlarının ve alacaklarının şirket borçlarını karşılayamayacak hale gelmesidir. TEKİNALP, Ünal, Sermaye Ortaklıklarının Yeni Hukuku, (İstanbul: Vedat Kitapçılık) 2021, s. 248.; ATALAY, Oğuz; Borca Batıklık ve İflâsın Ertenilmesi, 2. Baskı, (İzmir: Güncel Yayınevi, 2007), s. 6; (Borca Batıklık). PEKCANİTEZ/ATALAY/SUNGURTEKİN ÖZKAN/ÖZEKES, s. 426; KURU/AYDIN, s. 407.

verilmiştir.²⁹ Sermaye şirketleri ile diğer şirketleri ayıran en önemli husus sorumluluğun sınırından kaynaklanmaktadır. Şahıs şirketlerinde ortakların sorumluluğu sınırsız iken sermaye şirketlerindeki sorumluluk, şirket ortaklarının şirkete koymayı taahhüt ettiği sermaye kadardır.³⁰ 179. maddenin başlığına bakıldığında da sermaye şirketleri ve kooperatifler bakımından özel bir iflâs sebebi düzenlenmiştir. Bu nedenle 179. maddenin şahıs şirketleri için uygulanması mümkün değildir.

Pasifi aktifine göre daha fazla olan sermaye şirketleri için iki türlü iflâs hali ele alınmalıdır:

- a) Alacaklı tarafından şirketin doğrudan doğruya iflâsının talep edilmesi,
- b) Şirketin borca batık olması nedeniyle kendi iflâsını talep etme zorunluluğu.

a) Alacaklının Tarafından Şirketin Doğrudan Doğruya İflâsının Talep Edilmesi

Şirket alacaklısı veya alacaklıları tarafından borçlu sermaye şirketinin, pasifinin aktifinden daha fazla olması halinde doğrudan doğruya asliye ticaret mahkemesine başvuru yapılarak iflâsı talep edilebilecektir. Böyle bir halde alacaklı tarafından doğrudan doğruya iflâs sebebinin yaklaşık olarak ispat edilmesi halinde mahkeme derhal iflâsa karar verecektir.

²⁹ Türk Ticaret Kanunu 633. ve 634. maddeleri limited şirketler bakımından, Kooperatifler Kanunu 63. maddesi de yine kooperatifler hakkında, anonim şirketler hükümlerine gönderme yapmıştır. GÜNEL, s. 181.

³⁰ PULAŞLI, Hasan, Şirketler Hukuku Genel Esaslar, (Ankara: Adalet Yayınevi, 2020,) s.276; KURU, Baki, Pasifi Aktifinden Fazla Olan Sermaye Şirketleri, Adalet Dergisi 10/1970, s. 623. (Sermaye Şirketleri). (Yayınlandığı Eser: KURU, Baki, Makaleler, Arıkan Basım Dağıtım, 2006, s. 827.) Ancak bu sorumluluk hali kooperatif ortakları için geçerli değildir. Şahıs şirketlerinde pasifler aktiflerden fazla olması durumunda 179. madde gereğince iflâsları istenemeyecek olup, ancak aciz halinde olduklarını bildirerek 178. madde gereğince gerek ihtiyari gerek zorunlu olarak kendi iflâslarını talep edebilecektir.

b) Şirketin Borca Batık Olması Nedeniyle Kendi İflâsını Talep Etme Zorunluluğu

Pasifi aktifinden fazla olan sermaye şirketi, asliye ticaret mahkemesine başvurarak iflâsını talep etmek zorundadır. Şirket tarafından pasifin aktiften fazla olduğuna dair bir emare olduğu görülmesi halinde düzenlenecek olan ara bilanço³¹ ile şirketin mali dengesi ele alınacaktır.

Pasifin aktiften fazla olması durumu birden farklı şekillerde anlaşılabilir. Örneğin şirketlerin bir önceki yılları için ortaya çıkan yıllık bilançoları sonucunda pasifin aktiften fazla olduğu sonucuna varılabilir. Ancak uygulamaya bakıldığında özellikle halka açık olan anonim şirketlerin bilançolarında alacaklar üzerinde oynamalar yapılarak (örneğin alacakların temlik edilmesine rağmen alacak kısmından silinmemesi gibi) yatırımcılar zarara uğratılabilir. Bu nedenle de aktiflerin detaylı bir şekilde güncel değerinin belirlenmesi daha ideal bir yöntemdir. Değerleme sonucunda pasifleri aktifinden daha fazla olan şirketin yetkili organlarınca veya alacakları tarafından kendi iflâsını talep etmesi mümkündür.

Borca batık halde olan sermaye şirketleri ve kooperatiflerin iflâs etmelerinin istisnası bulunmaktadır. Bunlardan ilki sıradan çekilme anlaşması iken diğeri de sermaye şirketlerin borca batık olması ve kooperatiflerin aczi halinde konkordato teklif edilerek iflâs etmenin önüne geçilmesidir.

Şirketin borca batık olması durumunda şirketi temsile yetkili olan kişiler, şirket merkezinin bulunduğu asliye ticaret mahkemesinden şirketin iflâsını talep etmek zorundadırlar. Ancak Türk Ticaret Kanunu (TTK) 376. maddesi ile şirketin iflâsının önüne geçilebilmektedir. Şirketin malvarlığının borca batık olduğu şüphesini gören yönetim kurulu, şirket malvarlığı üzerinde bir ara bilanço çıkarttırarak³², aktiflerin

³¹ Şirket ara bilançoları ele alınırken aktifler içerisinde reel mevcudu, piyasadaki tüm cari fiyatları esas alınacaktır ancak şirketin ana sermayesi ve ihtiyat akçesi pasif içerisinde yer almaz. **KURU**, Sermaye Şirketleri, s. 829.

³² Bu ara bilançolar, iki farklı yöntemle göre çıkarttırılabilir. Birinci yöntem işletmenin devam etmesi esasa alınarak çıkartılacak olan ara bilançodur. Diğer yöntem ise şirket aktiflerinin satış değerleri esasına göre düzenlenmesi şeklindedir. **ARSLAN/YILMAZ/TAŞPINAR AYVAZ/HANAĞASI**, s.

pasifleri karşılayamayacağını tespit ederse doğrudan asliye ticaret mahkemesine başvurarak şirketin iflâsını talep edecektir. Ancak mahkeme kendisine yapılan iflâs başvurusu hakkında karar vermeden önce³³ şirket ile alacaklıları arasında yapılmış bir sıradan çekilme anlaşması³⁴ varsa ve bu anlaşma mahkemeye sunulmuşsa, mahkeme sıradan çekilme anlaşmasını bilirkişi heyetine inceletir. İnceleme yapan bilirkişi heyeti tarafından anlaşmanın hukuka uygun olduğu tespit edilirse, şirketin borca batık olduğuna ancak sıradan çekilme anlaşması olması sebebiyle iflâsa yer olmadığına dair karar verilir. Yapılan bu anlaşma ile alacaklı borca batıklık devam ettiği sürece alacağını talep etmemeyi taahhüt etmektedir. Bu taahhüt sayesinde de şirket, diğer alacaklılarına alacaklarını ödeyerek şirkete aktif kazandırma imkanına sahip olabilecektir.³⁵ Bilirkişiler bu anlaşmayı gerçekçi bulmaz ve doğrulamaz ise mahkeme iflâsa karar verecektir.

Sözleşme imzalandıktan sonra şirketin borca batıklığı artabilir. Şirket yönetimi de bu hali öngörerek başka alacaklılarla sıradan çekilme anlaşması imzalayabilirler. Başka alacaklılarla sıradan çekilme sözleşmesinin imzalanması iflâs bildirimi için yeterli değildir. Ancak borca batıklık artmasına rağmen şirket yönetimi tarafından başka alacaklılarla sıradan çekilme sözleşmesi imzalanmaması durumunda şirketin tekrardan iflâsı talep edilmelidir.³⁶

Şirket yönetim kurulu tarafından iflâsın istenilmesi durumu bir dava değil, çekişmesiz bir yargı işidir.³⁷ İflâs talebi ilanından sonra 2 haftalık kesin süre içerisinde bu şirketin alacaklıları tarafından mecburi iflâs talebine itiraz edilirse yapılan itirazın da niteliğine ve içeriğine göre mecburi iflâs talebi çekişmesiz yargıdan çekişmeli yargı işine

407; **BORAN GÜNEYSU**, Nilüfer/ÇAPA, Sadık, Borca Batıklık ve İflâsın Önlenmesi Yolu Olarak “Sıradan Çekilme Anlaşması” İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C.5. S. 1, 2014, s. 114.

³³ Sıradan çekilme anlaşması, iflâs kararı verilinceye kadar mahkemeye sunulabilir. İflâs talebi ile sunulabileceği gibi, iflâs talebinden sonra veya iflâs talep edilmeden önce de mahkemeye sunularak istisna uygulanması talep edilebilmektedir. **BORAN GÜNEYSU/ÇAPA**, s. 114.

³⁴ Sıradan çekilme, borca batık olan şirketlerde kullanılan bir yöntem olup vergisel olarak da sıkıntılar doğuran alacaktan feragat yerine tercih edilmektedir. **ÖZTEK**, Selçuk; Borca Batık Anonim Şirketlerde İflâsı Önleyen Bir Araç Olarak Sırada Yerleştirme (Sıradan Vazgeçme), (İzmir: DEÜHFD), 2014, s. 2324-2325. (Sıradan Çekilme)

³⁵ **ÖZTEK**, Sıradan Çekilme s. 2335.

³⁶ **ÖZTEK**, Sıradan Çekilme, s.2337.

³⁷ Sıradan çekilme anlaşmasına ilişkin yapılacak olan inceleme de doğrudan doğruya iflâs ile bağlantılı olduğu için çekişmesiz yargı işidir. **BORAN GÜNEYSU/ÇAPA**, s. 114.

dönerebilecektir.³⁸ Bu iflâs haline bir diğerk istisna olarak da Türk Ticaret Kanunu 377. maddesi gereğince yönetim kurulu tarafından veya şirket alacaklısı tarafından iflâs talebine ek olarak konkordato talep edilebilir.

Diğerk bir istisna olarak ise 1163 numaralı Kooperatifler Kanunu karşımıza çıkmaktadır. Kooperatiflerin Aczi Halinde Yapılacak İşler başlıklı 63. madde gereğince: Kooperatifin aciz halinde bulunması durumunda öncelikle bir ara bilanço hazırlanır. Yapılacak olan bilanço sonrasında alacakların borçları karşılayamayacağı anlaşılıyorsa yönetim kurulu olağandışı genel kurul toplantısı çağırısı yapar. Bu durum asliye ticaret mahkemesine de iletilir ve iflâs talebinde bulunulur.³⁹ Ancak mali durumun düzeltilme imkânı ortaya çıkarsa yönetim kurulu veya şirket alacaklıları tarafından konkordato talep edilerek iflâs halinin istisnası gerçekleştirilmiş olur.

Sermaye şirketleri ve kooperatiflerde iflâsı talep edebilecek olan üç farklı grup vardır. Bunlardan biri kanuni olarak bazı hallerde zorunlu olarak bildirimde bulunması gereken şirket yetkilileridir.⁴⁰ Bu durumda şirketin temsiline yetkili olan kişiler şirket merkezinde bulunan asliye ticaret mahkemesine başvurarak iflâsı talep etmelidir.⁴¹ Anonim şirketlerde bu yetki öncelikle yönetim kurulunda olmalıdır.⁴²

³⁸ KURU 'ya göre üçüncü kişiler tarafından yapılan itirazlar yargılamayı çekişmesiz yargıdan çekişmeli yargıya çevirecektir. Bkz. **KURU/AYDIN**, s. 408; Borçluya karşı başta açılan doğrudan doğruya iflâs davası başta çekişmesiz yargı işi olarak görülse de duruşmaya davet ya da ilandan sonra borçlu duruşmada dinlenilmeye başlandıktan sonra iflâs davasının reddinin talep ederse artık çekişmesiz yargı işi çekişmeli yargı işine döner. **KURU**, El Kitabı, 1152; Çekişmesiz yargıda ilgililerden birinin katılımı ile bir itirazda bulunulursa o halde çekişmesiz yargı işini çekişmeli yargıya çevirmektedir. **KARSLI**, s.45. Konu hakkında diğerk açıklamalar için bkz. 3 Blm. § II, C.

³⁹ Sözleşmenin mahkemeye iflâs bildiriminden önce ileri sürülmesi halinde de yönetim kurulu mahkemeye başvurmak zorundadır. Bu başvuruda mahkemeye sözleşmenin geçerliliği konusunda inceleme yaptırılması gerekmektedir. **ÖZTEK**, Sıradan Çekilme, s. 2339.

⁴⁰ Bu şirket yetkilileri idare ve temsil ile görevlendirilmiş kimselerdir. Bunlar anonim şirketlerde ve kooperatiflerde yönetim kurulu olup limited şirketlerde ise müdürlerdir. Bu yetkililer tarafından mahkemeye bildirilen iflâs talebinin içerisinde şirket bilançosunun da eklenmesi gereklidir. **KURU**, Sermaye Şirketleri, s. 831.

⁴¹ Yönetim kurulu tarafından şirketin pasifinin aktiflerinden fazla olması durumunun bildirimini iflâs talebi şeklinde anlamak gerekmektedir. **GÜNEL**, s. 187. Şirket yönetim kurulu tarafından şirketin iflâsı bildirilmesi gerekirken bildirilmezse sorumluluk ortaya çıkmaktadır. **SAYHAN**, İsmet, Anonim Şirketlerde Aktiflerin Pasifleri Karşılayamaması Sonucu Olarak İflâs ve İflâsın Ertelelenmesi (Batıder, C.23, S.1) s. 85. İflâs talep edilmesi zorunlu olmasına rağmen hala şirket borç altına sokulursa taksiratlı iflâstan dolayı sorumluluk devam eder ve Türk Ceza Kanunu gereğince cezalandırılırlar. **KURU**, İflâs III, s. 2808; **ÖZTİN**, Şennur, Ticari Şirket Yetkililerinin Cezai Sorumlulukları, Yaklaşım Dergisi, 2005 s.297.

⁴² **PEKCANITEZ/ATALAY/SUNGURTEKİN ÖZKAN/ÖZEKES**, s. 430-431. Bu yetkililer yönetim kurulu üyeleri olabildiği gibi şirketin genel müdürü, finansman müdür, icra kurulu başkanı veya şirketin genel kurulu üyelerinden biri de olabilmektedir.

İkinci grupta iflâsı isteyebilecek olanlar ise şirket alacaklılarıdır. Bu alacaklılar şirket ile ticari ilişkide bulunan kişiler olabileceği gibi şirketin kar dağıttığı ortakları veya şirketin alacaklıları olabilir. Elinde şirket tahvilleri bulunan kişiler de alacaklı sıfatı ile şirketin iflâsını talep edebilir.

Şirketin iflâsını isteyebilecek son grup da eğer şirket tasfiye halinde ise şirketin tasfiye memurlarıdır.⁴³ Şirketin tasfiye memurları kanunun 345. maddesi gereğince şirketin mevcut değerlerinin borçları karşılamadığını tespit etmelerine rağmen mahkemeden iflâsını talep etmezlerse 10 günden 3 aya kadar cezalandırılacakları için gerekli durumlarda şirketin iflâsını istemekle yetkili olarak görevlendirilmişlerdir.⁴⁴

Kanunda yazılı şartların gerçekleşmesi halinde borçlu tarafından asliye ticaret mahkemesine başvuru yapılmaması⁴⁵ ve borçlu şirketin 1 yıl içerisinde iflâs etmesi durumunda Kanunun 310. maddesi gereğince taksiratlî iflâs hükümleri işleyecektir. Borçluya karşı taksiratlî iflâs hükümlerinin uygulanabilmesi için de alacaklıların zarara uğraması zaruri değildir.⁴⁶

310. maddede yer alan taksiratlî iflâs hali müflisin kusuru ile ortaya çıkan iflâs halidir. Ceza Mahkemesi tarafından müflise ceza verilmesini ön şartı olarak öncelikle asliye ticaret mahkemesi tarafından iflâsa karar verilmiş ve bu karar kesinleşmiş olmalıdır. Ancak iflâs davasına bakmakla görevli olan asliye ticaret mahkemesi sadece iflâs ile ilgili hüküm kuracaktır. Hileli veya taksiratlî bir iflâsın varlığına hükmetme yetkisi bulunmamaktadır.⁴⁷

⁴³ Y. 19. HD., 17.02.2010 T., 2009/12131 E., 2010/1586 K. (Mali durumu bozuk olan ve borca batık olan şirketlerin iflâsına karar verilebilmesi için İİK 179. madde gereğince şirketin yetkilisi, alacaklılar ve tasfiye memuru talepte bulunabilir.) (Lexpera) **GÜNEL**, s. 181.

⁴⁴ Şirket hakkında iflâs talebinde bulunulmadan önce tasfiyeye geçilip şirketin feshine karar verilmiş olsa ve tasfiye halinde iken pasiflerin aktiflerden fazla olduğu görülürse, tasfiye derhal durdurulur ve asliye ticaret mahkemesine bildirim yapılması zorunludur. **KURU**, Sermaye Şirketleri, s. 839.

⁴⁵ Şirketin yönetim kurulu tarafından bilanço çıkarıldıktan sonra pasifin aktiften fazla olduğu hali görülürse mahkemeye bildirim yapılması zorunludur. Ek tedbirlerle bu durumun düzeltileceği hali öngörülse dahi bu tedbirlerin sonucu beklenmeden mahkemeye bildirim yapılması gereklidir. Aksi durumda yönetim kurulu sorumlu olacaktır. **KURU**, Sermaye Şirketleri, s. 830.

⁴⁶ **BERKİN**, s. 185.

⁴⁷ (Davaya bakmakla görevli ve yetkili olan asliye ticaret mahkemesinin asli ve tek görevi iflâsa karar vermektir.) Y. 2 HD., 13.02.1964 T., 1964/1332 E., 1964/1729 K. **TİKVEŞ**, Özkan; İçtihatlarla Açıklamalı İcra ve İflas Kanunu (Şerh), (İstanbul: Acar Matbaacılık, 1990), s. 233.

Sermaye şirketlerinde ve kooperatiflerde de iflâsın istenmesinin zorunlu olduğu hallerde yetkili organlarca iflâs talebinde bulunulmazsa, iflâs istememe suçu işlenmiş olur ve şirket alacaklılarından birinin şikâyeti üzerine İcra ve İflâs Kanunu m. 345/a hükmü gereğince on günden 3 aya kadar hapis cezası ile cezalandırılacaktır.⁴⁸ Alacaklıların şikâyeti yapacağı mahkeme icra ceza mahkemesidir. İcra ceza mahkemesi de iflâsın istenmemesi durumunu inceleyecek ve karara varacaktır.

D. Borçlunun ve Sermaye Şirketlerinin Doğrudan Doğruya İflâsında Yargılama Usûlü

Borçlunun talebi ile doğrudan doğruya iflâs talebi asliye ticaret mahkemesinde ileri sürülür ve basit yargılama usulüne göre inceleme yapılır. Yapılacak olan incelemede mahkeme borçlunun malvarlığını inceleyerek karara varacaktır. Sermaye şirketlerinde de şirketin aktif değerlerinin pasiflerini karşılamaması sonrasında yapılacak olan iflâs talebi sonrasında mahkeme incelemeden sonra iflâs talebi hakkında karara varacaktır.

İflâs halinin varlığının tespiti için mahkeme tarafından gerekirse bilirkişi incelemesi yaptırılarak iflâs hakkında karar verilmelidir. Bu konuda Yargıtay da verdiği kararlarda özellikle şirketin tüm malvarlığının nasıl borca batık olduğuna dair bilirkişi incelemesi yapılması gerektiğine hükmetmiştir.⁴⁹ Hatta mahkeme tarafından belirlenen bilirkişi ücreti yatırılmasa dahi Hukuk Muhakemeleri Kanunu 325. madde gereğince kamu düzeni gereğince re'sen işlem yapılmalıdır. ⁵⁰ Şirketlerin doğrudan

⁴⁸ ARSLAN/YILMAZ/TAŞPINAR AYVAZ/HANAĞASI, s. 498; PEKCANITEZ/ATALAY/SUNGURTEKİN ÖZKAN/ÖZEKES, s. 431.

⁴⁹ Y. 23. HD., 03.11.2016 T., 2015/5758 E., 2016/4864 K (Yargıtay özellikle 179. maddede yer alan borca batıklık halinin bir bilanço ile hazırlanması ve ortaya çıkarılması gerektiğini bu konuda mahalli mahkemenin gerekli incelemeyi bilirkişi marifetiyle yaptırması gerektiğine ve eksik yapılmış olan inceleme ile verilmiş olan kararın bozulmasına karar vermiştir.) Y. 23. HD., 14.10.2014 T. 2014/1096 E., 2014/6250 K. (Yapılacak olan bilançoda aktif değerden bilançoya geçirilerek borca batma bilançosu çıkarılmalıdır. Bu bilgiler elde edilirken ilgili kamu kurum ve kuruluşlarından bilgi alınarak sonuca varılması, keşif ve raporların incelenmesi gereklidir.) İstanbul BAM, 45. HD., 14.12.2020 T., 2020/1524 E., 2020/327 K. (Mahkemece davacı şirketin bilançosu hesaplanırken tüm defter ve kayıtları celp olunurken tüm aktif ve pasif değerlerinin gözetilmesi gereklidir.) (Lexpera)

⁵⁰ Y. 23. HD., 04.06.2015 T., 2014/5863 E., 2015/4256 K. (Davacı, kendisine verilen kesin süre içerisinde bilirkişi avansını yatırılmasa da iflâsın kamu düzenini ilgilendirmesi nedeniyle Hukuk Muhakemeleri Kanunu 325. maddesi gereğince işlem yapılması ve mahkemenin bilirkişi incelemesi yaptırarak karara varması gereklidir.) (Lexpera)

doğruya iflâs hali olan borca batıklık sonucunda iflâs talebi kamu düzenini ilgilendirdiği için davaya şirket tarafından devam edilmemesi durumunda dahi dosyanın takip edilmemesi sonucunda Hukuk Muhakemeleri Kanunu 150. maddesi gereğince dosyanın işlemiden kaldırılmasına ve açılmamış sayılma kararı verilmez.⁵¹ Ayrıca mahkemece yapılacak inceleme sırasında ortaya çıkan harçların da şirket tarafından ödenmesi gerekmektedir. Ancak şirket tarafından bu harç ödenmese dahi, iflâs kamu düzeninin ilgilendirmesinden dolayı ortaya çıkacak olan harç hazine tarafından ödenecektir.⁵²

Borçlunun doğrudan doğruya iflâsını istemesi başlıklı 178. madde üçüncü fıkrası ile sermaye şirketlerinin ve kooperatiflerin iflâsı başlıklı 179. maddede yer alan hallerin gerçekleşmesi durumunda, borçlunun alacaklarına zarar verme kastıyla yaptığı bütün tasarruf işlemleri 277-284. maddeleri arasında yer alan hükümler neticesinde tasarrufun iptaline konu olup gerekirse iptal edilebilecektir.⁵³

Borçlunun kendi iflâsını istemesi halinde çekişmesiz yargı hükümleri uygulanacaktır. Hukuk Muhakemeleri Kanunu 382. maddesinde de doğrudan doğruya iflâs taleplerinin çekişmesiz yargı kapsamında olduğu görülmektedir.⁵⁴

Çekişmesiz yargının en ayırt edici özelliklerini biri hasımsızlıktır. İcra ve İflâs Kanunu 178. maddesinde düzenlenen borçlunun talebi üzerine doğrudan doğruya iflâs halinde borçlunun aciz haline düşmesi nedeniyle mahkemeden kendi iflâsını istemesi hali çekişmesiz yargı işidir. Ayrıca yine kanunun 179. maddesi gereğince borca batık halde

⁵¹ Y. 19. HD., 01.11.2001 T., 2001/4679 E., 2001/6959 K. (Yerel mahkeme tarafından her ne kadar dosyanın işlemiden kaldırılmasına karar verilmiş olsa da esasen mahkemenin gerekli araştırmayı yaptıktan sonra iflâs ile ilgili bir karara varmalıdır, bu nedenle de yerel mahkemenin kararı bozulmayı gerektirmiştir. (Lexpera)

⁵² Yargıtay'a göre şirketin yetkili organlarının, alacaklılarının veya tasfiye memurlarının bildirimi ile iflâs talebinde ortaya çıkacak olan harçların re'sen takip edilmesi gereken işlemler arasında sayıldığı için ortaya çıkacak masrafların da Hukuk Muhakemeleri Kanunu 325. madde gereğince Hazinece karşılanması gerektiğine hükmetmiştir. Y. 23. HD., 18.10.2016 T., 2016/3632 E., 2016/4563 K. (Lexpera)

⁵³ **MUŞUL**, Timuçin; İcra ve İflâs Hukukunda Tasarrufun İptali Davaları, (Ankara: Adalet Yayınevi, 2017), s. 82-83 (Tasarrufun İptali). Ancak burada yer alan iptale tabi tasarruflar sınırlı olarak sayılmamıştır ve genel bir tanımlama yaparak somut olaya göre inceleme yapılması için hâkime tayin yetkisi verilmiştir. **KURU**, El Kitabı, s. 1398.

⁵⁴ Doğrudan doğruya iflâs halinde yapılacak olan yargılamanın niteliği hakkında bilgi için bkz. 3 Blm. § II, C.

olan sermaye şirketinin doğrudan doğruya iflâsını talep etmesi de Hukuk Muhakemeleri Kanunu 382. Maddesi gereğince çekişmesiz yargı işi olarak karşımıza çıkmaktadır.⁵⁵

Bu konu hakkında Anayasa Mahkemesi kararında da “...borçlunun iflâs talebinde bulunması çekişmesiz bir yargı işidir. Bir yargı işinde taraflardan birini çağırılmasına gerek olmadan verilen kararlarda hâkim tam ve kâfi kanaate sahip olması istenmez. Mahkeme bu durumda davacının taleplerinden tam bir kanaate sahip olmasa da inandırabilir bir hale gelmesiyle iddiayı kabul edebilir...”⁵⁶

Borçlu tarafından yapılan başvuru ve mal beyanı sonrasında inceleme yapacak olan asliye ticaret mahkemesi sadece borçlunun talebine dayanarak iflâsa karar vermeyecektir. Yani mahkeme borçlunun talepleriyle bağlı değildir ve iflâs talebini re’sen inceleme hakkı vardır.

Borçlunun yapacağı iflâs başvurusunda neden iflâsına karar verilmesi için gerekli belgeleri sunması gerekmektedir. Bu talepte bulunan borçlu, bir şirket ise öncelikle şirketin bilançosunun sunulması gerekmektedir. Bu şirket bilançosu ile tüm mali defterlerin sunulması da iflâsa karar verilmesi için mahkemeye yardımcı olacaktır. Şirketin hesap kayıtlarının ve banka hesaplarında yer alan aktiflerinin sunulması sonucunda mahkemede karar verilmesi için bir kanaat uyandıracaktır.

Ticaret mahkemesi yapacağı yargılamada itiraz var ise dinler. İtirazların geçerli olduğuna kanaat getirirse iflâs talebini reddeder fakat iflâs ilanında sonra bir müdahale veya itiraz yapılmazsa ya da yapılan itirazları reddederse borçlu hakkında 178. veya 179. maddede yer alan şartların gerçekleştiği kanısına varırsa borçlu hakkında iflâs kararına varır.

⁵⁵ ARAS, Aslı, Çekişmesiz Yargıda Yargılama Usulü, (Ankara: Yetkin Yayınevi, 2017), s.65.

⁵⁶ AYM 20.09.1984 T. 8478 E. 84/10 K. 28.12.1984 T. RG)

Verilen iflâs kararı mahkemece re'sen borçluya ve ilgili alacaklılara tebliğ edilir. İlgili bulunan alacaklılar bu karara karşı 10 gün içerisinde istinaf kanun yoluna başvurarak iflâsa dair verilen kararın kaldırılmasını talep edebilirler.⁵⁷

Hukuk Muhakemeleri Kanunu 387. maddesi gereğince kural olarak çekişmesiz yargı işlerinde istinaf mahkemesi tarafından verilen aleyhe kararlara karşı temyiz yoluna başvurulamaz.⁵⁸ Ancak İcra ve İflâs Kanunu 181. maddesinin 164. maddeye yapmış olduğu atıf gereğince doğrudan doğruya iflâs taleplerinde Bölge Adliye Mahkemesinin kararlarının 10 gün içerisinde temyiz edilebilmesi mümkündür.⁵⁹⁶⁰

E. Alacaklının Talebi ile Doğrudan Doğruya İflâs Halleri

Alacaklının talebi üzerine doğrudan doğruya iflâs sebeplerinin ortaya çıkması kanunun 177, 308 ve 309. maddelerinde ve diğer kanunlardaki hükümlerde yer almaktadır. Maddede dört bent üzerinden sıralama yapılmıştır.

Alacaklının talebi ile doğrudan doğruya iflâsın yer aldığı 177. maddenin birinci fıkrasının birinci bendine göre borçlunun yerleşim yerinin belli olmaması, borçlunun

⁵⁷ İflâsını talep etmiş olan borçlunun, verilen iflâs kararına karşı kural olarak temyiz etmesi konusunda hukuki menfaati bulunmamaktadır. Ancak hata ile aciz halinde olduğunu ve bu nedenle iflâsını talep etmişse, fiil ehliyetinin bulunmadığını iddia ederse ya da vekilinin özel yetkisi olmadan iflâsını talep ettiğini ileri sürerse iflâs kararını temyiz etme hakkına sahiptir. Ayrıca borçlu asliye ticaret mahkemesi tarafından iflâs talebinin reddedilmiş olması halinde de kararı temyiz etme hakkına sahiptir. **KURU**, El Kitabı, s. 1157; **COŞKUN**, s.3851.

⁵⁸ Kanunlarda yer alan istisnai haller dışında tüm çekişmesiz yargı işlerinin temyiz yolunun kapatılması hakkında eleştiri için bkz. **BUDAK/KARAASLAN**, s. 325. Yazarlara göre kanun koyucu tarafından Yargıtay'ın yükünün hafifletmek amacıyla böyle bir düzenleme getirilmesinin sadece basit çekişmesiz yargı işleri açısından uygun olabileceği kabul edilmekle birlikte adi çekişmesiz yargı işi olarak saydıkları velayetin kaldırılması, taşınmaz mülkiyetinin olağandışı zamanaşımı yoluyla kazanılması gibi durumlarda temyiz yolunun açık olması gerektiğini savunmaktadırlar.

⁵⁹ Hukuk Muhakemeleri Kanunu 362. maddesi 1. Fıkrası ç bendi gereğince çekişmesiz yargı işlerinde Bölge Adliye Mahkemesi tarafından verilen kararlar temyiz yolunda Yargıtay tarafından incelenemezler. Ancak İİK 181. maddesinde 164. maddenin doğrudan doğruya iflâslarda uygulanacağına dair kanun içi atıf bulunduğu için Bölge Adliye Mahkemesinin iflâs talebi ile ilgili verilen kararının temyiz edilebilmesi mümkündür.

⁶⁰ İflâs talebi ilan edildikten sonra 15 gün içerisinde iflâs talebine itiraz etmeyen diğer alacaklıların kural olarak verilen iflâs kararını temyiz etme hakları bulunmamaktadır. Ancak sadece borçlunun iflâsa tabi olmadığını, fiil ehliyetine sahip olmadığını ya da iflâsı talep eden vekilinin özel yetkisinin bulunmadığını konu ederek kararı temyiz etme haklarına sahiptirler. Fakat eğer asliye ticaret mahkemesi dosya üzerinden inceleme yaparak iflâs hakkında karar vermişse bütün alacaklılar dosyayı temyiz etme hakkına sahiptirler. **KURU**, El Kitabı, s. 1157.

verdiği taahhütlerden kurtulmak için kaçması, alacaklıların haklarını ihlal eden tasarruflarda bulunulması veya teşebbüs⁶¹ etmesi ve son olarak da borçluya karşı yapılan haciz yolu ile takipte haciz sırasında borçlunun mallarını saklaması doğrudan doğruya iflâs sebepleri olarak görülmektedir.

İkinci bent içerisinde borçlunun ödemelerini tatil etmesi, üçüncü bentte ise konkordato sonucunda doğrudan doğruya iflâs halleri ile ilgili 308. maddeye atıfta bulunulmuştur. 308. maddede doğrudan doğruya iflâs ile ilgili iki hüküm yer almaktadır.

Bunlardan birincisi 308. madde birinci fıkrası gereğince konkordato talebinin reddi halinde borçlunun doğrudan doğruya iflâsına karar verilmesidir. Yine 308. madde f fıkrası gereğince konkordatonun tamamen feshi de doğrudan doğruya iflâsın ikinci hali olarak karşımıza çıkmaktadır.

Maddenin dördüncü ve son fıkrası gereğince de Türkiye Cumhuriyeti sınırları içerisinde bir yerleşim yeri bulunan veya mümessili bulunan borçlunun mahkemede dinlenmesi ve mahkemeye çağırılması gereklidir. Bu durum kanun gereği emredici niteliktedir. Yargıtay da bu konu hakkında vermiş olduğu kararında borçlunun ikametinin veya mümessilinin bulunması halinde mahkemenin re'sen bu kuralı gözeterek kendisini savunmasına imkân vermesi gerektiğine karar vermiştir. Borçlu veya mümessilinin dinlenmemesi halinde verilen iflâs kararı hukuka aykırıdır.⁶²

Kanunun 309. maddesi s ve t fıkraları gereğince yeniden yapılandırma projesinin feshi veya ihlali durumunda alacaklı, doğrudan doğruya iflâs talebinde bulunulabilir. Diğer kanunlara bakıldığında da doğrudan doğruya iflâs ile ilgili hükümler bulunmaktadır. Türk Ticaret Kanunu 238/2. maddesi ve 240. maddesi gereğince komandit ve kolektif şirket ortaklarının şirkete icra emri tebliğ edilmesine rağmen borcun ödenmemesi ve depo emrinin ortaklara tebliğ edilmesine rağmen ödeme yapılmaması durumu da birer örnektir.

⁶¹ Bkz.: 2 Blm. § II, A, 4.

⁶² Y. 19. HD., 26.05.2005 T., 2005/3836 E., 2005/5959 K. (Türkiye Cumhuriyeti sınırları içerisinde ikametgahı bulunan bir borçlunun mahkemeye çağırılması ve dinlenmesi gerekmektedir. Yerel mahkeme tarafından bu hükme aykırı işlem yapılması hukuka aykırıdır ve bozma sebebidir.) (Kazancı). Y. 23. HD., 12.01.2015 T., 2014/3624 E., 2015/43 K. (Kazancı)

Bankacılık Kanunu 71. maddesi gereğince hem bankaların faaliyet izninin kaldırılması hem de Bankacılık Kanunu 110. maddesi atfı sonucu 71. madde e fıkrası gereğince banka yöneticilerinin şahsen doğrudan doğruya iflâsına yer verilmiştir.

Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkındaki Kanun⁶³ (AATUHK) 100. maddesi de kamunun alacaklı olduğu durumlarda amme alacaklarının ödenmemesi durumunda İcra ve İflâs Kanunu 177. maddesine gönderme yapmış ve borçlunun doğrudan doğruya iflâsının istenebileceğine dair hüküm içermektedir.

Yine bir başka kanun olan 6362 sayılı Sermaye Piyasası Kanunu⁶⁴ (SerPK) 97. maddesi gereğince de Sermaye Piyasası Kurulu, piyasada yer alan ve gerekli yükümlülüklerini yerine getirmediği durumlarda yatırım kurumlarının doğrudan doğruya iflâsını talep edebilmektedir.

§ II. Doğrudan Doğruya İflâs Sebeplerinin Kabul Edilme Nedenleri

A. Genel Olarak

Kanunda takipli iflâs yollarına ek olarak bir iflâs takibi yapması halinde alacağa kavuşulmasının zor olacağı veya ödeme emrinin gönderilse dahi ödemenin yapılamayacağı kuvvetle muhtemel olduğu durumlarda alacaklıya, borçlunun doğrudan doğruya iflâsını talep etme hakkı tanımıştır.

Takip hukuku ilkelerine göre tarafların menfaat dengesinin korunması gereklidir.⁶⁵ İcra ve iflâs hukuku da alacaklıyla borçlu menfaatlerinin yoğun çatıştığı mücadele alanlarından biridir. Alacaklı, alacağını tahsil etmek amacıyla icra organlarına başvurduktan sonra artık mülkiyet hakkının korunmasını talep etmektedir.⁶⁶ Bu

⁶³ 6183 Sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkındaki Kanun, RG Tarihi: 28.07.1953, Sayı: 8469.

⁶⁴ 6362 Sayılı Sermaye Piyasası Kanunu, RG Tarihi: 30.12.2012, Sayı: 28513.

⁶⁵ Takip hukukunda menfaat dengesi hakkında daha detaylı bilgi için bkz. **ÖZEKES**, Muhammet; İcra Hukukunda Temel Haklar ve İlkeler, (Ankara: Adalet Yayınevi), 2009, s. 35 vd.

⁶⁶ **ÇİFTÇİ**, Pınar, Menfaat Dengesi Çerçevesinde Genel İcra Hukuku ile Kamu İcra Hukukunun Karşılaştırılması, DEÜHFD, C.2, S. 313, 2010, s.316.

müdahale devletin cebri icra yoluyla yapılsa da borçlunun haklarının da korunması gerekecektir. Alacaklı ve borçlunun zıt olan menfaatlerinin hangisinin daha üstün olacağına kanun koyucu karar vererek bu üstünlüğü cebri icra organları vasıtasıyla taraflara hissettirmektedir. Kanunlarda yer alan bazı istisnai hallerde kanun koyucu alacaklının borçlu aleyhine takip yapmasını vakit kaybı olarak kabul etmiş ve alacağa kavuşulması için alacaklı lehine menfaat dengesini gözetmiştir. Bu istisnai haller alacaklının talebi ile doğrudan doğruya iflâs sebepleridir. Alacaklıdan takip yapılmasının beklenmemesi, borçluya tebliğin yapılamaması, ikametgahın yokluğu veya hileli işlemler sonucu borçlu malvarlığında eksilmeler meydana gelmesi durumunda alacaklının derhal iflâsı talep edebilmesi imkânı vardır.

Alacaklı, herhangi bir takip başlatmadan doğrudan asliye ticaret mahkemesine başvuru yaparak iflâs talebini sunmuştur. Borçlu da kanunlarda yer alan doğrudan iflâs sebeplerinin var olmadığını ve alacaklının kendisinde herhangi bir alacağının bulunmadığını gerekçe göstererek savunma yapabilir. Genel iflâs yolunda yer alan ve borçlunun iflâstan önceki son çıkışı olan depo emri doğrudan doğruya iflâsta verilmemiş ve borçlu hakkında özel iflâs şartları oluşmuşsa iflâstan kaçmasının önüne bir engel çekilmiştir.

Kanun hükmüne bakıldığında da öncelikle 177. maddede alacaklının talebi ve bazı özel şartların gerçekleşmesi halinde takibe gerek kalmadan iflâsa karar verilebileceğine yer vermiştir. Alacaklıya böyle bir imkân getirilmesinin bir diğer sebebi olarak da icra iflâs hukukunda temel ilkelerden biri olan takip ekonomisinin korunmasıdır.⁶⁷

Alacaklı tarafından borçluya yapılacak olan bir takibin sonuçsuz kalacağının bilinmesi veya takip dahi yapılamayacak hallerde alacaklıdan takip yapılmasının beklenmesi alacaklının hak arama hürriyetine de bir engel olacaktır.⁶⁸ Alacaklının hiçbir sonuç

⁶⁷ İcra İflâs hukukunda takibin basit şekilde, kısa sürede bitirilmesi amaçlanmıştır. Cebri icra faaliyeti gereğinden uzun sürmesi durumunda da alacaklının hak arama özgürlüğü zedeleneyecektir. Takibin gecikmesinin en temel sebeplerinden biri de borçluya tebligat yapılmasının çok zor olmasıdır. Bu nedenle 4949 sayılı Kanun ile artık borçlular itirazlarını sunarken adres bildirmekle yükümlüdürler. **PEKCANITEZ/ATALAY/SUNGURTEKİN ÖZKAN/ÖZEKES** s. 27. **ÖZEKES**, s. 82.

⁶⁸ İcra hukukunda hak arama hürriyetine ilişkin daha detaylı bilgi için bkz. **ÖZEKES**, s. 125 vd.

alamayacağı veya başvursa dahi çok uzun süre boyunca hiçbir sonuca varamayacağı bir yola başvurusu halinde Anayasa 36. maddesinde yer alan hak arama hürriyetinin ihlaline sebep olacaktır ve bir şekilde devletin sorumluluğu ortaya çıkacaktır. Ayrıca sonuçlanmayacak bir takip ile alacaklıyı zorunlu bırakmak zaman ve masraf yapmasına sebep olmak takip ekonomisi ilkesine aykırı olacaktır.

Borçlunun ihtiyari veya zorunlu talebi olmak üzere iki şekilde doğrudan doğruya iflâsının istenebildiği 178. maddede görülmektedir. Yine devam madde olarak 179. maddede de sermaye şirketlerinin ve kooperatiflerin borca batık olması halinde doğrudan doğruya iflâsın istenebileceği görülmektedir.

Teklif edilen bir konkordatonun tasdik edilmemesi, konkordato mühletinin kaldırılması ya da tamamen feshi halinde de Kanunun 308. maddesinde yer alan hükümde yapılan atıf gereğince mahkemece re'sen borçlunun doğrudan doğruya iflâsına karar verilebilir.

Kooperatiflerin veya sermaye şirketlerinin uzlaşma sonucunda yeniden yapılandırma yoluna başvurusundan sonra Kanunun 309. maddesi s ve t bendinde yer alan hükümler gereğince:

- a) Borçlu şirketin yapılandırma projesinin tamamen feshine karar verilmesi ve bu kararın da kesinleşmesi durumunda alacaklılar projenin feshinin ilanından itibaren 10 gün içerisinde doğrudan doğruya iflâsı talep edebilirler.
- b) Tasdik edilmiş ve uygulanmaya başlanan projede borçlu, kendisine verilen yükümlülükleri kısmen veya tamamen gerçekleştiriyorsa mahkemece alınacak karar ile iflâsa karar verilebilecektir.

Bankanın yöneticilerinin ve denetçilerinin doğrudan doğruya iflâsına da Bankacılık Kanunu 110. maddesinde yer verilmiştir. Bu duruma göre banka yönetici ve denetçilerinin kanuna aykırı işlem ve kararları sonucundaki şirketlerin zarara uğraması nedeniyle yine Bankacılık Kanunu 71. maddesi içerisinde yer alan hükümlerin uygulanmasına sebep oldukları tespit edilirse sadece bankaya vermiş oldukları zararlar

bakımından sınırlı olmak kaydıyla şahsi olarak sorumlulukları bulunmaktadır. Bu şahsi sorumluluk neticesinde banka yönetici ve denetçileri hakkında doğrudan doğruya iflâsa karar verilebilir.⁶⁹

Bu sayılan hallerde ve kanunlarda da yer alan hallerin gerçekleşmesi durumunda kanun koyucu takibin yapılmasına gerek kalmadan borçlu hakkında doğrudan doğruya iflâsa karar verilebileceğini kabul etmiştir. Bunların sebepleri de birden fazladır. Örneğin, borçlunun hileli tasarruflarda bulunması veya teşebbüs etmesi durumunda veya borçlunun haciz sırasında mallarını saklaması halinde alacaklının alacağına kavuşmasının tehlike altına girmesi örneği gösterilebilir.⁷⁰ Zira borcun ödenmemesi gibi bir tehlike var ise iflâs sadece alacağın tahsil edilmesini değil, aynı zamanda bir tedbir vazifesi ile alacaklıyı korumaya çalışmaktadır.

B. Ödeme Emrinin Gönderiminin İmkânsız Hale Gelmesi

Takipli iflâs yolunda kanun gereğince borçluya karşı iflâs takibi ile iflâs ödeme emrinin gönderilmesi zorunludur. Ancak bu durumun aksine doğrudan doğruya iflâsa alacaklı tarafından ödeme emri gönderilmez.

Borçlunun yerleşim yerinin bulunmaması sonucunda doğrudan doğruya iflâsa karar verilebilmesi durumu 177. maddenin 1. fıkrasında ele alınmıştır. Ödeme emrinin gönderilmesi için alacaklının mutlak bir şekilde borçlunun yerleşim yerinden haberdar olması gereklidir. Alacaklının, borçlunun yerleşim yerini öğrenmesi için kimlik numarasını bilmesi yeterli olarak gözüксе de kişisel veri olarak sayılan kimlik bilgisine sahip olabilmek oldukça zordur. İflâs ödeme emrinin tebliğini yapamayan alacaklının Tebligat Kanunu⁷¹ 28. maddesi gereğince ilan tebligat yaptırarak borçluya tebliğ yapıldığını ilan ettirilebilir. Ancak ilan tebliğin yapılması sonucunda da alacaklının alacağına kavuşması mümkün olamayacağı için kanun koyucu, yerleşim yeri bilinmeyen/bulunamayan bir borçlu için alacaklıya doğrudan doğruya iflâs hakkı

⁶⁹ Bkz.: 2. Blm. § III, B, 4.

⁷⁰ ÜSTÜNDAĞ, s. 45.

⁷¹ 7201 Sayılı Tebligat Kanunu R.G. Tarih: 19.02.1959, Sayı: 10139.

verilmiştir. Bu hakkın verilmesi ile alacaklı zaten uygulamada en büyük sorun olarak görülen icra/ıflâs ödeme emrinin tebliği aşamasını geçerek doğrudan doğruya iflâs asliye ticaret mahkemesinden talep edebilir. İflâs talebini inceleyen mahkeme de borçlunun yerleşim yerinin tespiti için muhtarlık, ticaret odaları veya zabıta vasıtasıyla araştırma yaptırabilmektedir.⁷²

C. Alacaklıdan Takip Yapılmasının Beklenememesi

Bazı hallerde alacaklı, borçlunun yerleşim yerini bilmesine rağmen ödeme emrini tebliğ ettirmekte zorluk yaşayabilir. Örnek vermek gerekirse borçlu alacaklılarından kaçmak için yurtdışına gidebilir. Yurtdışına yapılacak olan tebligatın muhatabına teslimi uygulama açısından bakıldığında çok uzun süreleri alabilmektedir. Tebligat Kanunu 25/a maddesi gereğince yurtdışında ikamet eden kişiye, öncelikle ödeme emrinin tebligatı İcra ve İflâs Müdürlüğü tarafından bulunduğu yer Cumhuriyet Başsavcılığı'na gönderir. Başsavcılık tarafından doğrudan Adalet Bakanlığı'na gönderilen evraklar Adalet Bakanlığı Dış İlişkiler ve Avrupa Birliği Genel Müdürlüğü tarafından inceleme yapıldıktan sonra Dışişleri Bakanlığı'na gönderilmektedir.⁷³ Ancak Adalet Bakanlığı tarafından adres bilgisi belirlendikten sonra Dışişleri Bakanlığı'na evrakların gönderilmesine gerek görülmezse direkt olarak söz konusu ülkedeki Türk Büyükelçiliği'ne ya da Türk Konsoloslugu'na gönderilebilir.⁷⁴ Dışişleri Bakanlığı'na gönderilmesi gerekli görülmüşse hem Adalet Bakanlığı hem Dışişleri Bakanlığı tarafından gerekli incelemeler yaptırılır ve eksiklik varsa tamamlattırılarak ilgili ülkede yer alan Türk Büyükelçiliği veya Türk Konsoloslugu'na evraklar gönderilir. Söz konusu sürecin anlatım olarak pek de meşakkatli olmadığı düşünülse de her bir kurumda evrakların bekleme süresi ve diğer kuruma gönderilmesi de oldukça vakit almaktadır. Hele ülkemizin resmî olarak tanımadığı veya büyükelçiliği ya da konsolosluğunun bulunmadığı ülkelere birine yapılacak olan tebligatın

⁷² PEKCANITEZ/ATALAY/SUNGURTEKİN ÖZKAN/ÖZEKES s. 422.

⁷³ RUHİ, Ahmet Cemal/RUHİ, Canan, Tebligat Hukuku, (Ankara: Seçkin Yayınevi), 2022, s. 669; ATALI, Murat/ERMENEK, İbrahim, ÜÇÜNCÜ, S. Hilal, Tebligat Hukuku Temel Hukuk Dizini, (Ankara: Seçkin Yayınevi), 2022, s. 92. https://diabgm.adalet.gov.tr/arsiv/adli_yardimlasma/adli_isbirligi_ceza/cz_tebligat_3_yab_dev_turkva_t_teb.html (14.03.2023)

⁷⁴ RUHİ/RUHİ, s. 668.

sonuçlanması uygulama bakımından çok daha zor olacaktır. Ancak borçlunun her yurtdışına çıkışını kaçma olarak ele almayıp somut olayda gidilen ülkeye, adres bildirimine ve tebliğden kaçılıp kaçılmadığına bakarak yorum yapılması gerekmektedir.

Alacaklının alacak hakkını koruyan kanun koyucu, yurtdışına kaçan borçlunun yeni yerleşim yerinin bilinebilmesi durumunda ödeme emrinin gönderilmesi imkanının zor olması halinde ödeme emri gönderilmeden doğrudan doğruya iflâsın talep edilebileceğini kabul etmektedir.⁷⁵ Ancak borçlu ülkeden ayrıldıktan sonra dahi kendisine karşı takip yapılabilecek durum var ise, örneğin, yurtdışındaki adresin bilinebilir olması ve borçluya ulaşılabilmesi halinde ise artık doğrudan doğruya iflâs yoluna gidilemeyecektir.⁷⁶

D. Alacaklının Alacağının Tehlikeye Girmesi

Alacaklının, borçlunun yerleşim yerini bilse ve borçluya ödeme emrini gönderse dahi hileli muameleler sonucunda alacağına kavuşamaması mümkündür. Bu hallere teşebbüs dahi doğrudan doğruya iflâs sebebi olarak 177. maddede düzenlenmiştir.⁷⁷

Alacağın tehlikeye girmesi hali bizim çalışmamızda alacaklı tarafından doğrudan doğruya iflâsı istemek için bir sebep olarak ortaya çıkarmaktadır. Uygulamada en çok karşılaşılan durum ise borçlunun muvazaalı işlemler sonucunda malvarlığını alacaklıların haklarını tehlikeye sokacak şekilde çok düşük miktarlar ile tasfiye etmesidir. Böyle muvazaalı işlemler sonrasında da alacaklının alacağı tehlikeye girmektedir ve doğrudan doğruya iflâs sebebi olarak kanun koyucu alacaklıyı korumuştur.⁷⁸ Zira alacaklı tarafından bir iflâs takibi başlatılmadan veya direkt şekilde mahkmeden doğrudan doğruya iflâs talep edilmeden önce borçlunun malvarlığı üzerindeki tasarruflarının kısıtlanması kural olarak mümkün değildir.

⁷⁵ KURU, El Kitabı, s. 1144.

⁷⁶ YILDIRIM/DEREN YILDIRIM, s. 454.

⁷⁷ Bkz.: 2. Blm. § II, A, 3.

⁷⁸ Sermaye Piyasası Kanunu 46/h maddesine göre SPK lisansı olarak işlem yapan aracı kuruluşların, alacaklılarının haklarını ihlal eden hileli muamelelerde bulunması halinin mahkemece bilirkişi raporları ile sabit hale getirildiği için 177/1 gereğince doğrudan doğruya iflâsına karar verilmesi gereklidir. Y. 19. HD., 20.06.1995 T., 1995/4594 E., 1995/5616 K. (Lexpera)

Borçlunun hukuka aykırı olarak muvazaalı olarak tasfiyeye girmesi durumunda alacaklının sadece doğrudan doğruya iflâs talebi hakkı bulunmamaktadır. Örneğin doğrudan doğruya iflâsa ek olarak Kanunun 277. maddesine dayanarak tasarrufun iptali davası da açılabilir. Alacağını icra takibi yaparak borçludan tahsil edemeyen alacaklının, son 5 yıl içerisinde borçlunun malvarlığından mal kaçırmak gayesiyle yaptığı tüm tasarruflarını iptal etmek amacıyla böyle bir yola girişmesi mümkündür.⁷⁹

Muvazaa sonucunda iptal davası açılıp açılmayacağıyla ilgili olarak doktrinde inceleme yapıldığında farklı yönde görüşler olduğunu görmekteyiz. Bu konudaki görüşler değerlendirildiğinde bazı yazarlara göre muvazaalı işlemlerden sonra iptal davası açılmaz. Bu görüşte olan yazarlara göre sonuç doğurmayan bir işlem ile ilgili iptal davası açılmasında bir sebep yoktur. Zira muvazaa sonucunda işlemin bir geçerliliğinin bulunmadığından dolayı iptalinin de istenemeyeceği gerekmektedir. Borçlu kişinin hala uhdesinde bulunan bir mal ile ilgili bir iptal davasının açılmasının da bir gerekçesi bulunmamaktadır.⁸⁰ KURU 'ya göre böyle bir durumda alacaklıların iptal davası yerine istihkak davası açmaları gerekmektedir.⁸¹ Hatta MUŞUL'a göre tasarrufun iptali ile muvazaalı işlem hakkındaki kanun maddelerinin birbirleriyle yarışdırılmaması gerekmektedir.⁸²

Diğer görüşte olan yazarlara göre ise muvazaanın varlığı halinde dahi iptal davası açılabilmektedir. Bu yazarlara göre muvazaanın ispatının zor olmasından dolayı iptal davası açılması davacı alacaklının yararına. Zira bu durum mantıklı olmaktan ziyade daha çok zorunluluk kapsamındadır.⁸³ Bu görüşe göre alacaklı kişi isterse

⁷⁹ İİK 277 vd. maddelerinde yer alan iptal davasının açılması için öncelikle alacaklıda gerçek bir alacağın doğmuş olması gerekmektedir. Alacaklı tarafından bu alacağın takip yoluyla talep edilmesi ve haciz sonucunda aciz vesikasının düzenlenmesi şarttır. Ayrıca alacağın, iptal davasına konu edilen tasarruftan önce doğması şarttır. Bu şart İİK içerisinde yer almayan ancak içtihatlarla birlikte hukukumuzda giren bir şarttır. **ALBAYRAK**, Hakan, Tasarrufun İptali Davalarında Yargıtay Tarafından Kabul Edilen Özel Dava Şartları, AÜHFD, C. 64, S. 4, 2015, s. 964.

⁸⁰ **PEKCANITEZ/ATALAY/SUNGURTEKİN ÖZKAN/ÖZEKES** s. 565; **KURU**, El Kitabı, s. 1400; **ERDÖNMEZ**, Güray, Alacaklılara Zarar Verme Kastıyla Yapılan Tasarrufların İptali, (İstanbul: On İki Levha Yayınları, 2019), s. 30.

⁸¹ **KURU**, El Kitabı, s. 1198;

⁸² **MUŞUL**, Tasarrufun İptali, s. 44.

⁸³ **YILDIRIM**, M. Kâmil; İcra ve İflas Hukukunda İptal Davaları, (İstanbul: Alfa Yayıncılık, 1995), s. 142. **AKKAYA**, Tolga; Alacaklıdan Mal Kaçırmaya Yönelik Muvazaalı Tasarrufların İcra ve İflâs

muvazaayı sebep göstererek dava açabilir isterse de iptal davası açabilmektedir. Kural olarak, alacaklının tatmin edilmesini engelleyen her türlü işlemler iptal davasına konu olabilir.⁸⁴

Yargıtay da esasen bir karar birliğine varamamaktadır. Daireler ve genel kurul arasında bir karar birliği olmasa da son zamanlardaki kararlar incelendiğinde Yargıtay tarafından davacının muvazaa ve iptal davası için terditli dava açılması konusunda bir hak tanındığı görülmektedir.⁸⁵ Borçlunun mal kaçırmaya yönelik işlemleri, alacaklının isteğine göre terditli olabileceği gibi aynı zamanda sadece birine dayanarak da iptale konu edilebilir. Terditli bir talep bulunulursa mahkeme öncelikle esas talebe göre inceleme yapmalı, bu talep haksız bulunursa ikincil talebe göre karar vermelidir. Terditli bir talep yoksa mahkeme, davacının muvazaa nedeniyle tasarrufun iptali talebi varsa talebe göre inceleme yapmalıdır. Muvazaaya istinaden tasarrufun tamamen gerçekleşmediğini iddia ediyorsa mahkeme muvazaanın ispatlanması halinde tamamen geçersizliğe karar verebilecektir.⁸⁶

Kanaatimize göre birinci görüş daha isabetlidir. Muvazaa sonucunda işlemin bir geçerliliğinin bulunmadığından dolayı sonuç doğurmayan bir işlem ile ilgili iptal davası açılmasında bir sebep yoktur. Sonuçlanmayan işlem nedeniyle hala borçlu uhdesinde bulunan bir mal ile ilgili bir iptal davasının açılmasının da bir hukuki yararı yoktur.

E. Borçlunun Ödeme Yapamayacağı Halinin Anlaşılması

Yukarıda sayılan tüm hallerden farklı olarak alacaklının ödeme emrini göndermesi ve borçlunun da hiçbir şekilde hileli işlem yapmadığı durumlarda dahi kanun koyucu doğrudan doğruya iflâsın talep edilebileceğini düzenlemiştir. Borçlunun genel ve sürekli olarak borçlarını ödemeyeceğini beyan etmesi durumu olarak karşımıza çıkan

Kanununda Düzenlenen İptal Davasına Konu Olup Olmayacağı Sorunu, Legal Medeni Usul ve İcra İflâs Hukuku Dergisi, C.2, S. 3 s. 681. (661-684).

⁸⁴ AKKAYA, s. 681

⁸⁵ Y. 17. HD., 04.03.2013 T., 2013/5918 E., 2013/2619 K., Y. 17. HD., 18.04.2017 T., 2017/3400 E., 2017/4163 K. (Davacının TBK 19. maddesi gereğince dava açabileceği gibi yine bu muvazaalı işlemler için İİK 277. maddesi ve diğer tasarrufun iptali maddelerine göre de bir iptal davası açması gibi bir seçimlik hakkı mevcuttur.) (Lexpera)

⁸⁶ AKKAYA, s. 682.

ödemelerin tatili halinde kanun koyucu alacaklının doğrudan doğruya iflâs talebinde bulunabileceği hükmünü 177. maddeye eklemiştir.

Yine konkordato mühletinin kaldırılması, konkordato feshi gibi durumlarda da borçlu iflâsa tabi ise doğrudan doğruya iflâsına karar verilebilmektedir.⁸⁷ Borçlu tarafından teklif edilen konkordatonun tasdik edilmemesi durumunda ya da alacaklılara zarar verme kastıyla yapılan hareketlerde tasdik edilmiş konkordatonun feshi durumlarında da takibe gerek kalmaksızın alacaklı doğrudan doğruya iflâs talebinde bulunabilecektir.⁸⁸

Yeniden yapılandırma için uygulanan projenin feshedilmesi, kötü niyetli borçlunun olması durumunda da borçların tam olarak yerine getirilmesi mümkün değildir. İlam soncunda alacaklı tarafından başlatılan icra takibinde gönderilen icra emrine rağmen borçlu tarafından ödeme yapılmaması veya icranın geri bırakılması (tehir-i icra) kararı alınmaması durumunda da alacaklı tarafından doğrudan doğruya iflâs talebinde bulunulabilecektir.

§ III. Doğrudan Doğruya İflâs Halleri ile diğer İflâs Yolları Arasındaki Farklar

Genel olarak iflâs halinde, bilinenin aksine borçlunun tüm mallarının elden çıkması zorunlu değildir.⁸⁹ Borçlu açısından mali durumunu düzeltme yolundan biri olan konkordato ile borçlunun malvarlığındaki sorunların çözülmesi için mahkeme tarafından denetim yolu ile borçlardan kurtulması için getirilen bir fırsattır.

Doğrudan doğruya iflâs halinin diğer yollardan en büyük farkı: İflâs yolunu seçen alacaklı tarafından yapılacak başvuru ile iflâs ödeme emri gönderilmemesidir.

⁸⁷ KURU, El Kitabı, s. 1147. YILDIRIM, M. Kâmil/DEREN YILDIRIM, Nervis, İcra ve İflâs Hukuku, (İstanbul: Beta Yayınları, 2021), s. 453. PEKCANITEZ/ATALAY/SUNGURTEKİN ÖZKAN/ÖZEKES, s. 424. COŞKUN, s. 3834.

⁸⁸ Bkz.: 2 Blm. § II, A, 6, c-d.

⁸⁹ KURU, El Kitabı, s. 1093; KURU/ARSLAN/YILMAZ, s. 503; KURU, İflâs III s.2600; KURU, Konkordato, s.5.

Alacaklı, belirli sebeplerin varlığı halinde doğrudan mahkemeye başvuru yaparak iflâs talebini sunmaktadır.

Takipli iflâsta borçluya karşı iflâs ödeme emri gönderildikten sonra ödeme yapılmaması durumunda koşulların varlığı halinde iflâsın gerçekleşeceği konusunda bir tereddüt olmadığı görülmektedir.⁹⁰ Borçlunun kendisine gönderilen iflâs ödeme emrine karşı ödeme yapması veya itiraz sonucunda iflâstan kurtulma imkânı bulunmaktadır. Ancak bunun uygulamada pek fazla örneğinin olduğu da görülmemektedir.

Genel iflâs yolu veya kambyo senetlerine özgü iflâs talepleri sonucunda depo emri gereğince borçlu 7 gün içerisinde borcun tamamını ödemeli veya mahkeme veznesine ödeme yapmalıdır. Aksi takdirde de borçlunun iflâsına karar verilecektir. Ancak doğrudan doğruya iflâsta depo emri verilmez, doğrudan doğruya iflâsın yargılama usulünün düzenlendiği 181. madde içerisinde depo emrini düzenleyen 158. maddesine atıf yapılmamıştır.⁹¹

Borçlunun kendisinin talebi veya alacaklının talebi ile doğrudan doğruya iflâs halinde, iflâsa tabi olan borçlunun mahkeme haricinde itiraz mercii bulunmamaktadır. Yine genel iflâs yolunda borçlunun kendi talebi ile iflâsını isteme hali mümkün değil iken doğrudan doğruya iflâsta ihtiyari ve zorunlu olan bazı durumlardan borçlu kendisinin iflâsını isteyebilmektedir.

Yine bir diğer genel iflâs yolu ise kambyo senedine haiz iflâs yoludur. Bu iflâs yolunun genel iflâs yolundan en büyük farkı, borçlunun kambyo senedi sonucunda ortaya çıkan borcunu ifa edememesidir.⁹² Yine kambyo alacaklısı tarafından

⁹⁰ **BERKİN**, s.14; **KURU**, El Kitabı, s. 1114; **KURU/ ARSLAN/ YILMAZ**, s. 503; **KURU**, İflâs III, s. 2600; **KURU**, Konkordato, s.5; **PEKCANITEZ/ATALAY/SUNGURTEKİN ÖZKAN/ÖZEKES**, s.406-407.

⁹¹ **BELGESAY**, s. 57; **BERKİN**, s. 194; **KURU**, Konkordato, s. 127; **KURU**, İflâs III, s. 990; **UZGÖREN BAYKAL**, Ebru, İflâs Davasında Depo Kararı (Emri), Batider C.XXI, S. 1, 2001, s. 196.

⁹² **BERKİN**, s. 14; **KURU**, El Kitabı, s. 1134-1135; **KURU/ARSLAN/YILMAZ**, s. 503; **KURU**, İflâs III, s. 2600; **KURU**, Konkordato, s. 5; **PEKCANITEZ/ATALAY/SUNGURTEKİN ÖZKAN/ÖZEKES**, s. 416.

gönderilen iflâs ödeme emrinde senet aslı, cins, tarih ve numarasının bulundurulması zorunludur.⁹³

Doğrudan doğruya iflâs yolunda borçluya herhangi bir iflâs ödeme emri gönderilmediği için borçlu tarafından iflâs ödeme emrine bir itiraz söz konusu değil iken kambiyo senetlerine özgü iflâs yolunda 5 gün içinde borçlunun itiraz yapabilme imkânı vardır.⁹⁴

Kambiyo senedi sonucu başlatılan iflâs takibine yapılan itiraz sonrasında açılan davada mahkeme tarafından inceleme yapılacak ve borçlunun itirazı sonucunda borçlu olup olmadığı konusunda karara varılacaktır.⁹⁵ Ancak doğrudan doğruya iflâs talebinde borçlunun iflâs şartlarının oluşmadığı gerekçesiyle itiraz imkânı vardır.

⁹³ PEKCANITEZ/ATALAY/SUNGURTEKİN ÖZKAN/ÖZEKES, s. 417.

⁹⁴ KURU, El Kitabı, s. 1135; COŞKUN, Mahmut, Açıklamalı-İçtihatlı İcra ve İflâs Kanunu, C.3. (Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2016), s. 3493. (Cilt3)

⁹⁵ PEKCANITEZ/ATALAY/SUNGURTEKİN ÖZKAN/ÖZEKES, s. 418.

İKİNCİ BÖLÜM

ALACAKLININ TALEBİ İLE DOĞRUDAN DOĞRUYA İFLÂS SEBEPLERİ

§ I. Genel Olarak

Alacaklı tarafından iflâsın doğrudan doğruya mahkemeden talep edilmesi hali Kanunun 177. maddesi ile diğer kanunlarda kabul edilen haller olarak karşımıza çıkmaktadır. Kanunlarda sayılan haller dışında, iflâsa tabi bir kimsenin herhangi bir şekilde doğrudan doğruya iflâsı talep edilemez.⁹⁶ Kanunun istisnai olarak kabul ettiği haller ile alacaklının alacağına kavuşması için doğrudan asliye ticaret mahkemesine iflâs talebinde bulunması yeterlidir. Borçlu da iflâs talebi incelenirken doğrudan doğruya iflâs hallerinin oluşmadığına dair savunma yapabilecektir.

Fakat alacaklıya verilen bu hakka rağmen alacaklı isterse genel iflâs yoluna da başvurma hakkına sahiptir, zira doğrudan doğruya iflâs halleri oluştu diye alacaklının bu yola zorla başvurusu gerekmemektedir Uygulamada doğrudan doğruya iflâs hallerinin ispatı yaklaşık ispat çerçevesinde dahi zor olduğu için alacaklılar ekseriyetle genel iflâs yoluna başvurmaktadır.⁹⁷ Ancak bazı hallerde ise alacaklının borçlu aleyhine genel iflâs yoluna başvurusu mümkün değildir. Örneğin, 308. madde gereğince konkordatonun tasdik edilememesi veya talebin reddine karar verilmesi halinde, borçlunun iflâsa tabi şahıslardan biri olması sonucunda mahkeme tarafından borçlunun doğrudan doğruya iflâsına karar verilecektir ve alacaklının bir daha genel iflâs yoluna başvurusu mümkün değildir.⁹⁸

Kanun içerisinde sayılan bazı hallerde mahkemeye delillerin gösterilmesi ve mahkemenin iflâs kararına varması daha zor olduğundan dolayı özellikle kambiyo senedine dayanan bir alacak var ise bu yolun seçilmesi daha hızlı olarak seçilebilir.

⁹⁶ ÖĞÜTÇÜ, A. Tahir/ÇİTOĞLU, Ali, Uygulamalı İcra ve İflâs Kanunu C. 2, (Ankara: Garanti Basımevi, 1977), s.914; KURU, El Kitabı, s. 1144.

⁹⁷ KURU, El Kitabı s. 1144

⁹⁸ Bkz.: 2 Blm. § II, A, 6, c.

Bu yola takipsiz iflâs denmesinin de en temel sebebi, alacaklı tarafından doğrudan asliye ticaret mahkemesine yapılacak olan başvuru ile iflâs sürecinin başlatılmasındadır.⁹⁹ Söz konusu bu düzenleme ile kanun koyucu alacaklıyı koruyarak alacak hakkının borçlu tarafından zarara uğratılmasının önüne geçmeyi amaçlamaktadır.

Alacaklı tarafından doğrudan doğruya talep edilmiş olan iflâs, kanunun 166. maddesi gereğince ilan edilmelidir. Yapılan bu ilan ile mahkeme iflâs talebi sonrasında tapuya, Bankalar Birliğine, gümrük memurluğu gibi kurumlara bildirerek iflâs talebini ilan eder.¹⁰⁰

Kurumlara yapılan bu ilan sonrasında ayrıca ülke genelinde yayın yapan ve tirajı 50.000 adetten fazla olan bir gazetede ilan edilen iflâs talebi, borçlunun yerleşim yerinde ve ticaret sicilde de ilan edilir.¹⁰¹

§ II. İcra ve İflâs Kanunu'nda Yer Alan Doğrudan Doğruya İflâs Sebepleri

A. İcra ve İflâs Kanunun 177. Maddesinde Yer Alan Düzenlemeler

177. maddede yer alan 4 bent üzerinde yapılan düzenleme ile alacaklıya, borçlunun iflâsını doğrudan doğruya isteme hakkını vermiştir.

1. Borçlunun Yerleşim Yerinin (İkametgahının) Belli Olmaması (m. 177/1)

Borçlunun yerleşim yeri belli değilse, alacaklı, borçlunun doğrudan doğruya iflâsını talep edebilir. 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu'na¹⁰² göre yerleşim yeri bir kişinin sürekli olarak kalma amacıyla oturduğu yerdir. Bir yerleşim yerinden

⁹⁹ ERCAN, İsmail, Uygulamacılar İçin İcra ve İflâs Hukuku El Kitabı, (Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2021), s. 1223.

¹⁰⁰ COŞKUN, Mahmut, Konkordato ve İflâs, (Ankara: Seçkin Yayınevi, Şubat 2019), s. 710 (Konkordato ve İflâs)

¹⁰¹ COŞKUN, Konkordato ve İflas, s. 710.

¹⁰² 4721 Sayılı Türk Medeni Kanunu R.G. Tarih: 22.11.2001, Sayı: 24607.

bahsedebilmemiz için kişinin yerleşim yerinde sürekli olarak kalması niyetinden bahsedebiliriz. 177. maddeye göre ise Borçlunun yerleşim yeri bulunmaz ise bu durumda alacaklının mahkemeden doğrudan doğruya iflâsı talep edilebilir.

Borçlunun yerleşim yerinin bulunmaması durumu için öncelikle şunu söylemek isteriz. Yerleşim yerinin bulunmaması hali sadece gerçek kişiler açısından incelenecektir.¹⁰³ Zira yerleşim yerinin bulunmaması hali tüzel kişiler açısından ortaya çıkabilecek bir durum değildir. Tüzel kişilerin merkezleri kendilerine ait statünün de etkisiyle kuruluş esas sözleşmelerinde yerlerinin belirlenmesinin şart olması nedeniyle ve ticaret sicil ile bilinebilir haldedir.¹⁰⁴

Türk Medeni Kanunu'nun 20. maddesine bakıldığında kişinin yerleşim yerinin değiştirilmesinin bir yeni yerleşim yerinin edinilmesine bağlı olduğu görülmektedir. Aynı maddenin ikinci fıkrası gereğince de önceki yerleşim yeri belli olmayan ya da yabancı bir ülkedeki yerleşim yerini bıraktığı halde Türkiye sınırları içerisinde henüz yerleşim yeri edinmeyen bir kimsenin o sırada oturduğu yerin yerleşim yeri olduğu kabul edilmektedir. Medeni Hukuk açısından bakıldığında yerleşim yeri, kişinin kayıtlı olduğu ve daimî olarak yaşamını devam ettirdiği yerlerdir.¹⁰⁵ Zira Türk Medeni Hukuku'na göre kişinin yerleşim yerinin olmamasının imkânı yoktur.¹⁰⁶ İcra ve İflâs Kanunu yerleşim yeri ifadesini kullanarak kişinin malum yerleşim yerinin bilinmediği durumlarda doğrudan doğruya iflâs şartlarından birinin varlığından bahseder.¹⁰⁷ Ancak bahsedilen yerleşim yerinden kasıt olarak, borçlunun geçici yerleşim yerinin değil sürekli yerleşim yerinin kabul edilmesi gereklidir.¹⁰⁸

¹⁰³ Atalay'a göre borçlu açısından incelenecek olan yerleşim yerinden kasıt olarak kişinin oturduğu yer değil de işlemlerin fiilen yürütüldüğü yerin anlaşılması gerekir. **ATALAY**, Anonim Şirket, s. 15.

¹⁰⁴ **KIRTILOĞLU**, s. 41; **MUŞUL**, Uzlaşma, s. 69; **KURU**, El Kitabı, s. 1145; **PEKCANITEZ**, Anonim Ortaklık İflâs, s.22; **GÜNEL**, s. 181.

¹⁰⁵ **YILMAZ**, Süleyman/**YILDIRIM**, Abdülkerim, Medeni Hukuk-I, (Ankara: Seçkin Yayınevi, 2021), s. 134.

¹⁰⁶ TMK 19. maddesine göre de bir kişinin birden fazla yerleşim yerinin bulunması mümkün değildir.

¹⁰⁷ **MUŞUL**, Uzlaşma, s. 76.

¹⁰⁸ **GÜRDOĞAN**, Burhan, İflâs Hukuku Dersleri – İflâs/Konkordato/İptal Davaları, (Ankara: Ajans Türk Matbaa), 1966, s. 52; **ÜSTÜNDAĞ**, s. 45.

Ülkemizde ise uygulama açısından bir inceleme yapıldığında ise kanaatimizce borçlunun yerleşim yerinin bulunamaması sonucunda doğrudan doğruya iflâs sebebinin yeniden düzenlenmesi düşünülebilir. 5490 sayılı Nüfus Hizmetleri Kanunu¹⁰⁹ 52. maddesi gereğince Merkezi Nüfus İdaresi Sistemi (MERNİS) ile Türkiye Cumhuriyeti Kimlik Numarası olan her Türkiye Cumhuriyeti vatandaşının nüfus kütükleri ile eşzamanlı veri tabanına kaydedilmiştir.

Bu uygulama ile kişinin nüfus kaydı ve yerleşim yeri bilgileri eksiksiz olarak İçişleri Bakanlığı bünyesinde tutulmaktadır. Bu veri tabanının da Adalet Bakanlığı sistemleri ile entegre olması sebebiyle iflâs talebi sırasında sadece iflâs talep edilen kişinin kimlik numarası girilerek MERNİS adresi otomatik olarak sistemde önümüze çıkmaktadır. Aynı sistemin bir benzeri de Ticaret Bakanlığı tarafından 2010 tarihinde sicillerin birleştirilerek MERSİS adı altında tüzel kişiler bakımından da düzenlendiğini görmekteyiz. Bu nedenle gerçek kişiler bakımından MERNİS adresinde ikameti kaydedilmiş olan kişiler bakımından yerleşim yerinin belirli olmama durumunun büyük ölçüde önüne geçilmiştir.

Ticari şirketlerin yerleşim yerinin bilinmemesi gibi bir durumun söz konusu olamayacağı ile ilgili Yargıtay tarafından şirketler hakkında 177. madde birinci fıkrası esasa alınarak doğrudan doğruya iflâsa karar verilemeyeceğine karar verilmiştir.¹¹⁰

Alacaklının bu iflâs yoluna başvurabilmesi için borçlunun yerleşim yerini bilmemesi yeterli değil, borçlunun yerleşim yerini bulmak için yeterli araştırmayı yapması da gereklidir.¹¹¹

¹⁰⁹ 5490 Sayılı Nüfus Hizmetleri Kanunu R.G. Tarih: 29.04.2006, Sayı: 26153.

¹¹⁰ Y. 19. HD., 23.02.2011 T., 2010/14818 E., 2011/2280 K. (Yerel mahkeme tarafından borçlu şirketin yerleşim yerinin belirli olmaması nedeniyle iflâsın reddine karar verilmiş olsa da ticari şirketlerin sicilde adres kaydının olması nedeniyle davanın reddedilmesi kararı bozulmayı gerektirmiştir.) (Lexpera)

¹¹¹ **OLGAÇ**, Senai, İçtihatlarla Tatbikatımızda İcra ve İflâs Kanunu, maddeler 106-371, C. 2, (Ankara: Olgaç Matbaası, 1978), s. 1571; **YILMAZ/ARSLAN/TAŞPINAR AYVAZ/HANAĞASI**, s. 494., **MUŞUL**, Uzlaşma, s. 69.

Yerleşim yeri olarak sadece Türkiye Cumhuriyeti sınırları kabul edilmemiş, ülke dışında kalan yerleşim yerinin de bilinmemesi halini iflâs talep edebilmek için gerek kılınmıştır.¹¹²

Burada yer alan yerleşim yeri, Türk Medeni Kanunu 19. madde deyiminden daha geniş olup borçlunun yerleşim yerini de kapsamaktadır. Türk Medeni Kanunu 19 ve 20. maddesi kapsamında borçlunun yeri biliniyorsa 177. madde gereğince “geçici ve *fili*” yerleşim yeri bulunmayan borçlu hakkında alacaklının doğrudan doğruya iflâs talebinde bulunulabileceğine hükmetmektedir.¹¹³

Alacaklının asliye ticaret mahkemesine yapacağı başvuru sonrasında, borçlunun yerleşim yerinin bilinmemesi konusunda kesin ispat yapmasına gerek kalmamakta, yaklaşık ispat yapıldığında dahi mahkemece iflâs talebi kabul edilebilecektir.¹¹⁴

İflâs talebin inceleyen mahkeme, davacı alacaklının yeterli gayreti gösterdiğine kanaat getirdiği durumlarda borçlunun iflâsına karar verebilmektedir. Mahkeme ise kendisine yapılan başvuru sonrasında gerek görmesi halinde muhtarlık, ticaret odaları ve belediye zabıtalrı vasıtasıyla araştırma yapabilmektedir.¹¹⁵

Öğreti açısından tüzel kişinin yerleşim yerinin bilinmesi konusundaki genel kanı, tüzel kişiler sicile kayıtlı olduğu için tespiti de mümkündür ve bilinmeme imkanından bahsedilemeyecektir.¹¹⁶

Yargıtay da vermiş olduğu kararda, alacaklı tarafından ticari şirkete karşı hem yerleşim yerinin bilinmemesi gereğince hem de ödemelerin tatil edilmesi nedeniyle ileri sürülen doğrudan doğruya iflâs talebi, mahkemece ticari şirketin yerleşim yerinin belli olduğunu ve bu nedenle 177/1 gereğince karar vermenin hakkaniyete aykırı olduğuna,

¹¹² BELGESAY, s. 50; BERKİN, s.168.

¹¹³ MUŞUL, Uzlaşma, s. 69; KURU, El Kitabı, s. 1144.

¹¹⁴ PEKCANITEZ/ATALAY/SUNGURTEKİN ÖZKAN/ÖZEKES, s. 422.

¹¹⁵ OLGAÇ, s.1572; PEKCANITEZ/ATALAY/SUNGURTEKİN ÖZKAN/ÖZEKES, s. 422; MUŞUL, Uzlaşma, s. 69-70; COŞKUN, s. 3832. (Cilt3); KURU, Baki, İcra ve İflâs Hukuku C.IV, (İstanbul: Evrim Dağıtım), 1993, s. 2761. (Kuru İflâs IV)

¹¹⁶ KURU, El Kitabı, s. 1145. MUŞUL, Timuçin; İcra ve İflâs Hukuku, Cilt 2, (Ankara: Adalet Yayınevi, 2013), s. 1406; (İcra ve İflâs). PEKCANITEZ/ATALAY/SUNGURTEKİN ÖZKAN/ÖZEKES, s. 421; BELGESAY, s. 50

iflâs kararı verilmesi gerekiyorsa da bunun ödemelerin tatili nedeniyle yapılması gerektiğine hükmetmiştir.¹¹⁷

Bir diğer görüşte olan yazarlara göre ise tüzel kişi merkezinin bilinmemesi imkânı bulunmaktadır. Her ne kadar sicilde yer alan bir merkez olsa dahi orada tüzel kişilik bulunmuyorsa doğrudan doğruya iflâs talebi gerçekleşmiş olabilecektir.¹¹⁸

Bizim düşüncemiz ise doktrindeki hâkim görüşle aynıdır. Türk Medeni Kanunu’nun 51. maddesi gereğince de tüzel kişilerin bir sicili vardır ve işlerin yürütüldüğü yerdir. Tüzel kişiler açısından bir sicil bulunduğu için alacaklı tarafın borçlunun yerleşim yerini bilememesi gibi bir durum söz konusu değildir. Bu nedenle de doğrudan doğruya iflâs talebi için bu sebebe dayanılması mümkün görülmemektedir. Ancak gerçek kişiler bakımından da bu şarta dayanarak iflâsın talep edilmesi de gittikçe zorlaşmıştır.

2. Borçlunun Verdiği Taahhütlerden Kurtulmak İçin Kaçması (m. 177/1)

Borçlunun borcunun muaccel olup olmasına bakılmaksızın genel anlamda verdiği tüm taahhütlerinden kaçması ve alacaklılarına zarar vermesi sonucunda doğrudan doğruya iflâsı talep edilebilir.¹¹⁹ Yani bu sebebe dayanarak iflâs talep edilecekse iki şartın var olması gerekmektedir. Bunlardan ilki alacaklılara zarar verme kastının bulunmasıdır, ikincisi ise borçlu aleyhinde takibin imkânsız hale gelmesidir.¹²⁰

¹¹⁷ Y. 19. HD., 23.02.2011 T., 2010/14818 E., 2011/2280 K. (Davacı tarafından iflâs, hem yerleşim yerinin belli olmaması nedeniyle hem de ödemelerin tatili nedeniyle mahkemeden talep edilmiştir. Tüm delillerin birlikte değerlendirilerek ödemelerin tatil edilmesinin iflâs sebebi olarak kabul edilmesi uygun görülmüştür.) (Lexpera)

¹¹⁸ ATALAY, Anonim Şirket, s. 15.

¹¹⁹ PEKCANITEZ/ATALAY/SUNGURTEKİN ÖZKAN/ÖZEKES, s. 422; KURU, El Kitabı, s. 1145; OSKAY, Mustafa/KOÇAK, Coşkun/DEYNEKLİ, Adnan/DOĞAN, Ayhan; İcra ve İflâs Kanunu Şerhi, 177-276. Maddeler 4. Cilt, (Ankara: Turhan Kitabevi, 2007), s. 4544; ATALAY, Anonim Şirket, s. 15; PEKCANITEZ, Anonim Ortaklık İflâs, s. 22. KURU İflâs III s. 2762; Günel’e göre borçlunun gerekçeli bir sebebi olmadan, sadece alacaklılarının takip yapmasını güçleştirmek için kaçtığına ortaya konması gerekmektedir. GÜNEL, s. 182.

¹²⁰ BERKİN, s. 169-170.

Burada borçlunun kaçmasının yanında yeni yerleşim yerinin de bilinmesine rağmen kendisinin yeni adresine takip yapılmasının da güç olması sonucuna varılmalıdır.¹²¹ Böyle bir durumda borçlunun yeni adresine takip yapılma imkânı varsa alacaklı bu iflâs sebebine dayanarak mahkemeden borçlu hakkında doğrudan doğruya iflâs talebinde bulunamayacaktır.

Söz konusu iflâs sebebi sadece gerçek kişiler açısından değil aynı zamanda tüzel kişiler açısından da kabul edilmektedir. Şirketin yurt içinde bir şube bırakmadan tüm şubelerini ve merkezini yurtdışına çıkarmasıyla birlikte alacaklılarına verilen taahhütlerden kaçma gibi bir durum ortaya çıkmış ise bu iflâs sebebine dayanarak doğrudan doğruya iflâs talep edilebilir.¹²²

Konu başlığı içerisinde taahhüttün ne olduğundan söz edilmesi gerekmektedir. Borçlar hukuku kapsamında taahhüt denildiğinde taraflar arasında yapılan sözleşmede tarafların herhangi bir şeyi yapma, verme veya vermeme borcu altına girmesidir.¹²³

Fakat iflâs hukukunda ve bizim çalışma çalışmamız olan doğrudan doğruya iflâsta taahhüt daha dar olarak ele alınmıştır. 177. maddede taahhüt sadece borç olarak kabul edilmiş, vadesi gelen veya ileride gelecek olan vadenin zamanında ifa edilme yükümlülüğü olarak ifade edilmiştir.

177. maddenin ikinci fıkrasının anonim ortaklıklar bakımından bir geçerliliği bulunmamaktadır. Zira anonim ortaklıkların kaçma gibi bir imkânı söz konusu değildir.¹²⁴

Borçlunun kaçtığıнын tespit edilmesi için somut olayın özelliklerine bakılarak karar verilmelidir. Örneğin kendisine yeni bir yerleşim yeri bulan borçlunun sadece

¹²¹ **BERKİN**, s. 169; **MUŞUL**, Uzlaşma, s. 70.

¹²² **ATALAY**, Anonim Şirket, s. 15-16; **PEKCANITEZ**, Anonim Ortaklık İflâs s.22.

¹²³ Detaylı bilgi için bkz. **OĞUZMAN**, M. Kemal/**ÖZ**, M. Turgut, Borçlar Hukuku Genel Hükümler, C.1, (İstanbul: Vedat Kitapçılık) 2022, s. 17 vd.

¹²⁴ **PEKCANITEZ**, Anonim Ortaklık İflâs, s. 22.

alacaklılarına zarar vermek amacıyla adresini değiştirmesi söz konusu ise artık bu borçlunun kaçtığından söz edilecektir.¹²⁵

Kaçma eyleminin iflâs sebebi olarak kabul edilebilmesi için borçlunun bu kaçma işleminin tamamlaması gerekmektedir. Kaçmaya teşebbüs etmek kanun gereğince bir iflâs sebebi olarak kabul edilmediğı için bu kaçma işinde başarılı olamazsa doğrudan doğruya iflâs için bir sebep oluşmayacaktır.¹²⁶

Bir önceki konu başlığında yerleşim yerinin bilinmemesi durumundan bahsetmiştik.¹²⁷ Bu konu başlığına uyarlayarak örnek vermek gerekirse borçlunun kimseye haber vermeden gizlice kaçması halinde artık alacaklı tarafından doğrudan doğruya iflâsının talep edilmesi mümkün olacaktır.

Bu duruma bir örnek daha vermek gerekirse borçlunun yerleşim yerinden kaçmasından önce gizli işlemler yapması ve mallarını gizlemesi, alacaklılarına vermiş olduğı taahhütlerden kaçmak amacıyla şirketinin sicilden silinmesini gizlice talep etmesi veya bir dükkânı varsa ve bu dükkânı hiç kimseye bildirmeden bir gecede kapatması durumu borçlunun kaçtığına dair ihtimalleri artıran bir hallerdir.¹²⁸

Borçlunun her zaman yerleşim yerinin değiştirmesi durumunda temel olarak kaçma niyetinde olduğunu kabul etmek doğru değildir.¹²⁹ Ayrıca şirket merkezinin yurt dışına nakledilmesi de esasen kaçma olarak ele alınmamalıdır.¹³⁰

¹²⁵ KURU, İflâs IV, s. 112; ÜSTÜNDAĞ, s. 26.

¹²⁶ Karşıt görüşe göre kaçmaya teşebbüs etmek dahi doğrudan doğruya iflâs için yeterli sayılmaktadır. YILDIRIM/DEREN YILDIRIM, s. 454. Yine yazarlara göre alacaklı tarafından borçlunun kaçtığına veya kaçmaya teşebbüs ettiğinin mahkemede hâkime ispat edilmesi gerekmektedir. YILDIRIM/DEREN YILDIRIM, s. 455.

¹²⁷ Bkz. 2. Blm, § II, A, 1.

¹²⁸ BERKİN, s. 169.

¹²⁹ Borçlunun oturduğı yeri yurtdışına taşıması durumu, eğer kendisine ulaşılabilir halde ise kaçma olarak kabul edilmez ve iflâs sebebi olarak ileri sürülemez. YILDIRIM/DEREN YILDIRIM, s. 454.

¹³⁰ Atalay'a göre borçlunun muamele merkezini ve tüm şubelerinin kapatılarak yurt dışına aktarılması taahhütlerden kurtulmak amacıyla kaçmanın karinesidir. Bu nedenle borçlunun bu konuda kaçmadığını ispat etmesi gerekmektedir. ATALAY, Anonim Şirket, s. 10.

Sadece yaptığı borç taahhütlerinin ifasını zorlaştırmak için böyle bir duruma başvuran borçlunun kaçtığı varsayılmalıdır. Bu durum asliye ticaret mahkemesine sunacağı iflâs talebi ile kaçıışı yaklaşık olarak ispat ederse mahkeme açısında doğrudan doğruya iflâs için belki de yeterli olacaktır.¹³¹ Yine borçlunun yurtdışına kaçmasına rağmen tüm malvarlığını veya ticarethanesini açık bırakması halinde yurt içinde kalan mallar borcunu ödeyecek kadar ise artık borçlunun kaçması sonucunda doğrudan doğruya iflâsı istenemez. Zira borçlunun iflâsının istenmesindeki amaç borçlunun cezalandırılması değildir.¹³²

Borçlu, alacaklılarına zarar vermek amacıyla bu olaya girişmesi halinde mahkemece bu olayın ispatı aranacaktır, ancak bu ispatın yaklaşık ispat olması yeterlidir.¹³³ Borçlu, alacaklılarına zarar vermek dışında, örneğin kendisinin veya ailesinin ya da çalışma ortamının tehlikelere maruz kaldığını düşünüyor ise ve bu durumdan dolayı ayrıldığını alacaklılarına bildirir ise doğrudan doğruya iflâsının istenememesi gerektiği düşüncesindeyiz.

Doktrinde yer alan bir görüşe göre borçlunun muamele merkezi ile tüm şubelerini yurt dışına nakletmesi durumunda alacaklı tarafından borçlunun iflâsı, nakilden önceki muamele merkezinin bulunduğu yer asliye ticaret mahkemesinden talep edilebilir ve bu halde İcra ve İflâs Kanunu hükümleri uygulanır.¹³⁴ Bu sayede alacaklılar Türk yargısına başvuru yaparak başka ülke hukukuna göre iflâs sebebi aramaya gitmeyecek ve zarara uğramayacaktır.

Ancak bir diğer görüşe göre ise alacaklılar iflâs talebini nakilden önceki muamele merkezinde bulunan asliye ticaret mahkemesine sunacaklardır ancak iflâs talebi Türk Hukuku'na göre değil nakilden sonraki muamele merkezinin hukukuna göre yapılacaktır.¹³⁵

¹³¹ MUŞUL, Uzlaşma, s. 75-76.

¹³² PEKCANITEZ, Anonim Ortaklık İflâs, s. 22; ATALAY, Anonim Ortaklık, s. 16.

¹³³ KURU, El Kitabı, s. 1145.; BERKİN, s.169; YILDIRIM/DEREN YILDIRIM, s. 458 vd. GÜRDOĞAN, s. 53.

¹³⁴ PEKCANITEZ/ERDÖNMEZ, s. 22.

¹³⁵ ATALAY, Anonim Şirket, s. 10.

Kanaatimize göre birinci görüş isabetlidir. Zira borçlu zaten alacaklılarına zarar verecek şekilde yurt dışına kaçmıştır. Yabancı bir ülkeye kaçan borçlu hakkında bir de Türk Kanunları yerine yabancı ülke kanunlarının uygulanması halinde alacaklı zarara uğrayacaktır. Bu nedenle de Türk Mahkemeleri tarafından Türk Hukuku uygulamasının daha doğru olduğu görüşündeyiz.

3. Borçlu Tarafından Alacaklının Haklarının İhlal Eden Hileli Tasarruflarda Bulunulması veya Bu Tasarruflara Kalkışılması (m. 177/1)

Borçlunun, alacaklısı veya alacaklılarına zarar vermek niyetiyle malvarlığını azaltmak, değerinde eksiklik yaratmak, pasiflerini artırmak veya alacaklıları arasında eşitliği ortadan kaldıracak şekilde işlemler yapması hali hileli işlem olarak kabul görmektedir.¹³⁶ Bu hileli işlem veya tasarruflarda bulunmak da doğrudan doğruya iflâs sebebidir.¹³⁷ Hatta hileli tasarrufların gerçekleşmesine gerek kalmaksızın sadece teşebbüs edilmesi durumunda dahi doğrudan doğruya iflâs talep edilebilecektir.¹³⁸

Hileli işlemlerden bahsetmemiz için, borçlunun aciz halinde olup olmadığına bakmadan hilenin alacaklılara zarar verip vermediğine bakılması yeterlidir.¹³⁹ Borçlu zaten hileli işlemi aciz halinde yapabileceği gibi ekonomik olarak iyi olduğu bir dönemde de yapabilir, bu nedenle de hileli işlemin gerçekleşmesi için aciz halinin varlığına gerek yoktur. Ayrıca borçlu aleyhine alacaklılarına zarar verildiği iddiasıyla kanunun 280. maddesine dayanarak iptal davası da açılabilmektedir.¹⁴⁰ Alacaklıların

¹³⁶ **YILDIRIM**, M. Kâmil, Hileli İflâs Suçları, (İstanbul: Alkım Yayınları), 2000, s. 6. (Hileli İflâs). Borçlu mal varlığında azalmaya sebep olan İİK 277, 311, 331 veya TBK 19. maddesinde yer alan her türlü işlem bu konu başlığı altında incelenebilir. **UYAR**, Talih/**UYAR**, Alper/**UYAR**, Cüneyt; İcra ve İflâs Kanunu Şerhi, Cilt 3, (Ankara: Bilge Yayınevi, 2014), s. 3684. Burada yer alan hileli tasarruf işlemleri alacaklı lehine en geniş şekilde yorumlanmalıdır. **KURU**, El Kitabı, s. 1398.

¹³⁷ Bu iflâs sebebi de genel olarak gerçek kişiler bakımından incelenmektedir ancak tüzel kişilerin de alacaklılarına zarar verici şekilde hileli işlemlerde bulunması veya teşebbüsü halinde alacaklıları tarafından doğrudan doğruya iflâsı talep edilebilir. Bu konu hakkında Yargıtay da “borçlu şirket, banka lehine ipotek vermiş olduğu taşınmazını, harici olarak noter kanalıyla taşınmaz satış vaadi sözleşmesi yaparak satması durumunda, aleyhine açılan cebri-i icra tescil davasını kabul etmesi halinde alacaklılarının haklarını ihlal eden davranış olarak kabul etmiştir. Y. 19. HD., 24.10.2002 T., 2002/6193 E., 2002/6900 K. (Kazancı)

¹³⁸ **PEKCANITEZ/ATALAY/SUNGURTEKİN ÖZKAN/ÖZEKES**, s. 422; **MUŞUL**, Uzlaşma, s. 70; **GÜNEL**, s. 182; **KURU**, El Kitabı, s. 1145.

¹³⁹ **PEKCANITEZ**, Anonim Ortaklık İflâs s. 22.

¹⁴⁰ İptal davası, dava konusu edilen malın aynına ilişkin değildir. Malın mülkiyeti üçüncü kişiden alınarak borçluya geri döndürülmez, alacaklıya malın bedeli üzerinden tatmin olması sağlanmaktadır. Ancak bu uygulama iflâsa tabi bir borçluya karşı açılan davada böyle yürümektedir. Yine teorik olarak

haklarını ihlal eden bir borçlu aleyhine ya iflâs talebi ileri sürülmesi ya da iptal davası açılabilmesi imkânı bulunmaktadır.

Fakat 280. maddenin birinci fıkrasının son cümlesi incelendiğinde kanun koyucu alacaklının işlemin gerçekleşmesinden itibaren 5 yıl içerisinde borçlu aleyhine haciz veya genel iflâs yoluna başvurulmasını şart olarak koşturur. Bu nedenle uygulama açısından bakıldığında alacaklının aynı anda hem doğrudan doğruya iflâs hem de iptal davası açmasında bir engel olup olmadığı konusu tartışılabilir. İptal davasının açılması için ön koşul aciz vesikası alınmasıdır. Aciz vesikasından bahsedilmesi için de alacaklı tarafından borçluya karşı takip başlatılmalı, takipten sonra hacizde alacaklı tatmin edilememeli ve takip sonunda aciz vesikasına kavuşulması gerekmektedir. Zira Yargıtay da iptal davalarında takipleri bir dava şartı olarak kabul etmiş ve takibin iptal edilmesi halinde tasarrufun iptali davasının da dava şartı eksikliğinden dolayı reddine karar vermiştir.¹⁴¹

Doğrudan doğruya iflâs talebinde ise alacaklının iflâs takibi başlatmaması ayırt edici özelliktir. Alacaklının elinde herhangi bir takip bulunmadığı için aciz vesikası sunulmasına da gerek yoktur. Aciz vesikası, iptal davası için bir ön şart olarak kabul edilmesine rağmen doğrudan doğruya iflâs davalarında bu hale gerek duyulmamaktadır. Bu nedenle 280. madde birinci fıkrası son cümlesinde yer alan iflâs takibi ifadesinin iflâs davasını¹⁴² da içerisinde yer alacak şekilde geniş yorumlanması gerekmektedir.¹⁴³

Bu nedenle de yapılacak olan bir düzenleme ile hileli işlem yapan borçluya karşı alacaklısı tarafından iptal davası açılabilmesi için dava şartı olarak gözüken aciz vesikası alınmasına ek olarak doğrudan doğruya iflâs talebinde bulunulması da dava

malın satış bedelinden arta kalan bir bedel varsa üçüncü kişiye verilmektedir. Ancak iflâsta alacaklıların fazla olması nedeniyle genellikle arta kalan bir mal olmaz ve üçüncü kişiye satış bedelinden arta kalan bedel verilmez. **KURU**, El Kitabı, s. 1397; **KURU/AYDIN**, s. 489.

¹⁴¹ Y. 17. HD., 22.03.2016 T., 2014/13678 E., 2016/3617 K. (Kazancı) Y. 17. HD., 29.09.2009 T., 2009/3072 E., 2009/5789 K. (Tasarrufun iptali davasının dava öncesi ön şartı olarak kesinleşen bir icra takibinin olması ve aciz belgesinin ibraz edilmesi gerekmektedir.) (Kazancı)

¹⁴² Doğrudan doğruya iflâs talepleri de iflâs davası içerisinde sayıldığı için sonuç olarak iflâs takibi ifadesinin lafzi olarak yorumlanması yerine daha çok amaca uygun olarak yorumlanması gerektiğini düşünüyoruz.

¹⁴³ **ERDÖNMEZ**, s. 50.

şartı olarak eklenebilir. Bu sayede de doğrudan doğruya iflâs talep edebilecek olan alacaklı bu talebini iptal davasına delil olarak göstererek hileli işlemin iptalini de talep ederek alacağına kavuşma imkanına sahip olabilir.

Hileli tasarruflar ile ilgili uygulamada karşımıza en çok muvazaalı işlemler çıkmaktadır. Muvazaa, bir açıklamanın karşı tarafın görünür rızası ile sadece sembolik olarak yapılmasıdır. Yani yapılan şey ile esas amaçlanan şey farklıdır.¹⁴⁴ Alacaklıların müşterek rehni olan malvarlığını azaltıcı işlemler yapan borçlunun kaçması veya malvarlığını görünüşte devretmesi bu gibi durumlara örnektir.¹⁴⁵ Bir başka durumda ise borçlunun bazı alacaklıları ile anlaşarak diğer alacaklıları aleyhine işlemler yapması da uygulamada karşımıza çıkan örneklerden biridir.¹⁴⁶ Alacaklısına elindeki senetleri rehnedir bir borçlunun rehinden sonra bütün alacaklılarına karşı konkordato teklifi hileli bir muamele olarak yorumlanmalıdır.¹⁴⁷

Muvazaa sonucunda üçüncü kişiler zarar görmektedir ve bu nedenle de üçüncü kişiler muvazaayı her şekilde ispat edebilirler.¹⁴⁸ Kanun koyucunun, üçüncü kişiyi muvazaa ispatı konusunda serbest bırakarak her türlü yolla ispat¹⁴⁹ edebilmesi için önünü açmasındaki temel gaye ise kanaatimizce hakkın yerini bulması olarak tanımlanabilir. Üçüncü kişi muvazaalı işlemde taraf değildir ancak kendisine yönelmiş bir haksız fiildir.¹⁵⁰

Kanunun 311. maddesi gereğince hileli iflâsı durumunda sayılan sebeplerde de yine borçlunun hileli tasarruflarda bulunması veyahut buna kalkışması hali gösterilmiştir.¹⁵¹ Kanun koyucunun alacaklıların haklarını ihlal eden davranış

¹⁴⁴ OĞUZMAN/ÖZ, s. 125. ESENER, Turhan; Türk Hukukunda Muvazaalı Muameleler, (İstanbul: Fakülte Matbaası), 1956, s. 7; UYAR, Talih; İcra ve İflâs Hukukunda İptal Davaları, 1992, s. 24.

¹⁴⁵ MUŞUL, Uzlaşma, s. 71.

¹⁴⁶ ARSLAN/YILMAZ/TAŞPINAR AYVAZ/HANAĞASI, s. 567. S.

¹⁴⁷ Ancak hileli tasarruflar açısından inceleme yapıldığından alacaklılara zarar verme kastıyla yapılması sonucunda 280. madde gereğince iptal davasına konu edilebileceği açıktır. KURU, El Kitabı, s. 1410.

¹⁴⁸ Ancak bu işlemler sonucunda illa bir zararın ortaya çıkmasına gerek yoktur. Zarar gelme tehlikesinin varlığı dahi yeterlidir. ÜSTÜNDAĞ, s. 46.

¹⁴⁹ Sayılan her türlü delile ek olarak fiili karinelerle de alacaklı tarafından hileli işlemler ispat edilebilmektedir. Ayrıca 280. madde ikinci ve üçüncü fıkrasında yer alan hallerde de kanun koyucu kanuni karineleri alacaklılar lehine koymuştur. KURU, El Kitabı, s. 1410; ARSLAN/YILMAZ/TAŞPINAR AYVAZ/HANAĞASI, s. 567.

¹⁵⁰ Y. 7. CD. 27.09.2004 T. 2003/10046 E. 2004/10172 K. (Lexpera)

¹⁵¹ KURU, İflâs III, s.2762; KURU, El Kitabı, s. 1145-1146.

sonucunda doğrudan doğruya iflâsın talep edilmesi için aradığı şart bu işlemin yapılırken bir kast unsurunun varlığıdır.¹⁵² Bu kast gerçek kişi ve tüzel kişi olan borçlularda somut olaya göre incelenmelidir. Ancak tüzel kişilerde yetkisiz temsilcinin hileli işlemleri tüzel kişiler bakımından doğrudan doğruya iflâs sebebi olarak sonuç doğurmayacaktır.¹⁵³

Doğrudan doğruya iflâs talebinde gösterilen eylemlerin Türk Ceza Kanunu¹⁵⁴ (TCK) kapsamında suç kapsamında olması da zorunlu değildir.¹⁵⁵ Borçlunun buradaki işlemleri esasen alacaklıların bir kısmına veya tamamına zarar verme amacıyla yapması gereklidir. Burada illiyet bağının da oluşması zaruridir.

Alacaklının bu durumda borçlunun hileli tasarruflarını kesin olarak ispatlaması çok zordur bu nedenle kendisinden tam ispat beklenmez, diğer doğrudan doğruya iflâs ifade ettiğimiz üzere yaklaşık ispat yapılması mahkeme nezdinde yeterli olacaktır.¹⁵⁶ Yargıtay tarafından verilen bir kararda hilenin şartlarının oluştuğunun bilirkişi raporlarıyla tespit edilmesi durumunda alacaklının talebi üzerine iflâs kararı verilmesinin gerektiği belirtilmiştir.¹⁵⁷

Borçlunun bu hileli tasarruflarının gerçekleşmesi zorunlu değildir. Bu iflâs sebebine dayanarak her bir alacaklı borçlunun iflâsını talep edebilir. İflâsı talep eden alacaklının, hileli işlemin kendisine karşı yapılmış olan alacaklı olması da bir ön şart değildir.¹⁵⁸ Bu alacağın muaccel olması da şart değildir.¹⁵⁹ Alacağı şarta veya vadeye bağlı alacaklılar da şart veya vade gerçekleşmeden hileli tasarrufların yapılması veya teşebbüsü sonucunda doğrudan doğruya iflâs talep edebilir.

¹⁵² **BERKİN**, s. 170.

¹⁵³ **PEKCANITEZ**, Anonim Ortaklık İflâs, s. 23.

¹⁵⁴ 5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu, RG Tarih: 12.10.2004 Sayı: 25611.

¹⁵⁵ **PEKCANITEZ/ATALAY/SUNGURTEKİN ÖZKAN/ÖZEKES**, s. 422; **POSTACIOĞLU**, s. 53; **KURU**, El Kitabı, s. 1145; **BERKİN**, s. 170; **GÜNEL**, s. 182.

¹⁵⁶ **PEKCANITEZ/ATALAY/SUNGURTEKİN ÖZKAN/ÖZEKES**, s. 422; **KURU**, İflâs III, s. 2762; **KURU**, El Kitabı, s. 1145.

¹⁵⁷ Y. 19. HD. 20.06.1995 T., 1995/4595 E., 1995/5616 K. (Alacaklıların haklarını ihlal ettiği gerekçesiyle aracı kuruluş kayıtlarını inceleyen mahkeme hilenin şartlarının var olmasından dolayı iflâs kararının onanmasına karar verilmiştir.) (Kazancı)

¹⁵⁸ **ATALAY**, Anonim Şirket, s. 21; **ÜSTÜNDAĞ**, s. 41; **PEKCANITEZ**, Anonim Ortaklık İflâs, s. 23.

¹⁵⁹ **BELGESAY**, Şerh, s. 32; **ATALAY**, Anonim Şirket, s. 32.

İflâsa tabi olan borçlunun, alacaklıların haklarını hileli işlem ile ihlal ettikten sonra alacaklı sıfatını kazanan kişilerin bu hileli işleme dayanarak doğrudan doğruya iflâs talep edebilmesi konusunda doktrinde bir tartışma bulunmaktadır. Doktrindeki bir görüşe göre hileli tasarruf sonrası alacağı oluşan kişiler, hileli tasarrufa dayanarak borçlu aleyhine iflâs talep edebileceklerdir.¹⁶⁰

Diğer görüşte olan yazarlara göre ise hileli tasarruf veya tasarruflar sonrasında alacaklı olanların doğrudan doğruya iflâsı talep etmeleri mümkün değildir.¹⁶¹ Bu görüşe göre hileli tasarrufta bulunmuş olan borçlunun daha sonradan alacaklılarına kanunen bir koruma vermek mümkün değildir.

Hileli tasarruf sonrasında ortaya çıkacak olan alacaklıları korumak hukuken mantıklı değildir. Sonradan ortaya çıkacak “*müstakbel*” alacaklıların borçlu tarafından hileli davranış ile zarara uğratılması amaçlanmamaktadır. Borçlunun onlara bir zarar verme kastı söz konusu değildir. Bu şekilde borçluyu ekstra bir yükümlülük altına sokmanın da doğru olamayabileceği düşüncesindeyiz. Alacaklıların zarar görmesi de bir şart olarak karşımıza çıkmamaktadır.¹⁶² Hatta bu işlemlerin borç doğduktan yapılması şart değildir. Borç doğumundan önce de yapılması doğrudan doğruya iflâs talep etmek için yeterlidir. Zira zaten borçlunun direkt olarak iflâsı başlı başına menfaatler dengesini alacaklı lehine çevirirken bir de başka alacaklıların iflâsı talep etmesi borçlunun aleyhinde olacaktır.

Peki miras durumunda kendisine miras kalan borçlunun, alacaklılarına kasten zarar vermek niyetiyle mirası reddetmesi durumunda yapılacak olan işlem ne olmalıdır? Doktrindeki bir görüşe göre borçlu tarafından yapılan hileli işlem sonucunda alacaklılara doğrudan doğruya iflâs talebi hakkının verilmemesi gereklidir.¹⁶³ Bizim de katıldığımız bir diğer görüşe göre ise, mirası reddetmiş olan borçlunun alacaklılarına zarar vermesi nedeniyle doğrudan doğruya iflâsının talep edilebilmesi

¹⁶⁰ **BELGESAY**, Mustafa Reşid, İcra ve iflâs Kanunu Şerhi II, (İstanbul: Metinler ve İzahı, Şaka Matbaası, 1949), s. 32. (Şerh); **BELGESAY**, s. 51; **BERKİN**, s. 172.

¹⁶¹ **ATALAY**, Anonim Şirket, s. 21.

¹⁶² **BERKİN**, s. 171.

¹⁶³ **ARAR**, Kemal, İcra ve İflâs Hükümleri, C.2, (Ankara: İdeal Basımevi, 1945), s. 36.

daha doğrudur. Mirası kabul etmesi sonucunda borçlunun aktiflerinde artış meydana gelmesi ve bunun sonucunda alacaklıların alacaklarının tahsil edilmesi mümkündür. Ancak mirası reddeden borçlunun alacaklılarına zarar verilmesi söz konusudur olduğu için doğrudan doğruya iflâsı talep edilmelidir. Zira burada mirası reddeden borçlunun kötü niyetli olduğu aşıkardır.¹⁶⁴

4. Borçlunun, Kendisine Karşı Haciz Yoluyla Yapılan Takip Sırasında Mallarını Saklaması (m. 177/1)

Borçlunun malvarlığı üzerinden icra takibi yoluyla alacağını tahsil etmek isteyen alacaklılar, icra takibi sonrasında alacağına kavuşamazsa borçlunun malvarlığını haciz yoluyla paraya çevirerek alacaklarına kavuşurlar. Bu iflâs sebebi, borçlu hiç mal beyanında bulunmamışsa, eksik mal beyanında bulunmuşsa ya da yapılan haciz işlemi esnasında borcu karşılamaya yetecek malı var olmasına rağmen saklaması halinde ortaya çıkmaktadır.¹⁶⁵ Daha önceki başlıklarda da değindiğimiz üzere kötü niyetli olan borçlular hakkında ileri sürülecek bir doğrudan doğruya iflâs sebebidir.¹⁶⁶

Mal beyanı borçlunun kendisi ve üçüncü kişilerde olan mallarının ve alacaklarının borca yetecek kadarını, tüm gelir gruplarını ve borcunu nasıl ödeyeceğinin bildirilmesidir. Bu mal beyanının borçlu tarafından 7 gün içerisinde yapılması gerekmektedir.

Mal beyanında doğru bulunmama durumuna örnekler vermek gerekirse: Borçlunun mal beyanında hiç bulunmaması veya icra memuruna yeteri kadar malı olduğunu beyan etmemesi halidir. Fakat bu durumlar ile karıştırılan bir diğer durum olan borçlunun beyan ettiği mallarının borcunu karşılamaya yetecek durumda olması halinde mal beyanının doğru olmadığı iddiasında bulunamayız. Yani borçlunun beyan

¹⁶⁴ BERKİN, s. 171. İflâs.

¹⁶⁵ PEKCANITEZ/ATALAY/SUNGURTEKİN ÖZKAN/ÖZEKES, s. 422; GÜNEL, s. 182; KURU, El Kitabı, s. 1146; MUŞUL, Uzlaşma, s. 70.

¹⁶⁶ Bu iflâs sebebine dayanarak iflâs talep edilmesi hakkındaki yetki sadece takibi başlatan alacaklının değil, tüm alacaklıların hakkıdır. KURU, El Kitabı, s. 1146.

ettiği malları borcunu karşılıyorsa kalan malların saklanması sebep gösterilerek iflâs talebinde bulunulması imkânı ortada yoktur.¹⁶⁷

Mal beyanında bulunan borçlunun bu beyanının hem borca yetmesi hem de tüm giderleri karşılaması gereklidir. Aksi takdirde bu durumda da mallarını saklayan borçlu hakkında doğrudan doğruya iflâs talebinde bulunulabilecektir.¹⁶⁸ Ancak doktrinde yer alan bir başka görüşe göre ise böyle bir durumda doğrudan doğruya iflâsın talep edilmemesi gereklidir.¹⁶⁹

Burada yer alan iflâs halinin ortaya çıkarılması için alacaklı tarafından haciz yolu ile bir takibin başlatılması gerekmektedir, yapılan takip sonrasında haciz prosedürü içerisinde borçlunun kendi irade ve rızası ile mallarını saklaması ve mal beyanını eksik yapması iflâs talebine sebebiyet vermektedir.

Borçlunun mallarını saklarken alacaklılarına bir zarar verme kastının olmasına ve bu kastın ispatına gerek yoktur. Mal beyanı sırasında malların saklanması başlı başına bir doğrudan doğruya iflâs sebebidir. Mallarını saklayan borçluya karşı iflâs talebinde bulunma hakkı sadece haciz yoluyla takibi başlatan alacaklının değil, diğer takip yapmamış alacaklılarının da hakkıdır.¹⁷⁰ Tabi bu iflâs sebebine dayanarak iflâs talep edilmesi için bir alacaklının genel haciz yoluyla takip yapması şarttır Ancak bir görüşe göre malların sadece beyan edilmemesi hali saklama anlamına gelmeyerek aynı zamanda malların elden çıkarılması, sebepsiz harcamalar yapılarak aktifin düşürülmesi de saklama anlamına gelmektedir.¹⁷¹ Diğer görüşe göre ise İcra ve İflâs Kanunu 277. maddesinde yer alan ve iptale tabi olan işlemlerin bu konu başlığı altında olmadığını ve iflâs talebi içerisinde değerlendirilmemesi gerektiğini ileri sürmektedir.¹⁷² Bizim düşüncemiz de iptale tabi olan işlemlerin mal beyanı sırasında

¹⁶⁷ PEKCANITEZ/ATALAY/SUNGURTEKİN ÖZKAN/ÖZEKES, s. 422; KURU/ARSLAN/YILMAZ s. 544; KURU, El Kitabı, s. 1146; MUŞUL, Uzlaşma, s.71; GÜRDOĞAN, s. 55; KURU, Baki/GÖRGÜN, Şanal, İcra ve İflâs Hukuku Bilgisi, (Ankara: Yetkin Yayınları), 2005, s. 224.

¹⁶⁸ PEKCANITEZ/ATALAY/SUNGURTEKİN ÖZKAN/ÖZEKES, s. 423.

¹⁶⁹ MUŞUL, Uzlaşma, s. 77-78.

¹⁷⁰ BERKİN, s. 172; BİLGİN, Mahmut; Konkordato İflâs ve Yargılama Usulü, (Ankara: Adalet Yayınevi, 2020), s. 623-624.

¹⁷¹ ATALAY, Anonim Şirket, s. 22.

¹⁷² BERKİN, Tatbikat, s. 172.

saklanması başlığı altında iflâs talebine alınması karışıklığa yol açabilmektedir. Zaten borçlu tarafından alacaklının haklarının ihlal eden hileli tasarruflarda bulunması veya bu tasarruflara kalkışması başlığı altında kabul edilen hallerde yer alan halin bir de bu başlık altında değerlendirilmesinin uygulama açısından karışıklıklar çıkarabilecektir.

Şirkete karşı yapılan genel haciz yolu ile takipte, malların şirket tarafından yetkili kılınan organları vasıtası ile bilgisizlik veya malların unutulması gibi durumlarda doğrudan doğruya iflâsın talep edilmemesi gerektiği düşünülmektedir.¹⁷³ Ancak kasten malların saklanması girişiminde bulunulmuşsa şirketin iflâsına karar verilmelidir.¹⁷⁴ Öne çıkarılacak ölçüt iyi niyetin korunması olmalıdır, zira alacaklıların haklarına zarar verici bir davranışta bulunulmamışsa iflâs kararının da verilmemesi gerekmektedir.

Malların saklandığına dair yapılacak olan incelemede alacaklının bu durumu yaklaşık olarak ispat etmesi yeterli olacaktır. Doğrudan doğruya iflâs talep edilebilmesi için borçluya karşı yapılacak olan bir takibin zorunluluğu muhakkaktır. Ancak borçlunun ihtiyati hacizde mal beyanında bulunmadığı için alacaklı tarafından doğrudan doğruya iflâsının istenmesi mümkün değildir. Çünkü ihtiyati hacizde mal beyanı zorunluluğu bulunmamaktadır.¹⁷⁵

Mal beyanı sırasında bildirdiği mallarının değerinin daha sonraki süreçte artması ve bu değer borçlu tarafından bildirilmemesi durumunda doğrudan doğruya iflâs sebebi olabileceği konusunda alacaklı menfaati zedelenebilecektir. Kanaatimizce malların değerlerinin artışının kasten bildirilmemesi durumu da doğrudan doğruya iflâs hali olarak kabul edilmelidir. Yukarıda açıkladığımız üzere şirketin yetkili organlarının kasten malları saklaması haline ek olarak mal artışının da bildirilmemesi de iflâs sebebi olarak kabul edilmesi gerekmektedir. Örneğin şu anda ülkemizde emlak konusunda talebin arzdan çok daha yüksek olmasından ve enflasyonist ekonomiden dolayı taşınmaz değerlerinin iki üç katına çıktığı görülmektedir. Mal beyanında bildirilen

¹⁷³ ATALAY, Anonim Şirket, s. 26.

¹⁷⁴ ATALAY, Anonim Şirket, s. 25.

¹⁷⁵ BELGESAY, s. 51; BERKİN, s. 172; KURU, El Kitabı, s. 1146; KURU, İflâs III, s. 1114; PEKCANITEZ, Anonim Ortaklık İflâs, s. 23; COŞKUN, s. 3833.

taşınmazların da değerinin artışının kasten bildirilmemesi halinde kanaatimizce yukarıda da ifade ettiğimiz üzere doğrudan doğruya iflâs sebebi oluşacaktır. Ancak borcu karşılayacak değerde mal beyanında bulunulduktan sonra malların değerinde artış meydana gelmesi ve bu artışın bildirilmemesi durumunda kanaatimizce malların saklanması durumu ortaya çıkmayacaktır ve doğrudan doğruya iflâs sebeplerinden biri olmayacaktır.

5. Borçlunun Ödemelerini Tatil Etmesi (m.177/2)

İcra ve İflâs Kanunu içerisinde ödemelerin tatili ile ilgili herhangi bir hüküm bulunmamaktadır. Ödemelerin tatil edilmesi, borçların borçlu bakımından belirgin hale gelmesinden itibaren aciz haline düşmesi ve borçlunun alacaklılarına karşı açık bir şekilde borçların ödenmeyeceğinin beyan edilmesi sonucunda sürekli ve umumi bir halde ödemelerin yapılmaması durumudur.¹⁷⁶ Genel ve sürekli olmayan bir şekilde ödemeden imtina edilmesine ödemelerin tatil edilmesi denilemez. Doktrinde yer alan bir görüşe göre ödemelerin tatilinden bahsedebilmemiz için tüm borçların ödenemez halde olması gereklidir. Sürekli ve genellikle ilkesi gereğince bu alacağın tamamının ödenmemesi gerektiğini savunmaktadırlar.¹⁷⁷ Ancak kanaatimizce genel ve süreklilikten kasıt olarak borçların tamamının ödenmemesi halini kabul etmek yerine borçlunun borçlarının büyük bir kısmının ödenmemesi halinin ödemelerin tatili olarak kabul edilmesinin daha doğru olacağı düşüncesindeyiz.

Ödemelerin tatili durumu maddi bir iflâs sebebidir.¹⁷⁸ Ödemelerin tatili durumunun gerçekleşebilmesi için ödeme güçlüğü halinin ortaya çıkması gerekmektedir. Borçlunun aciz halinde olması şart değildir. Kanun koyucu da ödeme güçlüğü içine düşme durumunun ispat edilmesini kolaylaştırmak için ödemelerin tatilini iflâs sebebi olarak kanunda göstermiştir.¹⁷⁹

¹⁷⁶ PEKCANITEZ/ATALAY/SUNGURTEKİN ÖZKAN/ÖZEKES, s. 423; ÜSTÜNDAĞ, s. 42; BELGESAY, Şerh, s. 51; UYAR/UYAR/UYAR, Cilt 3, s. 3685; ANSAY, s. 211; KURU, Konkordato, s. 114.

¹⁷⁷ UMAR/YILMAZ, s. 27.

¹⁷⁸ ATALAY, Anonim Şirket, s. 24.

¹⁷⁹ PEKCANITEZ/ATALAY/SUNGURTEKİN ÖZKAN/ÖZEKES, s. 423-424.

Ödemelerin tatili ile borç ödemekten aciz kalma durumunun birbiri ile karıştırılma imkânı çok yüksektir. Ödeme güçlüğü ile ödemelerin tatili arasında oldukça sıkı bir bağ vardır fakat aynı şeyler değildir ve aralarındaki en büyük fark ödemelerin tatilinin genel ve sürekli olması¹⁸⁰ durumunu oluşturması iken ödeme güçlüğü'nün geçici olarak nakit sıkıntısına girilmesinden dolayı borcun ödenememesidir. Aciz halinde de borçlunun muaccel hale gelmiş alacaklarını ödeme araçlarından yoksun olması sebebiyle ödenemez olduğu kabul edilmektedir. Borçlu tarafından davaya cevap verilmemesi, mahkemece yapılan keşif sırasında da adresten ayrılmış olunması ödemelerin tatili olarak kabul edilemez.¹⁸¹

Ödemelerin tatili denildiğinde borçlunun işlem hacminin ve büyüklüğünün ele alınması gereklidir. Bazı borçlular için milyonlarca liralık borçlar çok cüz'î miktarlar olarak karşımıza çıkarken, bazı borçlular için yüz bin Türk lirası aciz için geçerli olabilecektir. Borçlunun yaptığı iş, ticari bütünlüğü ve malvarlığının bir gösterge olduğu iflâs için talepte bulunulan ticaret mahkemesinin değerlendirme unsurudur.¹⁸²

Ödemelerin sürekli olarak tatilinin iflâs şartı olarak ele alındığı unutulmamalıdır. Süreklilik, ödemelerin tatilinde esaslı unsurlardan biri olarak geçici ödeme yapamama halini ortadan kaldırır. Ödemelerin geçici olarak kesilmesi, borçlunun kısa süreli likidite sorunları yaşamasından dolayı geçici bir şekilde kapital eksikliğine geçmesidir. Böyle bir durumda iflâs sebebinin ortaya çıktığından bahsedilemeyecektir.¹⁸³

Borçlunun da böyle bir durumda ödemelerin tatili durumunun önüne geçmesi nispeten daha kolaydır. Bankadan çekeceği bir kredi veya başka bir şekilde bulacağı sıcak para ile ödemelerin kesilmesi durumunun önüne geçebilecektir. Yargıtay da ödemelerin

¹⁸⁰ BERKİN, Tatbikat, s. 52. KURU, İflâs IV s. 2766.

¹⁸¹ Y. 23. HD., 14.03.2018 T., 2017/2823 E., 2018/2186 K. (Mahkemenin keşif ve bilirkişi incelemesi yapması sırasında gidilen yerin kapalı olması safi olarak ödemelerin tatil edilmesi olarak kabul edilmemelidir. Mahkeme ayrıca ödemelerin yapılıp yapılmaması konusunda incelemeleri yapması ve bu sonuca göre karar vermesi gerekmektedir.) (Kazancı)

¹⁸² ÜSTÜNDAĞ, s. 173; PEKCANITEZ/ATALAY/SUNGURTEKİN ÖZKAN/ÖZEKES, s. 423.

¹⁸³ PEKCANITEZ/ATALAY/SUNGURTEKİN ÖZKAN/ÖZEKES, s. 423.

tatili halinde açık veya zımni (kapalı) irade ile sürekli ve genel olarak borçlarını ödenmemesi halinin var olması gerektiğine hükmetmiştir.¹⁸⁴

Borca batık olma durumu da ödemelerin tatili ile karıştırılan bir diğer durum olarak karşımıza çıkmaktadır. Sermaye şirket pasifinin aktifinden fazla olması durumunda 179. madde gereğince doğrudan doğruya iflâs hali karşımıza çıkabilmektedir.¹⁸⁵ Fakat diğer hallerde borca batık durumda olan bir borçlunun yine bir şekilde borcunu ödeyerek ödemelerin tatilinden farklı bir şekilde aktiflerini pasiflerinden fazla hale getirebilmesi mümkündür.¹⁸⁶

Borçlunun açık bir şekilde ödemelerin tatil edildiğine dair açıklama yapma durumu olduğu gibi zımni şekilde de tatilden bahsedebiliriz. Borçlu yapacağı bir ilan ile bunu bildirebilme imkanına sahiptir.¹⁸⁷ Böyle bir durumda alenen ödemelerin tatilinden söz edeceğiz. Bu duruma karşılık olarak borçlunun zımni bir şekilde de ödemelerini tatil etmesi mümkündür. Fakat borçlunun zımni bir şekilde ödemelerinin tatil ettiğinin varsayılmasının hali doğrudan doğruya iflâs için tam ve kesin bir sebep olarak karşımıza çıkmamaktadır. Borçlunun düşük meblağlara gelen borçlarını ödenememesi durumunda zımni olarak ödemelerinin tatil edildiği düşünülebilecektir.

Bu iflâs taleplerinin her birinde somut olaya göre mahkemenin karara varması gereklidir. Mahkemenin yapacağı incelemede de genel ve sürekli ödeme yapamama durumunun gerçekleşip gerçekleşmediğine dikkat edilmeli ve buna göre iflâsa karar verilmelidir.¹⁸⁸

¹⁸⁴ Y. 19. HD., 27.05.2009 T., 2009/3927 E. 2009/4944 K. (Borçlunun ödemelerini tatil ettiği konusunda bir karara varılması için açık veya kapalı irade sonucunda sürekli ve genel bir şekilde ödemelerin yapılmaması halinin var olması gerekmektedir.) (Lexpera)

¹⁸⁵ **ATALAY**, Anonim Şirket, s. 31. Sermaye şirketlerinde ve kooperatiflerde borca batıklık halinde İİK 179. madde gereğince doğrudan doğruya iflâs talep edilecektir. Aktifi pasiflerinden fazla olan bir sermaye şirketi eğer ödemelerini tatil etmişse 177/2 gereğince ödemelerin tatili sebebiyle doğrudan doğruya iflâsı istenebilir. **OSKAY/KOÇAK/DEYNEKLİ/DOĞAN**, s. 4545.

¹⁸⁶ **GÜRDOĞAN**, İflâs s. 54; **PEKCANITEZ**, Anonim Ortaklık İflâs s. 24; **ÜSTÜNDAĞ**, s. 42

¹⁸⁷ Tüm alacaklılarına yönelik olarak bir mail, bildirim yazısı, sirküler veya gazete, internet sitesi gibi yerlerde ilan ile yapabilir. **YILDIRIM/DEREN YILDIRIM**, s. 456.

¹⁸⁸ İflâs talebi sunulan dilekçede iki yıldan beri icra takiplerine ödeme yapılmadığı, aciz halinde bulunduğu dair açıkça bir beyan bulunmаса dahi bu durumun mahkemece re'sen araştırılarak 177/2 maddesi gereğince ödemelerin tatili anlamına gelip gelmediğine karar verilmelidir. Y. 19. HD., 17.02.2005 T., 2005/6221 E., 2005/1435 K. (Lexpera). Borçlunun ödemelerinin tatil ettiğine, geçici bir nakit sıkıntısına girilmediğine dair mahkemece tam kanaat olması gerekir. **GÜNEL**, s. 182.

Hâkim, borçlunun mali ve ticari hacminin tespitini yaparken borçlunun mali defterlerini incelemeli, faturalar ve ödemelerin dengesine bakmalı, gerekirse bilirkişi marifetiyle inceleme yaptırmalı ve buna göre karara varmalıdır.¹⁸⁹

Borçlunun ödemelerin tatilinde kendisine süre verilmesi ile hemen iflâsa başvurulmaması gerektiği, böyle bir sürenin verilmesinin amaca uygun olduğu doktrinde ifade edilmektedir.¹⁹⁰ Bizim görüşümüze göre de şirketlerin yaşayabilmesi için kendilerine karşı ödemelerinin tatil edilmesinden dolayı iflâsının istenebilmesinin önüne geçilmelidir.

Konkordato talebinde bulunan bir borçlu hakkında ödemelerin tatilinden dolayı iflâsının istenebilmesi mümkün değildir.¹⁹¹ Ancak konkordato talebinin reddedilmesi, tasdik edilememesi ya da konkordatonun başarısız olması durumunda mahkeme borçlunun iflâsına karar verebilmektedir.¹⁹² Zaten hukukumuza konkordatonun getirilme amacı borçlunun iflâsının engellenmesidir.¹⁹³ İflâsın engellenmesi için getirilen bir yolda borçlunun konkordato ilanının iflâs için bir yol olarak görmek de kanaatimizce konkordatonun getiriliş amacına aykırılıktır.

6. Konkordato ile İlgili Bazı Doğrudan Doğruya İflâs Halleri (m.177/3)

a. Genel Olarak

Konkordato talebinde bulunan borçlunun bazı hallerde alacaklıları tarafından doğrudan doğruya iflâsı talep edilebilir.

¹⁸⁹ Mahkeme tarafından davalı borçlunun ödemelerini tatil edip etmediği hususunda kanunda yer alan şartların gerçekten var olup olmadığına dair gerektiğinde bilirkişi incelemesi yapılmalıdır. Bu konuda mahkemenin bilirkişi incelemesi yaptırmadan eksik inceleme ile karara varması isabetsizdir. Y. 19. HD., 31.01.2008 T., 2007/8234 E., 2008/593 K. (Lexpera)

¹⁹⁰ BERKİN, s. 175.

¹⁹¹ KURU/ARSLAN/YILMAZ, s. 544; KURU, El Kitabı, s. 1146-1147; BERKİN, s. 174.

¹⁹² Bkz.: 2. Blm, § II, A, 6.

¹⁹³ KURU, El Kitabı, s. 1473; TANRIVER/DEYNEKLİ, s. 27; KURU/AYDIN, s. 503; PEKCANITEZ/ATALAY/SUNGURTEKİN ÖZKAN/ÖZEKES, s. 499; ARSLAN/YILMAZ/TAŞPINAR AYVAZ/HANAĞASI, s. 572.

Öncelikle konkordatonun ne olduğu konusunda kısa bir bilgi vermek doğru olacaktır. Konkordato, borçlarını ödeme isteğinde olan dürüst bir borçlunun elinde olmayan sebeplerden dolayı işlerinin iyi gitmemesi, piyasada olağandışı durumlar yaşanması veya ekonomik sirkülasyonlar sebebiyle mali dar boğaza girmesi sonucunda ödeme avantajlarına sahip olduğu, borçlu bakımından sert cebri icra yöntemleri yerine getirilen icra biçimidir.¹⁹⁴ Cebri bir anlaşma sonucunda alacakların bir kısmından feragat edilerek kalan borcun tahsili sağlanır.¹⁹⁵ Anlatmış olduğumuz adi konkordato, hukukumuzda uzun süredir yer almaktayken malvarlığının terki suretiyle konkordato 4949 sayılı Kanun ile hukukumuza girmiştir.¹⁹⁶ Adi konkordatodan biraz daha farklı olarak yer alan malvarlığının terki suretiyle konkordato uygulanış açısından incelendiğinde iflâs tasfiyesine benzerdir. Zira bu yolda borçlu malvarlığını satıp paraya çevirir ve alacaklıların alacaklarına kavuşmasını amaçlar.

Sunulan konkordato projesi mahkemece tasdik edildikten sonra borçlunun malvarlığı üzerindeki tasarruf yetkisi alacaklılara geçmektedir ancak alacaklılar bu yetkiyi konkordato memurları tarafından kullanmaktadır¹⁹⁷.

Yine bir şirket kuruluşu yapılarak malların tamamı şirkete aktarıldıktan sonra alacaklıların şirkete ortak olması gibi bir yol da kararlaştırılabilmektedir. Ancak her ne kadar konkordato başlığı altında yer alsın da malvarlığının terki suretiyle konkordatonun iflâsa daha yakın bir düzenleme olduğunu düşünüyoruz.¹⁹⁸

¹⁹⁴ PEKCANITEZ/ATALAY/SUNGURTEKİN ÖZKAN/ÖZEKES, s. 497; KURU/AYDIN, s. 501; YILMAZ/TAŞPINAR AYVAZ/ HANAĞASI, s. 571; KURU, İflâs IV, s. 3585; TANRIVER/DEYNEKLİ, s. 29; PEKCANITEZ/ERDÖNMEZ, s. 4; ALTAY, Sümer/ESKİOCAK, Ali, Konkordato ve Yeniden Yapılanma Hukuku, (İstanbul: Vedat Kitapçılık), 2019, s. 10.

¹⁹⁵ KURU, Konkordato, s. 404; ULUKAPI, Ömer, “Konkordatonun Sonuçları”, Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Cilt 8, Sayı 1-2 Milenyum Armağanı, 2000, s. 9. (Konkordato); PEKCANITEZ/ATALAY/SUNGURTEKİN ÖZKAN/ÖZEKES, s. 533.

¹⁹⁶ PEKCANITEZ/ATALAY/SUNGURTEKİN ÖZKAN/ÖZEKES, s. 553; ARSLAN/YILMAZ/TAŞPINAR AYVAZ/HANAĞASI, s. 598; KURU, El Kitabı, s. 1542.

¹⁹⁷ Hukukumuzda bu konkordato türüyle birlikte alacaklıların parayla tatmin olması ilkesine istisna getirilmiştir. ARSLAN/YILMAZ/TAŞPINAR AYVAZ/HANAĞASI, s. 598.

¹⁹⁸ Alacaklıların uzun süren iflâs tasfiyesinden kurtulması için getirilen bir düzenlemedir. Ancak gerekli durumlarda da adi konkordato ile birleştirilmesi mümkündür. KURU, El Kitabı, s. 1543.

İcra ve İflâs Kanunu 309. madde k fıkrası gereğince malvarlığının terki suretiyle konkordatonun tasdikinden önce borçlu tarafından yapılmış olan tasarrufların 277 vd. Maddeleri gereğince iptal hükümlerine tabi olduğu görülmektedir.¹⁹⁹

2018 yılında getirilen 7101 sayılı Kanun²⁰⁰ ile konkordatonun hem borca batıklık hali hem de aciz halini kapsadığı görülmektedir. Kanun koyucu sadece aciz halini değil borçlunun borçlarını tatil etmesi durumunu da kabul etmektedir.²⁰¹

Konkordato uygulama alanının genişletilmesinde temel amaç iflâs eden işletme sayısının azaltılması ve ekonomik hayatta iflâstan önce bir formül bulunarak ticari sürekliliğin devam etmesidir. Alacaklıların menfaatlerini korumak isteyen kanun koyucu aynı zamanda dürüst borçluları korumak için böyle bir düzenleme yapmıştır.²⁰²

2018 yılında getirilen yenilikler ile 301. maddede yer alan konkordatonun feshi ve konkordatonun tasdik edilememesi durumunda alacaklı tarafından doğrudan doğruya iflâs talebinde bulunulması hali 308. maddede düzenlenmiştir.

308. madde gereğince konkordatosu tasdik edilmemiş olan borçlu eğer iflâsa tabi şahıslardan biri ise²⁰³ mahkeme tarafından re'sen iflâs ettirilebilir. Doğrudan doğruya iflâsın istenebilmesi için 308. maddede yer alan şartların gerçekleşmesi gerekmektedir.

Ancak bu düzenlemede yapılan yenilikler sonucunda kanaatimizce artık konkordato sonucu doğrudan doğruya iflâsta artık alacaklının talebinin bir önemi kalmamıştır. 301. maddedeki yer alan düzenlemede konkordatonun feshi veya tasdik edilememesi

¹⁹⁹ ARSLAN/YILMAZ/TAŞPINAR AYVAZ/HANAĞASI, s. 605; KURU, El Kitabı, s. 1551.

²⁰⁰ 7101 Sayılı, İcra ve İflâs Kanunu ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun, RG Tarih: 15.03.2018, Sayı: 30361.

²⁰¹ PEKCANITEZ, Hakan/ERDÖNMEZ, Güray, 7101 Sayılı Kanun Çerçevesinde Konkordato, (İstanbul: Vedat Kitapçılık, 2018), s. 9.

²⁰² KURU, El Kitabı, s. 1143; KURU/AYDIN, s. 501.

²⁰³ Kanun içerisinde herhangi bir borçlunun konkordatoya başvurması mümkündür bu nedenle de iflâsa tabi bir borçlu da konkordatoya başvuru yapabilecektir. 7101 sayılı kanun öncesinde iflâsa tabi olmayanların da konkordato sonrasında iflâsına karar verilebilmesinden dolayı uygulama açısından bakıldığında gerçek kişilerin konkordatoya başvurularında çekince taşıdıkları görülmektedir. PEKCANITEZ/ERDÖNMEZ, s. 8; TANRIVER, Süha; İflâs Dışı Adi Konkordatoya İlişkin. Güncel Sorunlar ve Bazı Değerlendirmeler, Medeni Usûl ve İcra İflas Hukukçuları Toplantısı VIII – Türk Alman ve İsviçre Hukukunda İflâs Konkordato ve Noterlik Alanındaki Gelişmeler-Abant, (Ankara: TBB Yayınları, 2009), s.249-250

durumunda alacaklı kararının tebliğinden itibaren 10 gün içerisinde doğrudan doğruya iflâs talep etme yetkisi vardı.²⁰⁴ Ancak yeni düzenleme ile artık alacaklı tarafından bir talepte bulunulmasına gerek kalmadan mahkeme, borçlunun iflâsa tabi şahıslardan olması durumunda alacaklılar tarafından talepte bulunulmadan re'sen iflâsa karar vermektedir.²⁰⁵ Bu nedenle de alacaklının talebine artık gerek kalmadığı görülmektedir. Tabii ki alacaklı konkordatonun tasdik edilmemesi ya da feshedilmesi hakkında yapabileceği itirazlar ile dolaylı olarak mahkemeden doğrudan doğruya iflâsa karar verilmesini talep edebilmektedir ancak bu itirazın tam olarak doğrudan doğruya iflâs talebi olduğu kabul edilmemelidir.

Yine 7101 sayılı kanun ile Türk Ticaret Kanunu 376 ve 377. maddelerde değişiklik yapılmış, sermaye şirketlerinin de yönetim kurulu tarafından alınacak karar ile borca batık olması durumunda konkordato talebinde bulunmasına imkân verilmiştir.²⁰⁶

Söz konusu kanun göndermesi ile eğer teklif edilen konkordatonun tasdik edilmemesi veya mühletin kaldırılması gibi durumlar ortaya çıkarsa alacaklıların talebi ile veya mahkemece re'sen iflâsa karar verebilir. Bu hallere ek olarak yine konkordatonun kötü niyetle sakatlanması sonucu feshi ve malvarlığı terki ile konkordatonun tasdik edilmemesi durumlarında da mahkeme borçlunun iflâsa tabi şahıslardan biri olması durumunda derhal iflâsa karar verilebilecektir.²⁰⁷

²⁰⁴ Alacaklıların herhangi biri tarafından konkordatonun feshi veya tasdik edilememesi sonrasında usûle uygun olarak yapılan doğrudan doğruya iflâs talebinde bulunulması halinde mahkeme tarafından derhal iflâs kararı verilmelidir. Bu davadan önce yine borçlu hakkında açılan bir iflâs davası olsa dahi bekletici sorun yapılamaz ve derhal iflâsa karar verilir. **KURU**, Hukuki Mütalaalar, s. 1056 vd.

²⁰⁵ Konkordatonun tasdik edilmemiş olması, mahkemece re'sen iflâs için yeterli sayılmalıdır. Yine konkordato mühletin kaldırılması veya feshedilmesi durumunda da 308. madde uygulanacağı sabit olduğu için yine mahkeme tarafından re'sen iflâsa karar verilmelidir. **PEKCANITEZ/ATALAY/SUNGURTEKİN ÖZKAN/ÖZEKES**, s. 424.

²⁰⁶ **PEKCANITEZ/ERDÖNMEZ**, s. 10.

²⁰⁷ Ancak Yargıtay 177/3 maddesinde yer alan şartların da bilirkişi raporu ile tasdik edilmeden doğrudan doğruya iflâsa karar verilemeyeceğine dair bizim katılmadığımız bir kararı bulunmaktadır. Y. 19. HD., 12.03.2007 T., 2007/332 E., 2007/3709 K. (Lexpera) Düşüncemize göre konkordatonun tasdik edilmemesi veya feshi sonucunda, eğer borçlu iflâsa tabi şahıslardan biri ise artık bilirkişi raporuna gerek kalmadan doğrudan doğruya iflâs kararı verilebilmelidir. Kanun hükmünün açık olduğu bu konuda ekstradan bir bilirkişi raporu almak sürecin gereksiz yere uzatılarak alacaklı veya alacaklıların haklarına geç kavuşmasına sebebiyet vererek Usûl ekonomisi ilkesine de aykırılık oluşturacaktır.

Usuli olarak konkordatonun uygulanması açısından da inceleme yapıldığında yapılan kanun değişiklikleri ile 15.03.2018 tarihinden itibaren (bu tarih de dahil olacak şekilde) yapılacak olan konkordato tasdik talebi mahkeme tarafından reddedilirse veya konkordatonun tamamen feshi halinde mahkeme doğrudan doğruya iflâs sebeplerine sahip olunması halinde borçlunun re'sen iflâsına karar verecektir.

15.03.2018 tarihinden önce yapılan konkordato tasdik talebinin reddedilmesi veya konkordatonun feshi durumunda borçlu iflâsa tabi ise eski 300. madde kapsamında yapılacak olan ilandan itibaren 10 gün içerisinde talep edilirse borçlunun doğrudan doğruya iflâsına karar verilmesi mümkündür.²⁰⁸

b. Konkordato Mühletinin Kaldırılması Halinde Re'sen İflâs Kararı Verilmesi (m.292)

İcra ve İflâs Kanunu 292. maddesi gereğince belirtilen şartların gerçekleşmesi halinde konkordato başvurusu yapan borçluya verilmiş olan mühletin kaldırılması gerekmektedir. Maddede yer alan hallerin var olması durumunda mahkemece kesin mühlet kaldırılır, konkordato reddedilir ve borçlunun iflâsa tabi şahıslardan biri ise re'sen iflâsına karar verilir.²⁰⁹ Bu haller bakımından inceleme yapıldığında 292. maddede konkordatonun sonuçlanmayacağı durumların varlığı göze çarpmaktadır. Bu haller kesin mühlet açısından ele alındığı gibi aynı zamanda geçici mühlet halinde de kaldırılma nedenleri olarak kabul edilmektedir.²¹⁰

²⁰⁸ TAŞ KORKMAZ, Hülya; Doğrudan İflâs Hükümlerinde Yapılan Değişikliklerin Zaman İtibariyle Uygulanması. 7101 Sayılı Kanun'la Konkordato ve Elektronik Tebligat Konularında Getirilen Yenilikler, Hazırlayan Muhammet Özekes, (İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, 2018), s. 21-22.

²⁰⁹ 7101 sayılı Kanun ile değiştirilmeden önce İcra ve İflâs Kanunu m. 287/7'nin atıf yaptığı 301/1. maddesinde konkordato talebi sonrasında ret kararı verilmesinin ardından alacaklılar tarafından talep sonrasında mahkemece borçlunun iflâsına karar verilebilmekteydi. Ancak 292. maddenin yeni düzenlemesi sonucunda borçlunun iflâsa tabi şahıslardan biri olması durumunda talebe gerek kalmaksızın mahkemece re'sen iflâsa karar verilebilecektir. SİMİL, Cemil, Konkordato Mühletinin Borçlu Bakımından Sonuçları, (İstanbul: On İki Levha Yayınları, 2020), s. 217. YEŞİLOVA, Bilgehan/TUNCER KAZANCI, İdil; Konkordato(nun) (Projesinin) Tasdiki Kararına Karşı Kimler Kanun Yoluna Başvurabilir? Bir Yargıtay Kararının Düşündürdükleri (HGK, 10.03.2022 2021/ (15)6-966-283, İKÜHFD, 2023, S. 1 s. 95. (61-135)

²¹⁰ ALBAYRAK, s. 84.

292. maddenin 1. fıkrası a bendi gereğince borçlunun hali hazırda iflâs etmesinin alacaklılar bakımından daha faydalı olduğu görülüyorsa, bu halde mahkemece re'sen iflâsa karar verilmelidir. Bu halde özellikle borçlunun iktisadi yaşamına devam etmesi, aktiflerinin azalmasına sebebiyet veriyor ve iflâs halinde alacaklıların daha fazla tatmin edileceği kabul ediliyorsa kesin mühlet kaldırılabilir. Borçlunun mali durumunda iyileşme ihtimali olsa dahi sürenin sonuna gelinmesi beklenmez ve konkordato sonucu menfaat dengesi alacaklı aleyhine bozuluyorsa mahkeme konkordato mühletini kaldırarak re'sen iflâsa karar verebilecektir.²¹¹ Ancak bu durumda iflâs son çare olarak kabul edilmektedir.²¹² Bu bent içerisinde mahkemeye fazlaca takdir yetkisi verilmiş ve somut olaya göre konkordato borçlusunun mal varlığındaki durum ele alınarak iflâsına karar verilmesi uygun görülmüştür.

Aynı maddenin b bendi de a bendine benzer bir şekilde konkordato sonucunda bir başarı oluşamayacağının anlaşılması halinde borçlunun re'sen iflâsına karar verilmesi için getirilmiştir. Madde içerisinde bulunan “başarıya ulaşamama” hali: Konkordatoda tasdikin hiç mümkün olmaması veya iyileşmenin mümkün olmaması halidir.²¹³ İlk bende benzer olmakla birlikte burada kastedilen durumda konkordatoya giren şirkete yatırım yaparak finansal durumunu düzelteceğini vadeden yatırımcının²¹⁴ yatırımdan vazgeçmesi, ticari olarak ilişkilerin kesilmesi veya alacakları yüksek miktarda olan alacaklıların konkordato teklifini hiçbir şekilde kabul edilmeyeceğini bildirmesi gibi durumlardan kaynaklanabilecektir. Doktrinde yer alan bir görüşe göre borçlunun iktisadi anlamda iyileşmesi mümkün olmamakla birlikte konkordato teklifinin tasdik olma ihtimali varsa borçlunun iflâsına karar verilmemesi gerektiği ve borçların ödenmeye devam edilmesi gerektiği düşünülmektedir. Ancak her iki durum birden mevcutsa kesin mühlet kaldırılarak borçlunun re'sen iflâsına karar verilmelidir.²¹⁵

²¹¹ **SARISÖZEN**, M. Serhat, Konkordato, (Ankara: Yetkin Yayınevi, 2021), s. 298. (Konkordato); **SİMİL**, s. 219-220.

²¹² **ÖZTEK**, Selçuk/**BUDAK** Ali Cem/**TUNÇ YÜCEL** Müjgan/**KALE**, Serdar/**YEŞİLOVA**, Bilgehan, Yeni Konkordato Hukuku 7101 ve 7155 Sayılı Kanunlarda Değişik İcra ve İflâs Kanunu M 285-309 Şerhi, (Ankara: Adalet Yayınevi, 2019). s 297; **AKİL**, Cenk, (Sorularla) Konkordato Hukuku, (Ankara: Adalet Yayınevi, 2020), S.166.

²¹³ **SARISÖZEN**, Konkordato, s. 289.

²¹⁴ Finansal olarak zor duruma düşen şirketin mali istikrarsızlığını ortadan kaldırmak amacıyla şirkete yatırım yapmak isteyen bir yatırımcı; şirkete yatırım yaptıktan vazgeçtikten sonra artık şirketin konkordatoda dahi ödemelerini zamanında yapamayacağı anlaşılırsa artık başarı ihtimali ortadan kalkacaktır. Bu nedenle de şirketin re'sen iflâsına karar verilebilecektir.

²¹⁵ **PEKCANITEZ/ERDÖNMEZ**, s. 67.

Diğer bir görüşe göre ise iyileşme halinin ya da konkordato tasdikinin mümkün olmadığı hallerinden birinin olduğu anlaşıldıktan sonra mühlet kaldırılacak ve borçlunun iflâsına karar verilecektir.²¹⁶ Kanaatimizce birinci görüş daha isabetlidir. Borçlunun durumunda iyileşme olmadığı halinin ve konkordatonun tasdik edilemeyeceğinin “birlikte” var olduğu kabul edildikten sonra borçlu hakkında iflâsa karar verilmelidir. Çünkü maddi hukuk anlamında oldukça ağır bir hal olan iflâs hakkında ilk bentte yer aldığı gibi son ana kadar başvurulmamalı ve borçlunun korunması gereklidir.

C bendini diğer bentlerden ayıran en büyük özellik ise borçlunun açık bir şekilde konkordatoya aykırı olarak bir tasarrufta bulunması, komiser talimatlarına aykırı davranması veya alacaklılarını zarara uğratan davranışlarda bulunması halinde kesin mühletin kaldırılması halidir. Borçlu hakkında mühlet verilmesi tasarruf yetkisini kural olarak kaldırmamaktadır. Ancak 297. madde gereğince konkordatoda verilen mühlette komiser görüşü ve mahkeme izni ile yapılacak işlemler sayılmıştır.²¹⁷ Bu sayılan hallere aykırı davranış da mühletin kaldırılmasına sebebiyet vermektedir. Kanun koyucu tarafından böyle bir hükmün konulmasındaki amaca bakıldığında, borçlunun alacaklılarına zarar verici davranışta bulunması halinde konkordatonun başarıya ulaşılmasının söz konusu olmadığı görülmektedir.²¹⁸ Konkordatonun feshini düzenleyen 308. madde e-f fıkralarında da bu duruma benzer şekilde davranan borçlunun bulunması halinde konkordatonun kısmen ya da tamamen feshine karar verilmesi hüküm altına alınmıştır. Sonuç olarak da benzerlikler taşıyan tamamen fesih halinin sonucunda borçlunun iflâsa tabi şahıslardan biri olması halinde mahkeme re’sen iflâsa karar vermektedir.

Aynı maddenin d bendinde ise sermaye şirketleri ve kooperatiflerin borca batık olduğu durumda iflâs ile konkordatoya başvurduktan sonra feragat etmesi durumu karşımıza çıkmaktadır. Eğer şirket veya kooperatifin borca batıklığı sonrasında başvuru yaptığı

²¹⁶ BUDAK/TUNÇ YÜCEL, Özet Konkordato Şerhi, s. 313 vd.

²¹⁷ SİMİL, s. 222.

²¹⁸ BUDAK/TUNÇ YÜCEL, Özet Konkordato Şerh, s. 317.

konkordatodan feragat ederse mahkeme re'sen iflâsa karar verebilecektir.²¹⁹ Ancak borca batık halde olmayan sermaye şirketi ve kooperatifler tarafından konkordatodan feragat edilmesi halinde mahkeme tarafından iflâsa karar verilmemelidir. Çünkü kanun koyucu her ne kadar 292. madde içerisinde bir ayrıma gitmemiş olsa da feragat ile borca batık olma durumu arasında bağlantı kurmuş ve borca batık halde olan şirketin konkordatodan feragat etmesi halinde re'sen iflâsa karar verilebileceği kabul edilmiştir.²²⁰ İflâsa tabi olmayan bir borçlunun var olması halinde ise b ve c bentlerinde yer alan hallerin var olması durumunda komiser tarafından yazılan rapor sonrasında mahkeme doğrudan kesin mühleti kaldırır ve konkordato talebini reddeder.²²¹

Bu sayılanların her biri birbirinden farklıdır, bu hallerden birinin var olması halinde borçlu için verilen mühlet, konkordato komiserinin raporu ile mahkemeye sunulur ve kaldırılması talep edilir.²²² Mahkeme ise bu rapor sonrasında gerek duyarsa borçluyu ve alacaklılar kurulunu dinledikten bu konuda bir karara verir.

7101 sayılı Kanun 21. maddesi ile İcra ve İflâs Kanunu 293. maddesi içerisinde ve konkordato kanun yolları hakkında düzenleme yapılmıştır. Konkordato hakkında kanun yolu incelemesi tasdik aşamasında kabul edilmiştir ve mühlet aşamasında verilecek olan kararlar için kanun yolu incelemesi hükümleri bulunmamaktadır.²²³ İcra ve İflâs Kanunu 293. maddesi gereğince kesin mühlet kararının kabul edilmesine ve kesin mühlet talebinin reddedilmesine dair bir kanun yolu aşaması bulunmamaktadır ve asliye ticaret mahkemesi kararları kesindir. Doktrinde bu durum oldukça sık bir şekilde eleştirilmiştir ve kesin mühlet hakkında verilen kararın hatalı olması durumunda kanun yolunun açık olması gerektiği ifade edilmiştir.²²⁴ Biz de doktrinde

²¹⁹ Eğer borçlu şirket veya kooperatif konkordato talebinden feragat ederse, bu durumda mahkeme başka hiçbir tedbire hükmetmeden, borca batık olan sermaye şirketi veya kooperatifin re'sen iflâsına karar vermekle yükümlüdür. **BUDAK/TUNÇ YÜCEL**, Öztekin Şerh, s. 318.

²²⁰ **SİMİL**, s. 231.

²²¹ **ALTAY**, Sümer/**ESKİOCAK**, Ali; 7101 Sayılı Kanun'la Yapılan Düzenlemelerin Işığında Modern İflâs Hukuku Açısından Konkordato ve Yeniden Yapılanma Hukuku, (İstanbul: Vedat Kitapçılık, 2019), s. 152-153.

²²² **PEKCANITEZ/ATALAY/SUNGURTEKİN ÖZKAN/ÖZEKES**, s. 518-519.

²²³ **COŞKUN**, Konkordato ve İflâs s. 110.

²²⁴ **PEKCANITEZ/ERDÖNMEZ**, s. 58. **KALE**, s. 229-230. **TORAMAN**, Barış, "Konkordatoda Kanun Yolları." *Türk Medeni Usul ve İcra İflâs Hukukçuları Birliği 16. Toplantı. 7101 S. Kanun Çerçevesinde Konkordato ve Elektronik Tebligat*, s. 216; **SARISÖZEN**, Konkordato, s. 298.

yer alan bu eleştirilere katılıyoruz ve kesin mühlet hakkında verilen kararlara karşı kanun yolunun açık olması gerektiğini düşünüyoruz.

Konkordato mühletinin mahkeme tarafından kaldırılması halinde alacaklılar tarafından herhangi bir süre içerisinde iflâs talebi yapılamadığı gibi mahkeme tarafından verilen iflâs kararı da 308. madde içerisinde yer alan hallerdeki²²⁵ doğrudan doğruya iflâs sebeplerinin varlığına da gerek yoktur. Kanaatimizce konkordato mühletinin kaldırılması durumunda borçlunun iflâsına karar verilebilmesi için doğrudan doğruya iflâs ile re'sen iflâs halinin artık uygulama açısından da bir farkı kalmadığı için birleştirilmesi gerektiğini düşünmekteyiz.²²⁶

İflâsa tabi olan bir borçlu hakkında konkordato mühleti kaldırılırsa ve re'sen iflâsa karar verilirse mahkemenin vereceği iflâs kararı artık konkordato ile ilgili değil, tam aksine borçlunun iflâsı ile ilgilidir ve İcra ve İflâs Kanunu 164. maddesi gereğince taraflara tebliğinden itibaren 10 gün içerisinde istinaf ve temyiz kanun yoluna başvuru yapılabilecektir.²²⁷

c. Borçlu Tarafından Teklif Edilen Konkordatonun Tasdik Edilmemesi Halinde Doğrudan Doğruya İflâs

Borçlu tarafından teklif edilen konkordatonun tasdik edilmesi için kanun koyucu bazı şartların mevcudiyetine varmıştır. Bu şartlar 305. maddede sayılmıştır ve şartların var olmaması halinde konkordato tasdik edilemez.²²⁸ Şartları mahkeme re'sen araştırır ve şartlara göre konkordato tasdikine karar verir.

²²⁵ Bkz.: 2. Blm, § II, A, 6, d.

²²⁶ Günel'e göre ise konkordato mühletinin kaldırılması her zaman doğrudan doğruya iflâs sebeplerinden biridir. GÜNEL, s. 182.

²²⁷ AKİL, s. 170. İflâsa tabi olmayan borçlu açısından konkordato mühleti kaldırıldıktan sonra kanun yolu süreci istinaf ile kesilmekteyken, iflâsa tabi borçlu açısından konkordato mühleti kaldırılıyorsa temyiz yoluna gidilebilecektir. BUDAK/TUNÇ YÜCEL, Öztekin Konkordato Şerhi, s. 322.

²²⁸ Borçlunun dürüst davranmaması sonucunda konkordato genelde tasdik edilmemektedir ancak malvarlığının terki suretiyle konkordato uygulaması alacaklılar lehine getirildiği için somut duruma göre mahkemece borçlunun dürüst olmayan davranışları bulunsa dahi mahkeme konkordatoyu tasdik edebilir. KURU, El Kitabı, s. 1543.

Konkordatonun tasdiki ile ilgili karar verilirken hangi sebeplerden dolayı tasdik edilemediğinin gerekçeli bir şekilde açıklanması gereklidir.²²⁹ Mahkeme tarafından verilen karar ilan edilir ve borçlu iflâsa tabi şahıslardan biri ise mahkeme 308. maddede yer alan şartlar var ise re'sen doğrudan doğruya iflâsa karar verilebilir.²³⁰ Ancak bu konuda yapılan başvuruda doğrudan doğruya bir iflâs sebebinin var olması gerekmektedir.²³¹

Doğrudan doğruya iflâs hakkında 177. maddenin üçüncü fıkrasında yapılan kanun içi atfa bakıldığında 308. maddede yazılan hallerin varlığında doğrudan doğruya iflâsa karar verilebileceğine yer verilmektedir. Fakat 308. maddenin içeriğine bakıldığında ise borçlu hakkında iflâsa karar verilmesi için doğrudan doğruya iflâs sebeplerinden birinin ortaya çıkması gerektiği görülmektedir.

İki madde arasında çelişki olduğu açıktır. 177. madde üçüncü fıkrasında 308. maddede yer alan hallerin varlığı (konkordatonun tasdik talebini mahkemece reddedilmesi) tek başına alacaklı tarafından doğrudan doğruya iflâs için yeterli görülmektedir.

Bu konuda hangi hükme göre borçlu hakkında iflâs kararının verilmesi gerektiği bakımından bir fikir ayrılığı bulunmaktadır. Doktrinde bazı yazarlar 177. maddenin üçüncü fıkrası lafzına göre hareket edilmesini ve borçlunun konkordato tasdik talebinin reddedilmesi durumunda doğrudan doğruya iflâsa karar verilebileceğini savunmaktadır. Ayrıca bir başka doğrudan doğruya iflâs sebebinin varlığının aranmasına gerek olmadığını savunmaktadır.²³²

²²⁹ **TANRIVER**, Süha/**DEYNEKLİ**, Adnan, Konkordatonun Tasdiki, (Ankara: Yetkin Yayınevi, 1996), s. 145.

²³⁰ Borçlunun konkordato talebi reddedilmiş olması halinde bu durum 177/2 anlamında ödemelerin tatil edildiği anlamına gelir ve karine teşkil eder. Bu sebeple de borçlu aleyhine ödemelerin tatil edilmesinden dolayı doğrudan doğruya iflâs talebinde bulunulabilir. **KURU**, El Kitabı, s. 1454; **BOZDOĞAN**, Abdulkadir; Konkordato ve Konkordato Alacaklıları Toplantısı (Uygulamalı), (Ankara: Yetkin Yayınevi, 2020), s. 244.

²³¹ **PEKCANITEZ/ERDÖNMEZ**, s. 144.

²³² **PEKCANITEZ/ERDÖNMEZ**, s. 145; **PEKCANITEZ/ATALAY/SUNGURTEKİN ÖZKAN/ÖZEKES**, s. 424. Yazarlara göre Re'sen iflâsa hükmedilmesi şartı olarak doğrudan doğruya iflâs sebeplerinin var olması dahi bu hususu desteklemektedir. **EROĞLU**, Orhan; Uygulamada Konkordato, (Ankara: Seçkin Yayınevi, 2019), s. 71.

Farklı görüşteki yazarlara göre ise 177. maddenin üçüncü fıkrası değerlendirilmeden sadece borçlunun tasdik talebinin reddedilmesinin yeterli olmayıp ayrıca bir doğrudan doğruya iflâs sebebinin daha var olması halinde borçlu hakkında doğrudan doğruya iflâsa karar verilebilecektir.²³³ Yani bu görüşteki yazarlar konkordatonun tasdik edilmemesini tek başına doğrudan doğruya iflâs sebebi olarak görmemektedirler.

308. maddenin hükümet gerekçesi incelendiğinde de aynı sonuca varılmaktadır. Hükümet gerekçesine göre tasdik talebi reddedilmiş olan borçlu, iflâsa tabi kişilerden ise ve hakkında doğrudan doğruya iflâs şartlarından birinin bulunması halinde başka bir şartın aranmasına gerek olmadan iflâsa karar verilebilir.²³⁴

Kanaatimize göre birinci görüş isabetlidir. Kanun koyucu tarafından açık bir şekilde 177. madde üçüncü fıkrasında yer alan hallerin varlığı halinde borçlunun iflâsa tabi şahıslardan biri olması durumunda mahkemece doğrudan doğruya iflâsa karar verilmesi gerekmektedir. Ancak Yargıtay tarafından verilen kararlarda da 308. madde gereğince iflâsa karar verilebilmesi için 177. maddede yer alan hallerin gerçekleşmesine bağlı olduğuna dair görüş hakimdir.²³⁵

İkinci görüşte başka bir doğrudan doğruya iflâs sebebinin daha gerekmesi alacaklı bakımından haksız sonuçlar doğurabilir. Konkordato zaten borçlunun konkordato sonucunda başarıya ulaşamayacağı, konkordato anlaşmasına aykırı davranması, anlaşmanın mahkemece tasdik edilememesi veya kötü niyetli hareketlerinden dolayı sona erebilir. Ayrıca konkordato nedeniyle zaten oldukça uzun süre boyunca alacağına kavuşmayı bekleyen alacaklıların ek olarak 177. maddede sayılan hallerden birinin

²³³ **SARISÖZEN**, Murat Serhat, 7101 Sayılı Kanun Kapsamında İcra İflâs ve Konkordato Hukukundaki Yenilikler (7155 Sayılı Kanun Kapsamındaki Değişikliklerle), (Ankara: Yetkin Yayınevi, 2019/01), s.228; **ALTAY/ESKİOCAK**, s. 354; **ÖZTEK/TUNÇ YÜCEL**, Öztekk Konkordato Şerh, s. 703. Yeni kanun eski kanunu ilga eder prensibi gereğince İİK m. 308'e üstünlük verilerek konkordatonun reddi sonrasında borçlu bakımından ayrıca bir doğrudan doğruya iflâs sebebi aranmalıdır. Yani konkordato talebinin reddi zımnen doğrudan doğruya iflâs sebebi olarak kabul edilmemelidir. **AKİL**, s. 275.

²³⁴ **BUDAK/KALE**, Öztekk Konkordato Şerh, s. 557.

²³⁵ Kanunun 177/3 fıkrasında 308. maddede yer alan koşulların varlığı halinde doğrudan doğruya iflâs hali olarak sayılmıştır. 308. madde gereğince de iflâs kararı verilebilmesi için 177. maddedeki şartlar kabul edilmiştir. Bu nedenle de iflâs kararı verilmesi için somut olay gereğince 308. madde gereğince iflâs kararı verilmeden önce borçlunun veya temsilcisinin 177/4 gereğince dinlenmesi gerekmektedir. Y. 6. HD 31.01.2022 T. 2021/2009 E. 2022/364 K. Y. 6. HD 17.01.2022 T. 2021/5850 E. 2022/28 K. (Lexpera)

daha gerçekleşmesini beklemesi ekstra zaman kaybına uğratacaktır. Bu gibi durumlarda konkordato sonuca eremediği için de kanun koyucu borçlu bakımından bir daha farklı bir doğrudan doğruya iflâs sebebinin istemesi kanaatimizce alacaklının hakkını koruma konusunda eleştirilere neden olacaktır. Bu nedenle de 177. maddenin üçüncü fıkrası gereğince eğer 308. maddede sayılan hallerden biri var ise borçlu hakkında başka bir sebebin var olup olmadığına bakılmaksızın mahkemece re'sen doğrudan doğruya iflâsa karar verilebilir.

Eğer borçlunun diğer doğrudan doğruya iflâs sebeplerine giren bir hali yoksa burada alacaklının haklarının nasıl korunacağı konusunda da bir tereddüt ortaya çıkacaktır. Bu nedenle kanaatimizce de konkordato tasdik talebinin mahkemece reddedilmesi durumunda ayrıca bir iflâs sebebinin aranmasının haklı bir sebebi yoktur ve alacaklının talebi, doğrudan doğruya iflâs için yeterlidir.

d. Konkordatonun Tamamen Feshi ve Alacaklıların Doğrudan Doğruya İflâs Talebi

Tasdik edilen bir konkordatonun, borçlunun iyi niyete aykırı hareketleri sonucunda tamamen feshi²³⁶ ile sonuçlanacağı, Kanunun 308. maddesinin f bendinde düzenlenmiştir.²³⁷

Konkordatonun feshi için borçlunun kötü niyetli eylemleri ileri sürülürken bu eylemlerin konkordatonun tasdiki sırasında ileri sürülmemiş olması ve mahkemece bu sebeplerin reddedilmemiş olması gerekmektedir.²³⁸ Ayrıca konkordato ile bir bağı

²³⁶ Borçlunun konkordato şartlarını yerine getirmemesi sonucunda bir alacaklı tarafından konkordatonun feshinin talep edilmesi hali malvarlığının terki suretiyle konkordato için imkansızdır. Çünkü burada konkordato şartlarını yerine getirmeyen borçlu değil konkordato memurlarıdır. Bu nedenle de konkordatonun feshi talep edilemez ancak memurlar aleyhine tazminat davası açılabilir. **KURU**, El Kitabı, s. 1552.

²³⁷ Borçlunun kötü niyetle birkaç alacaklısına konkordato dışı vaatlerde bulunmuş olması halinde tasdiklenmiş bir konkordatonun bütün alacaklılar bakımından feshedilmesi gereklidir. **MUŞUL**, Uzlaşma, s. 443.

²³⁸ **TOROSLU**, M. Vefa; Hukuksal ve Finansal Açıdan Konkordato, (İstanbul: Adalet Yayınevi, 2019), s.136. Ayrıca tamamen feshi sadece konkordatoya tabi tüm alacaklılar talep edebilmektedir. Tabi olmayan alacaklıların fesih isteme hakkı bulunmamaktadır.

bulunmayan ve konkordatonun bağlayıcı olmadığı alacaklıların hukuki menfaati bulunmadığı için fesih hakkı bulunmamaktadır.²³⁹

Konkordatonun feshi için öncelikle tasdik edilmiş bir konkordatonun ortaya çıkması gereklidir.²⁴⁰ Bu fesih hali de alacaklının talebi doğrudan doğruya iflâs hali olarak düzenlenmiştir.²⁴¹ 308. maddenin f bendi 3. fıkrası gereğince konkordatonun feshi durumunda 308. madde hükümlerinin uygulanması gerektiği hükmü bulunmaktadır.²⁴² 177. maddenin üçüncü fıkrasından 308. maddesinde var olan haller göre mahkeme tasdik talebin reddetmesi durumunda borçlu hakkında doğrudan doğruya iflâsa karar verecektir. Ancak bu durumda borçlunun kanunda sayılan doğrudan doğruya iflâs hallerinden birinin kapsamına girdiğinden söz edilmesi gerekmektedir.²⁴³

Ancak zaten 308. madde gereğince borçlunun konkordato tasdik talebinin reddedilmesi başlı başına bir doğrudan doğruya iflâs sebebi olarak 177. madde üçüncü fıkrasında sayılmaktadır. Bu durumda da kanun maddeleri arasındaki ilişkiye bakılarak konkordatonun feshedilmesi doğrudan doğruya iflâs sebebidir ve başka bir iflâs sebebinin varlığına bakılmadan doğrudan doğruya iflâsa karar verilebilecektir.²⁴⁴

7101 sayılı kanun ile getirilen düzenlemeden önce konkordatonun feshedilmesinden itibaren 10 günlük süre içerisinde doğrudan doğruya iflâs talebiyle mahkemeye başvuracak olanlar, öncelikli olarak konkordatodan etkilenmiş olan alacaklılardır. Konkordatodan etkilenmeyecek olan alacaklılar ve borçlunun reddettiği çekişmeli

²³⁹ KALE, Serdar; “7101 Sayılı İcra İflâs Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Çerçevesinde İflâs Dışı Adi Konkordato”, İstanbul Medipol Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Cilt 5 (1), 2018 Bahar, s 266.

²⁴⁰ ULUKAPI, Konkordato, s. 217-218; UYANIK, Atilla; Konkordato (Nedenleri, Süreci, Sonuçları, Örnek Uygulamalar, Vergileme ile Sermaye Şirketleri ve Kooperatiflerin Uzlaşma Yoluyla Yeniden Yapılandırılması), (Ankara: Seçkin Yayınevi, 2018), s. 264.

²⁴¹ Fesih kararı verilmesinden sonra, borçlu eğer iflâsa tabi kişilerden biri ise mahkemece re’sen doğrudan doğruya iflâsına karar verilir. AYDEMİR, Efrail; Konkordato ve Yeniden Yapılandırma, (Ankara: Seçkin Yayınevi, Şubat 2019), s. 105.

²⁴² ALTAY/ESKİÖCAK, s. 419.

²⁴³ BİLGİN, s. 348

²⁴⁴ Bu konuda YEŞİLOVA: karşı görüşte kalarak tamamen fesih sonucunda ayrıca bir doğrudan doğruya iflâs sebebine gerek olmadığı görüşüne karşı çıkarak başka bir doğrudan doğruya iflâs sebebinin aranmaması durumunda kanunun lafzına uygun olmadığını savunmaktadır. Daha detaylı bilgi için bkz. YEŞİLOVA, Öztekin Konkordato Şerh s. 663 – 664; Yine karşı görüşte olan MUŞUL: Feshedilen konkordato sonrasında borçlunun iflâsa tabi şahıslardan biri olması ve doğrudan doğruya iflâs hallerinden birinin var olması durumunda borçlunun iflâsına re’sen karar verilir. MUŞUL, Uzlaşma, s. 444; TOROSLU, s. 137.

olan alacaklılar da doğrudan doğruya iflâs talebinde alacaklı olduklarını ispat etmekle yükümlüdürler. Borçlunun kabul etmiş olduğu alacaklılar ise alacaklarını ispat etmek zorunda değildirler.²⁴⁵ Alacağı ödenmiş olanların doğrudan doğruya iflâs talebi hakkı bulunmamaktadır.

7. İlama Bağlı Alacağın İcra Emriyle Talep Edilmesine Rağmen Ödenmemesi (m. 177/4)

a. Genel Olarak

Alacaklı tarafından ilama veya ilam niteliğindeki belgelere bağlı olan alacak, icra emri ile istenilmesine rağmen ifa edilememişse, borçluya karşı doğrudan doğruya iflâs talep edilebilir. Burada alacaklının icra emri ile alacağını talep etmesi özel bir dava şartı olarak karşımıza çıkmaktadır.

Alacaklı, daha önceden mahkemede para alacağı için dava açmış, mahkeme de lehine karar verdikten sonra bu ilama icraya koymuş, borçlu da yedi gün içerisinde icra emrine ödeme yapmamışsa ve borçlu iflâsa tabi kişilerden ise doğrudan doğruya iflâs talep edilebilir.²⁴⁶ Ancak mahkeme tarafından verilen kararın icra edilebilmesi için eda hükmü bulunmalıdır. Çünkü kural gereğince tespit ve inşai hükümler ilamlı icraya konu edilemezler.²⁴⁷ İnşai hükümler, taşımış oldukları inşai etkileri nedeniyle beklenen sonucu doğururlar ve herkese karşı ileri sürülebilir.²⁴⁸ Bu yüzden de ayrıca

²⁴⁵ KURU, El Kitabı, s. 1506.

²⁴⁶ PEKCANİTEZ/ATALAY/SUNGURTEKİNÖZKAN/ÖZEKES, s.425-426; MUŞUL, Uzlaşma, s. 72; YILMAZ/ARSLAN/TAŞPINAR AYVAZ, HANAĞASI, s. 402; KURU/AYDIN, s. 494.

²⁴⁷ Mahkeme hükmünün bir işi yapma, yapmama, verme veya vermemeye ilişkin olmaması durumunda ilamlı icraya konu edilmesi mümkün değildir. Bu nedenle de mahkeme tarafından inşai hüküm verilmesiyle birlikte yeni bir hukuki ilişki kurulmasından veya mevcut hukuki ilişkinin değişmesine sebep vermesinden dolayı ilamlı icraya elverişli değildir. ÖNEN, Ergun, İnşai Dava, (Ankara: Ankara Üniversitesi), 1981, s. 195; TANRIVER, Süha, İlamlı İcra Takibinin Dayanakları ve İcranın İadesi, (Ankara: Yetkin Yayınları), 1996, s. 43. (İlamlı İcra); KURU, Baki/BUDAK, Ali Cem, Tespit Davaları, (Ankara: On İki Levha Yayınları), 2010, s. 60; KURU, Baki, Hukuk Muhakemeleri Usulü, C.2, (İstanbul: Demir Yayınları), 2001, s. 1472. (Muhakeme); BİLGE, Necip/ÖNEN, Ergun, Medeni Yargılama Hukuku, (İstanbul: Sevin. Matbaası), 1978, s. 391; PEKCANİTEZ, Hakan; Pekcanitez Usûl Medeni Usûl Hukuku, 15. Bası, (İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, 2017), s.988; KARSLI, s.323; SARAÇOĞLU, Nuriye, Tespit Hükümlerinin ve İnşai Hükümlerin İcra Hukuku Bakımından Durumu, (Ankara: Adalet Yayınevi), 2022 s. 183-184.

²⁴⁸ ANSAY, Sabri Şakir, Hukuk Yargılama Usûlleri, (Ankara: Ankara Üniversitesi), 1960, s. 374. (Yargılama)

icra edilmelerine gerek yoktur.²⁴⁹ Fakat istisnai olarak tespit ilamlarında yargılama giderleri ve inşai hükümlerde eda hükümleri ilamlı icraya konu edilebilir.²⁵⁰

Alacaklının borçluya karşı doğrudan doğruya iflâs talep edebilmesi için öncelikle borçlunun iflâsa tabi olması gerekmektedir. Ayrıca Yargıtay tarafından verilen bir kararda işçi alacağı sonucunda başlatılan icra emrinde de doğrudan doğruya iflâsa karar verilebilir.²⁵¹ Alacaklının alacağının para ya da teminata ilişkin olması gereklidir ve doğrudan iflâsın istenebilmesi için bir ön şarttır.²⁵²

Hatta Yargıtay tarafından verilen bir kararda itirazın iptali davasında yerel mahkemece verilen karar sonucunda icra inkâr tazminatına hükmedilmesi sonucunda başlatılan ilamlı takipte dahi ödeme yapılmaması durumunda borçlunun doğrudan doğruya iflâsına karar verilmesi şartlar uygunsa mümkündür.²⁵³

İlam para alacağına ve itiraza ilişkin olacağı için itirazın iptali davası sonucunda verilen ilam da doğrudan doğruya iflâs sebebi olarak iflâs talebine konu edilebilir.²⁵⁴ Alacaklının açmış olduğu davanın neticesinde mahkeme tarafından herhangi bir malın teslimi kararı verilmişse ve bu ilam borçlu tarafından ifa edilememişse alacaklıya

²⁴⁹ YHGK 30.11.2011 T. 2011/2-593 E. 2011/726 K. (Lexpera)

²⁵⁰ **RÜZGARESEN**, s.165. Mal teslimine dayanan bir ilamlı takipte teslim ifa edilemediği için iflâs talep edilemese dahi aynı ilamda para alacağına ilişkin olarak alacaklının doğrudan doğruya iflâs talep edilebileceğine dair verilen karar geçerlidir. Y. 19. HD., 02.02.2006 T., 2005/10751 E., 2006/843 K.

²⁵¹ Y. 23. HD., 14.02.2017 T., 2015/3836 E., 2017/407 K. (Lexpera); Y. 23. HD., 10.03.2016 T., 2015/1522 E., 2016/1485 K. (Davacının şirkette işçi olduğu ve işçilik alacaklı neticesinde hükmün çıkmasına müteakiben haczin yapılması ve borçlunu mal varlığının alacağı karşılayamayacağı neticesinde doğrudan doğruya iflâs talep edilebilir.) (Lexpera)

²⁵² **YILMAZ/ARSLAN/TAŞPINAR AYVAZ/HANAĞASI**, s. 494; **MUŞUL**, Uzlaşma, s. 73. Konu Hakkında Yargıtay 19. Hukuk Dairesi 29.05.2003 tarihinde verilen bir kararda “Alacaklı tarafından kazanılan davada edinilen ilam sonucunda icra emriyle talepte bulunulduktan sonra borçlu tarafından yerine getirilmemesi iflâs sebebidir. Ancak bu ilam mal teslimine ilişkin bir ilam ise alacaklının iflâs talep edebilme yetkisi yoktur. Kanun koyucu bu hali sadece para alacağı ve teminat alacağı sonucunda ortaya çıkan borçlar açısından incelemiş ve alacaklıya bu haller dışında iflâs talep edebilme yetkisi vermemiştir.” Y. 19. HD., 29.05.2003 T., 2002/9388 E., 2003/5752 K. (Lexpera) başka kararlar için: Y. 23. HD., 04.02.2013 T., 2013/6644 E., 2013/11419 K. Y. 19 HD., 13.11.2003 T., 2003/4952 E., 2003/11419 K.

²⁵³ Y. 19. HD., 31.01.2002 T., 2001/6986 E., 2002/706 K. (Borçluya karşı icra inkâr tazminatı nedeniyle icra emri gönderilmesine rağmen ödeme yapılmaması durumunda, borçlunun iflâsa tabi kişilerden olması nedeniyle İİK 177/4. maddesi gereğince doğrudan doğruya iflâsa karar verilebilmektedir.) (Kazancı)

Bu konu hakkında karşıt görüşte olan **ÜSTÜNDAĞ**; Alacaklı sadece para veya teminat alacağına ilişkin değil, başka bir talepten dolayı da mahkeme ilamına dayanarak doğrudan doğruya iflâs talep edebilir görüşündedir. **ÜSTÜNDAĞ**, s. 55.

²⁵⁴ **YILMAZ/ARSLAN/TAŞPINAR AYVAZ/HANAĞASI**, s. 494.

doğrudan doğruya iflâs talebi hakkı verilemez. Bu iflâs talebi için de özel bir kanuni süre öngörülmemiştir. Borçlu tarafından ödememe hali devam ettiği sürece iflâs talebi alacaklı tarafından ileri sürülebilir.²⁵⁵

Alacaklı tarafından yapılan ilamlı icrada haciz ile borcun bir kısmını tahsil etmesi durumunda dahi kalan alacaklara kavuşmak için doğrudan doğruya iflâs talep edilebilir.²⁵⁶ 177. madde hükmü dördüncü fıkrası şekli nitelikte olduğu için borçlunun ödeme yapmaktan aciz halde olup olmadığına bakılmamaktadır.²⁵⁷

Alacaklının bu yol ile borçlunun iflâsını talep etme imkânı olsa da öncelikle bir takip başlatmalıdır.²⁵⁸ Alacaklının ilama dayalı olarak talep etmiş olduğu alacağının icra emrinin gönderilmesi yeterlidir ayrıca bir iflâs ödeme emri göndermesine gerek yoktur.²⁵⁹ Borçluya karşı gönderilen icra emrinde iflâs talebine dair bir ifade de bulunmamaktadır.²⁶⁰ Ayrıca bu iflâs talebi temelinde sadece şekli olarak icra emrinin gönderilmesi gerektiği için ayrıca borçlunun aciz halinde olmasına veya borcu neden ödemediğine dair bir sebep gösterilmesi önem taşımamaktadır.²⁶¹

Nitekim Yargıtay'ın bir kararında 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsili Usulü Hakkında Kanun gereğince amme borçlusu hakkında da ilam neticesinde gönderilen icra emrine karşı borçlu ödeme yapmaz ise doğrudan doğruya iflâsa karar verilebilecektir.²⁶²

²⁵⁵ Y. 23. HD., 26.09.2014 T., 2014/1451 E., 2014/5971 K. (Bu iflâs halinde ödememe durumu borçlu tarafından devam ettirildiği sürece iflâs davası açılabilir.) (Kazancı)

²⁵⁶ **COŞKUN**, (Cilt 3) s. 3834; ancak alacaklının icra emrinde verilen süre geçtikten sonra malları haczetmişse ve 177/4 maddesi hükümlerine dayanarak doğrudan doğruya iflâs talep etmişse, öncelikle hacizden vazgeçmeli ve icra dairesine bu durum bildirilmelidir. Yani alacaklı hem haciz hem de doğrudan doğruya iflâs talebinde bulunamaz. **KURU**, El Kitabı, s. 1101. Aynı zamanda alacaklı icra emrinde verilen süreden sonra doğrudan doğruya iflâs talebinde bulunduktan sonra davayı bırakarak ilamlı icra takibine başvurma hakkına sahiptir.

²⁵⁷ **KURU**, El Kitabı, s. 1147.

²⁵⁸ Borçluya "Örnek no 4-5" icra emri göndermelidir.

²⁵⁹ **YILMAZ/ARSLAN/TAŞPINAR AYYAZ/HANAĞASI**, s. 495.

²⁶⁰ Y. 19. HD., 03.04.2008 T., 2008/1257 E., 2008/3368 K. (Alacaklının göndermiş olduğu icra emri ile alacağın ödenmemiş olması doğrudan doğruya iflâs sebebidir. Bu nedenle borçluya sadece icra emrinin tebliğ edilmesi yeterlidir ve iflâs ibaresinin bulunması gibi bir durum söz konusu değildir.) (Kazancı)

²⁶¹ **UYAR/UYAR/UYAR**, s. 3687. (Cilt 3)

²⁶² Y. 19.HD., 31.05.1995 T., 1995/4994 E., 1995/4784 K. (Amme alacaklısı olan idarenin, borçlusuna karşı icra emri göndermesinden sonra ödeme yapılmaması halinde mahkemeden doğrudan doğruya iflâs talebinde bulunulabilir.)

Yabancı para alacağı için açılan bir dava sonrasında icra emri gönderen alacaklı, eğer bu alacağın karşılığı olan Türk Parasını göstermez ise böyle bir takibe dayanarak borçlunun doğrudan doğruya iflâsına karar verilmesi mümkün değildir.²⁶³ Burada yer alan iflâs sebebi alacaklı lehine getirilen bir düzenlemedir.

Bu iflâs sebebinin diğer tüm sebeplerden ayıran özelliği iflâsı talep eden alacaklı bakımındandır. Diğer hallerde tüm alacaklılara iflâsı talep edebilme yetkisi tanınmışken bu halde sadece icra emrini yollatıp alacağına kavuşamayan alacaklıya doğrudan doğruya iflâs talebinde bulunabilme yetkisi tanınmıştır.²⁶⁴ Ancak şuna da yer vermemiz gerekir. Borçluya karşı başlatılan hiçbir takip sonucu ödeme yapılmadığı anlaşıyorsa bu durumda ödemelerin tatili anlamına gelebilecektir. Somut olayın özelliklerine göre eğer ödemelerin tatili gibi bir durum varsa bir diğer doğrudan doğruya iflâs sebebi daha ortaya çıkabilecektir.

b. İlamın Kesinleşmesinin Gerekip Gerekmediği Sorunu

Doktrinde bir önceki başlık altında değinilen bir diğer tartışma konusu da ilamın kesinleşmesinin gerekip gerekmediğidir. İlamlar mahkemelerin taraflardan her birine verilen hükümlerin nüshasıdır. Ancak ilamların icra edilebilmeleri için kural olarak kesinleşmelerinin beklenmesi gerekmez. İlamların kesinleşmesi süreçlerine karşılık olarak ilam niteliğindeki belgelerin kesinleşmesi gibi bir süreçleri bulunmamaktadır. Yani kesinleşme durumu sadece ilamlara özgü bir durumdur.

Doktrinde yer alan bir görüşe göre kesinleşmeyen bir ilam alacağının, icra emri ile talep edilmesi durumunda borçlunun diğer tüm alacaklarını ödeyemeyeceği anlamına gelmediği için ilamın kesinleşmeden iflâs talebinde bulunulması mümkün değildir.²⁶⁵

²⁶³ Y. 19. HD., 08.06.2000 T., 2000/3024 E., 2000/4505 K. (İİK 58/3. maddesi gereğince alacaklı tarafından yapılacak olan takiplerde Türk Lirası hariç bir paranın yazılması takibin iptaline sebep olmaktadır. Usule uygun olmayan bir icra takibi başlatıldığı için İİK 177/4. maddesine dayanarak iflâs talebinde bulunulamaz.) (Kazancı)

²⁶⁴ PEKCANITEZ/ATALAY/SUNGURTEKİNÖZKAN/ÖZEKES, YILMAZ/ARSLAN/TAŞPINAR AYVAZ/HANAĞASI, s. 494.

s.425;

²⁶⁵ POSTACIOĞLU, s. 41. BERKİN, s. 180-181.

7343 sayılı kanun ile yapılan değişiklik kanaatimizce oldukça isabetli değildir. Kanun gerekesi²⁷⁰ okunduğunda makul bir çözümün getirildiği görünse de usûl hukukumuz açısından oldukça hatalı bir düzenlemedir. Hukukumuz gerekince alt derece mahkemesi tarafından verilecek olan bir karar ancak üst derece mahkemeleri tarafından kaldırılabilir, bozulabilir veya icrası engellenebilir. İcranın geri bırakılması kararı üst derece yargı organları tarafından incelenirken aynı zamanda talebin haklı olup olmadığı konusunda da inceleme yapılmaktadır.²⁷¹ Bu incelemeyi ilk derece mahkemesi olarak icra mahkemesine bırakmak oldukça isabetli değildir.²⁷² Zira üst derece mahkemeleri olan Bölge Adliye Mahkemesi ve Yargıtay tarafından ilgili uzman dairelerde inceleme yapılmaktadır. Bu nedenle de yapılan yeni düzenlemenin tekrar gözden geçirilmesinin daha doğru olacağını düşünmekteyiz.

KURU' ya göre Kanunun 33. maddesine dayanarak icranın geri bırakılması kararı almayan borçlunun, kendisine karşı ileri sürülen iflâs talebinden sonra icranın geri bırakılması talebinde bulunmasına imkân olmamalıdır. Yazara göre borçlunun, iflâs talebinden sonra icranın geri bırakılması kararını alması asliye ticaret mahkemesi açısından bağlayıcı olmayacaktır, savunmalarını asliye ticaret mahkemesine yapması gerekir.²⁷³ Biz de bu görüşe katılmaktayız. Borçluya karşı ileri sürülen iflâs talebini inceleyecek olan mahkeme şekli ve esas hakkında incelemesini yaparken borçlunun yapacağı savunma sırasında zamanaşımı, itfa veya imhal ile ilgili savunmasında yeterli kanaate varırsa iflâs talebi reddedilir. Borçlunun sonradan icranın geri bırakılması kararı alması asliye ticaret mahkemesi açısından bir önem teşkil etmeyecek ve iflâs talebini incelemeye devam edecektir.

²⁷⁰ Değişiklik için gösterilen gerekçede Bölge Adliye Mahkemesi ve Yargıtay üzerinde bulunan iş yükünün azaltılmasının ve sürecin kısalmasının amaçlandığı açıklanmıştır. <https://web2.e-baro.web.tr/uploads/38/02%20ERMENI/av.talih%20uyar.pdf> (Son erişim tarihi 30.04.2023)

²⁷¹ ARSLAN/YILMAZ/TAŞPINAR AYYAZ/HANAĞASI, s. 404.

²⁷² ÖZEKES, Muhammet, İcranın Geri Bırakılması Hakkında (İİK m. 36) 7343 S. K. İle Yapılan Değişiklikler ve Ortaya Çıkardığı Sorunlar, Yıldırım Beyazıt Hukuk Dergisi, Cilt. Prof. Dr. M. Fatih UŞAN'a Dekanlıkta 10. Yıl Anısına Teşekkür Armağanı, Sayı: 2022-2, 12.09.2022 s. 66. (57-78). (Değişiklikler)

²⁷³ KURU, El Kitabı, s. 1148.

İcra Mahkemesinden alınacak icranın durdurulması kararı iflâs talebini inceleyen asliye ticaret mahkemesine sunulursa, asliye ticaret mahkemesi icranın durdurulması kararı kesinleşene kadar bu durumu bekletici sorun olarak görecektir.²⁷⁴ icranın durdurulması sonrasında istinaf veya Yargıtay'da borçlu aleyhine bir karar çıkarsa ve ilam kesinleşirse, icranın durdurulmasını bekletici sorun yapan asliye ticaret mahkemesi de iflâs kararını verecektir. Eğer istinaf ilk derece mahkemesinin kararını kaldırır ya da Yargıtay bu kararı bozarsa borçlunun hiç borcunun olmadığına karar verilir ve Kanunun 40. maddesi gereğince icranın iadesi yapılarak eski hale getirme uygulanır, bu sebeple de iflâs söz konusu olmadığı için asliye ticaret mahkemesi iflâs talebinin reddine karar verecektir.

Borçlu eğer icranın geri bırakılması yoluna başvurmasına rağmen bir karar alamazsa asliye ticaret mahkemesi iflâs talebine herhangi bir etki olmadan kendi başına yargılamaya devam edecektir. Asliye ticaret mahkemesinde verilecek iflâs kararından önce Bölge Adliye Mahkemesi tarafından karar kaldırılır veya Yargıtay tarafından karar bozulursa iflâs talebi de olduğu yerde kalır.²⁷⁵

İlam hakkında kanun yolu incelemesi sırasında ilk derece mahkemesi olarak asliye ticaret mahkemesi tarafından iflâs kararı verilirse iflâs açılır ve ilan gerekli yerlerde yapılır. Ancak kanun yolu başvurusu sonucunda borçlu lehine bir karar verilirse yani ilk derece mahkemesinde verilen karar kaldırılır veya bu bozulursa, başlamış olan iflâs işlemleri olduğu yerde durur. Kanun yolu incelemesinden sonra borçlunun borcunun olmadığına karar kesinleşirse bu sefer de iflâs işlemlerinin Kanunun 40. maddesi gereğince eski haline getirilmesi gerekir.

²⁷⁴ Y. 19. HD., 27.02.2006 T., 2006/1003 E., 2006/1779 K. (İlam, takip konusu edilmişse icranın geri bırakılması kararı gelmeden takibe aynen devam edilir, kesinleşmesine gerek yoktur. Ancak icranın geri bırakılması kararı gelmişse yerel mahkeme de bekletici sorun yaparak üst derece mahkemenin kararını beklemelidir.) (Lexpera)

²⁷⁵ KURU, El Kitabı, s. 1148.

Ancak doktrindeki yazarlara göre de icra geri bırakılsa dahi iflâsa karar veren mahkeme olan asliye ticaret mahkemesi tarafından iflâsın kaldırıldığına dair bir karar verilmesi yerinde olacaktır.²⁷⁶

c. İlâm Niteliğinde Belgelere Dayanılması

İlamlı icra sonrasında doğrudan doğruya iflâs halinde alacaklının elinde ilam veya ilam niteliğinde yer alan belgelerin olması gerekmektedir. Ancak doktrinde bu konuda bir tartışma vardır. Bir görüşe göre sadece mahkeme ilamlarının değil aynı zamanda 38. maddede yer alan ilam niteliğinde belgelerin de doğrudan doğruya iflâs talebi için geçerli olacağı görüşüdür. Bir diğer görüş olarak ise kanun hükmünde yer alan “ilam” sözcüğünün sadece mahkeme ilamları bakımından geçerli olduğudur.

Birinci görüşe göre, alacaklı ilam niteliğinde yer alan belgelerin herhangi birine dayanarak doğrudan doğruya iflâs talep edebilir.²⁷⁷ Bu görüşte yer alan yazarlara göre 177. madde dördüncü fıkra hükmünde ilam veya ilam niteliğindeki alacaklar bakımından herhangi bir ayırım yapılmamıştır. Kanunda açıkça ayırım yapılmadığı sürece ilam niteliğinde yer alan belgeler de ilam ile ele alınmalıdır. Örnek vermek gerekirse ihtiyati haciz talebinde bulunacak olan alacaklının elinde ilam varsa teminat yatırmasına gerek yoktur ancak ilam niteliğindeki belgeler var ise mahkeme tarafından teminat konusunda değerlendirme yapılacaktır.

Yargıtay tarafından da benimsenen görüşe göre ise ilam kelimesinin iflâs talebinde bulunan alacaklı bakımından gerçekten sadece mahkeme kararı olarak ele alınması gereklidir. 177. maddenin sadece ilam olarak ele alınmasını, ilam niteliğinde olan belgelerin bu kapsamda yer almaması gerektiğine bu nedenle de icra emrine rağmen borcunu yerine getiremeyen borçlunun doğrudan doğruya iflâsının istenemeyeceğine

²⁷⁶ Bu konuda benzer bir görüş için bkz. KURU, El Kitabı 1149. Yazar, bu hükmün daha çok haczedilen mallar ile ilgili olduğunu ve iflâs kararı veren mahkemenin iflâsın kaldırıldığına dair de bir karar vermesi gerektiğini savunmaktadır.

²⁷⁷ KURU, El Kitabı, s. 1149; Yazarın bu konuda eleştirisi için bkz. KURU, İflâs III, s. 2772; ATALAY, Anonim Şirket, s.32; PEKCANITEZ/ATALAY/SUNGURTEKİN ÖZKAN/ÖZEKES s. 425.

karar verilmiştir.²⁷⁸ Yargıtay'la aynı görüşte olan yazarlara göre de iflâs gibi ağır sonuçlar doğuran bir karar alınırken ilam olmayan belgeler ile bu karara varılmasının da borçlu bakımından fevkalade ağır sonuçları olacağını savunmaktadırlar, bu nedenle de ilam niteliğindeki belgelerin burada kabul edilmemesi gerektiğini ileri sürmektedirler.²⁷⁹ Bu görüşteki yazarlarca 1940 tarihli İcra ve İflâs Kanunu düzenlemesi sırasında da doğrudan doğruya iflâsın düzenlendiği 177. madde dördüncü fıkrasının ilam ve ilam niteliğindeki belgeler teklifinin reddedilmesi ve sadece ilama müstenit alacak olarak hükmün kalması gerektiği ifade edilmiştir.²⁸⁰

Düşüncemize göre, kanun koyucunun 38. madde içerisinde ilam niteliğinde belge ve ilam tek tek sayılmaktadır ancak 174 ve 177. madde içerisinde sadece ilam denilmiştir. Kanun hükmünde sadece ilam kelimesine yer verilmesi ilam niteliğindeki belgeyi de kapsayacaktır. Kanaatimizce birinci görüş daha isabetlidir. Kanun koyucu tarafından 177. maddede özel olarak bir ayırım yapılmamıştır. Gerektiği yerde özel olarak ilam ve ilam niteliğindeki belgelerin ayırımını yapan kanun koyucu 177. madde içerisinde böyle bir ayırma gitmediği için kanaatimizce de alacaklının hem ilam hem de ilam niteliğindeki belgelere dayanarak doğrudan doğruya iflâs talep edebilecektir.

8. Uzlaşma Sonucunda Yeniden Yapılandırmanın Feshi ve Proje İhlali Halinde Doğrudan Doğruya İflâs (İİK m. 309/S-T)

a. Genel Olarak

Uzlaşma sonucunda yeniden yapılandırma, borçlu şirketlerin ödeme güçlüğü içerisinde düşmesi sonrasında iflâs etmesi yerine ticari hayatta yerlerini korumaları için getirilmiştir.²⁸¹ Konkordatodan farklı bir hal olarak büyük ticari işletmelerin

²⁷⁸ YİBGK 17.12.1949 T. 1949/4654 E., 1949/5750 K. (Lexpera) Y. 11. HD., 10.06.1987 T., 1987/2658 E., 1987/3518 K.; Y. 19. HD., 13.11.2003 T., 2003/4952 E., 2003/11419 T. (Davacı İİK 38. maddesinde yer alan ilam niteliğindeki belgeye dayanarak İİK 177/4. maddesi uyarınca davalının iflâsına karar verilmesini talep etmiştir. İİK 177. maddesi dördüncü fıkrasında sadece ilamdan bahsedilmektedir, bu nedenle de İİK 38. maddesinde yer alan ilam niteliğindeki belgeler davacıya iflâsı isteme imkânı vermez.) (Kazancı)

²⁷⁹ BERKİN, s. 179-180; ÜSTÜNDAĞ, s. 43-44. Doğrudan doğruya iflâs talep edilebilmesi için para alacağının ilama dayanması zorunludur. Eğer dayanak belge ilam değilse diğer iflâs nedenlerinin incelenmesi gerekmektedir

²⁸⁰ BERKİN, s. 179-180.

²⁸¹ 12.02.2004 kabul Tarihli İcra ve İflâs Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair 5092 sayılı Kanun ile yeniden yapılandırmadan kaynaklı iflâs sebepleri 2004 sayılı İcra ve İflâs Kanununa eklenmiştir.

borçlarının yeniden yapılandırılması amacıyla düzenlenmiştir. Bir sermaye şirketi veya kooperatif tarafından böyle bir düzenlemeye başvurulabilmesi için muaccel hale gelmiş olan para borcunun ödenemeyecek durumda olması veya mevcut alacaklara yetmeyecek Önceden müzakere edilerek ve proje sonucunda etkilenen alacaklıların oylamasıyla gerekli çoğunluğun sağlanması durumunda şirketin muamele merkezinde bulunan asliye ticaret mahkemesine borçlu tarafından başvurulması mümkündür.²⁸² Mahkemeye sunulan projeden, tüm alacaklıların etkilenmesi zorunlu değildir, bir kısım alacaklıları ile uzlaşabilirken diğerleri ile anlaşmayabilir.²⁸³

Bu kurtuluş imkânı sadece sermaye şirketleri ve kooperatifler için getirilmiştir. Sadece borçluların ticari hayatını kurtarmakla kalmamış, alacaklıların da alacaklarına kavuşması için böyle bir düzenleme getirilmiştir.²⁸⁴ Ancak her halükârda proje mahkeme tarafından denetlendiği için projeden etkilenmeyen alacaklıların da hak ve menfaatleri zarara uğramamaktadır. Uygulama açısından örneği konkordato kadar çok fazla olmasa da kamu yararı bulunduğu için getirilmiş bir yeniliktir.²⁸⁵ Yeniden yapılandırmaya başvurmak için bazı mali şartların ortaya çıkması gerekmektedir.

Öncelikle şirketin mali durumunun bozulması gereklidir. Bu durum:

- a) Muaccel hale gelmiş olan borçların ödenemeyecek durumda olması²⁸⁶
- b) Mevcut alacakların borçları karşılayamaması hali
- c) Veya bu iki durumun tehlikesine düşmektir.²⁸⁷

²⁸² Söz konusu başvuruyu borçlu şirket yapabilirken tasfiye haline girmiş olan şirketin tasfiye memurları tarafından başvuruda bulunulmasına imkân tanınmamaktadır. **BALCI**, Şakır; Uzlaşma Yoluyla Yeniden Yapılandırma: İflasın Ertelenmesi ve Konkordato Hükümleri ile Karşılaştırmalı, (İzmir: Güncel Yayınevi, 2006), s.68.

²⁸³ Hatta borçlu, alacakları aynı nitelikte olan alacaklıları arasında da ayırma giderek kendi istediği alacaklıları ile uzlaşabilir. **ARSLAN/YILMAZ/TAŞPINAR AYVAZ/HANAĞASI**, s. 507.

²⁸⁴ **PEKCANITEZ/ATALAY/SUNGURTEKİN ÖZKAN/ÖZEKES**, s. 565.

²⁸⁵ **KURU/AYDIN**, s. 526.

²⁸⁶ Bu halin uzlaşma kapsamına girmesi için şirketin veya kooperatifin ödeyememe halinin devamlı ve sürekli olması gerekmektedir. **KURU**, El Kitabı, s. 1554.

²⁸⁷ Konu hakkında detaylı bilgi için bkz. **PEKCANITEZ/ATALAY/SUNGURTEKİN ÖZKAN/ÖZEKES**, s. 565-566.

Uzlaşma sonucu yeniden yapılandırma, mali durumu bozulan şirketin alacaklıları ile yapacağı bir toplantıdan çıkan anlaşma kararı ile iflâstan kurtulması ve ticari hayatına devam edebilmesi yöntemidir. Konkordatonun bir türü, tasfiye usulü veya takip değildir.²⁸⁸

Yeniden yapılandırma sadece şirketin borçlarının karşılanması değildir. Amaç şirketin finansal istikrara kavuşmasıdır. Fakat ekonomik düzenleri bozulan sigorta şirketleri ile bankaların kendilerine ait özel kanun hükümleri olduğu için yeniden yapılandırma projesi yoluyla uzlaşma hükümlerine tabi olmayacak ve bu yapılandırma yoluna borçlu olarak başvuru yapamayacaklardır.²⁸⁹

b. Yeniden Yapılandırma ve Doğrudan Doğruya İflâs

Yeniden yapılandırma müessesinin iki halinin ortaya çıkması durumunda alacaklılar tarafından doğrudan doğruya iflâs talebinde bulunulabilir. Burada yer alan iflâs sebepleri esasen 177. maddede yer almayıp 309. madde içerisinde yer almaktadır. İcra ve İflâs Kanunu 309/s maddesinde yapılan atıf gereğince uzlaşma yoluyla yeniden yapılandırma sırasında fesih veya tadil yapılması durumunda 308/e ve 308/f maddeleri kıyasen uygulanmaktadır.

Alacaklı tarafından doğrudan doğruya iflâs talebinde bulunmak için iki sebep ortaya çıkmalıdır. Bunlar:

- a) Yeniden yapılandırma projesinin feshi
- b) Yeniden yapılandırma projesinin ihlali

Bu hallerden herhangi birinin varlığı halinde projenin denetçisi, projede yer alan alacaklılar, borçlu veya proje onayı öncesinde borçluya herhangi bir teminat karşılığında ya da finansman bütçesi yaratan alacaklılardan biri tarafından teminatsız olarak projeyi onaylayan mahkemeye başvuru yapılır. Borçlu konkordato tasdik

²⁸⁸ PEKCANITEZ/ATALAY/SUNGURTEKİN ÖZKAN/ÖZEKES, s. 566.

²⁸⁹ COŞKUN, Konkordato ve İflâs, s. 783; BALCI, s. 174; ARSLAN/YILMAZ/TAŞPINAR AYYAZ/HANAĞASI, s. 606.

edilmezse ve iflâsa tabi ise re'sen iflâs kararı ile iflâs edecektir. Ancak yeniden yapılandırma projesinin mahkeme tarafından tasdik edilmemesi halinde iflâs etmeyecektir.²⁹⁰

Başvuru sonrasında yapılacak olan incelemede tarafların itirazları incelenir ve

- Tadilin mümkün olmadığına,
- Yükümlülük ihlalinin tespitine veya
- Finansman alacaklısının alacağına kavuşamayacağı tespit edildikten sonra mahkeme tarafından iflâsa karar verilmektedir.

c. Yeniden Yapılandırma Projesinin Feshi

Her bir alacaklı, borçlu tarafından kötü niyetle yapılan yapılandırma projesinin feshini, şirketin ticaret merkezinde bulunan ve projeyi tasdik eden asliye ticaret mahkemesinden talep edebilir.²⁹¹

Proje her bir alacaklı bakımından feshedilebildiği gibi, tüm alacaklılar için de feshedilebilir.²⁹² Tamamen fesih ortaya çıkarsa 288. maddede yer alan şartlara göre mahkemece projenin feshi ilan edilir. Fesih kararı geçmişe dönük olarak etki doğuracağı için proje tamamen ortadan kalkar ve alacaklılar proje feshi sebebiyle doğrudan doğruya iflâs talebinde bulunarak tüm alacaklarını iflâs talebine konu edebilirler.²⁹³

Bu ilandan sonraki 10 gün içerisinde projeden etkilenmiş olan alacaklılar tarafından, projeye onay vermiş olan asliye ticaret mahkemesine başvuru sonucunda derhal iflâsına karar verilmesi talep edilebilecektir.²⁹⁴ Yeniden yapılandırma projesinden

²⁹⁰ UYANIK, s. 319.

²⁹¹ PEKCANITEZ/ATALAY/SUNGURTEKİN ÖZKAN/ÖZEKES, s. 424-425; MUŞUL, Uzlaşma, s. 491.

²⁹² BALCI, s.176 vd.,

²⁹³ TAŞPINAR AYYAZ, Sema, İcra-İflâs Hukukunda Yeniden Yapılandırma, (Ankara: Yetkin Yayınları), 2006, s. 429.

²⁹⁴ PEKCANITEZ/ATALAY/SUNGURTEKİN ÖZKAN/ÖZEKES, s. 582-583; ERTEN, Alper Efe, Mali Durumu Bozulan Sermaye Şirketlerinin Uzlaşma Yoluyla Yeniden Yapılandırılması, (Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2006), s. 115.

etkilenmeyen alacaklılar, projenin feshedilmesine dayanarak borçlu şirketin doğrudan doğruya iflâsını talep edemezler.

d. Yeniden Yapılandırma Projesinin İhlali

Yapılmış olan projede borçlunun yükümlülüklerini tam veya gereği gibi yerine getirmemesi durumunda mahkemeye bildirim yapılır. Bu bildirim borçlu veya alacaklılar tarafından yapılacağı gibi projenin denetçisi tarafından da yapılabilir.²⁹⁵

Mahkeme tarafından yapılacak olan inceleme sonucunda muhafaza tedbirleri alınabilir ve duruşma günü tayin ettikten sonra 288. maddeye göre ilan yapılır.²⁹⁶ Yapılacak olan ilan sonrasında projeden etkilenen veya etkilenmeyen alacaklıların itirazları da incelendikten sonra mahkeme alacaklıların talebi olmaksızın derhal iflâsa karar verebilir.²⁹⁷ Burada alacaklılar tarafından bir talebe gerek kalmadan mahkemece doğrudan doğruya iflâsa karar verilmektedir.

Mahkemeye yapılan itirazlar sonucunda yapılacak incelemede, borçlunun kısmen veya tamamen yükümlülük ihlali yaptığına veya yukarıda anlatılan finansman alacaklısının alacağına kavuşamadığı kanısına varılırsa borçlu şirket hakkında doğrudan doğruya iflâs kararı verilebilecektir. Yeniden yapılandırma projesinin ihlali ve feshi sonucunda mahkeme kararına karşı bir kanun yolu olup olmaması konusunda kanun içinden atıflar ile bir çözüm yolu ortaya çıkmaktadır. Konkordatonun kısmen feshi ve tamamen feshi için sırasıyla 307/e maddesi ile 308/f maddelerinin incelenmesi gerekmektedir.²⁹⁸

308. maddenin e fıkrası gereğince yeniden yapılandırma hakkında verilen karar için istinaf yoluna ve temyiz kanun yoluna kararın tebliğinden itibaren 10 gün içerisinde başvurmak mümkündür. Borçlunun zor durumundan kurtulması için kanun koyucu tarafından getirilen yenilik sonucunda eğer projenin ihlali veya feshinin gerçekleşmesi durumunda mahkemece yapılacak ilandan sonra artık alacaklı uzlaşmanın fesih veya

²⁹⁵ ERTEN, s. 117.

²⁹⁶ PEKCANITEZ/ATALAY/SUNGURTEKİN ÖZKAN/ÖZEKES, s. 582-583; BALCI, s. 174.

²⁹⁷ MUŞUL, Uzlaşma, s. 492.

²⁹⁸ PEKCANITEZ/ATALAY/SUNGURTEKİN ÖZKAN/ÖZEKES, s. 424.

ihlalden sonra doğrudan doğruya iflâs talebinde bulunacak ve mahkemeden borçlunun iflâsına karar verilmesini talep edecektir.

§ III. Diğer Kanunlarda Yer Alan Başlıca Doğrudan Doğruya İflâs Sebepleri

A. Komandit ve Kollektif Şirket Ortaklarının Doğrudan Doğruya İflâsı

Kollektif şirketler tüzel kişiliklere sahip olduğu için alacaklılarına karşı şirket tüzel kişiliği birinci derecede sorumlu olacaktır.²⁹⁹ Şirket ortakları ise, alacaklılara karşı ikinci derecede ve müteselsilen sorumlu olurlar.³⁰⁰ Ancak ikinci derecede sorumluluğun istisnası bulunmaktadır. Eğer şirkete karşı yapılan takipten semere elde edilmezse veya şirket mevcudiyeti sona ermişse alacaklılara karşı ortakların birinci derece sorumluluğu ortaya çıkar.³⁰¹

Komandit şirketler için de durum genel olarak kollektif şirketlerdeki gibidir. Ancak şirket ortaklarından komandite ve komanditer ortakların niteliklerine göre ayırım yapılmalıdır. Komandit şirketlerde komandite ortağın sorumluluğu kollektif şirket ortağı ile aynıdır.³⁰² Yani öncelikle şirketin tüzel kişiliğinin sorumluluğundan bahsetmemiz gerekmektedir. Eğer şirkete karşı yapılan takip semeresiz kalırsa veya şirket sona ermişse ortakların sorumluluğu başlar. Ortakların sayısının birden fazla olması durumunda da müteselsil sorumluluk ortaya çıkmaktadır. Şirket ortaklarının içerisinde yer alan komanditer ortak ise şirkete koyduğu sermaye kadar sorumludur, sorumluluğu sınırlıdır.³⁰³

²⁹⁹ PULAŞLI, s.181; ÇEBİ, Hakan, Şirketler Hukuku, (Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2020), s.88; KORKUT, Ömer/CENGİL, M. Fatih/DURDU, Mehmet/GÜRBÜZ GÖKBERK, İdil Nur/DOĞANAY, M. Zahid, Şematik Şirketler Hukuku, (Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2021), s. 73.

³⁰⁰ PULAŞLI, s. 181.

³⁰¹ ÇEBİ, s. 89; KORKUT/CENGİL/DURDU/GÜRBÜZ GÖKBERK/DOĞANAY, s. 74.

³⁰² PULAŞLI, s. 215; ÇEBİ, s. 106; KORKUT/CENGİL/DURDU/GÜRBÜZ GÖKBERK/DOĞANAY, s. 80.

³⁰³ PULAŞLI, s. 215-216; ÇEBİ, s. 106-107; KORKUT/CENGİL/DURDU/GÜRBÜZ GÖKBERK/DOĞANAY, s. 80.

1. Kollektif Şirket Ortaklarının Şirket Borçlarından Dolayı Doğrudan Doğruya İflâsı

a. Genel Olarak

Yukarıda da açıkladığımız üzere kollektif şirket ortakları, şirketin borçlarından dolayı iflâsa tabilerdir. Türk Ticaret Kanunu iki özel hal ile komandit ve kollektif şirketlerin ortakları bakımından doğrudan doğruya iflâs hali ile ilgili hükümler getirmiştir. Öncelikli sorumluluk şirketin olmasına rağmen gerekli koşullar gerçekleşirse şirket ortakları da ikinci derecede sorumlu olmaktadır.

b. Şirkete İcra Emri Tebliğ Edilmesine Rağmen Borcun Ödenmemesi (Türk Ticaret Kanunu m. 238/2)

Kollektif şirketin alacaklısı, şirket aleyhine açmış olduğu davada, şirket aleyhine bir ilamı almasını müteakiben başlatılan ilamlı icra sonrasında icra emrinin tebliğ edilmesine rağmen borç ödenmez ise şirket ile ortakların da doğrudan doğruya iflâsı alacaklı tarafından talep edilebilir.³⁰⁴

Kollektif şirket ortaklarının ikinci dereceden sorumlulukları devam ettiği için alacaklıların korunması amacıyla şirket ortaklarının iflâsı da talep edilebilecektir. Burada alacaklının doğrudan doğruya iflâs talebini sadece ortak lehine ileri sürmesi mümkün değildir. Şirket ve ortaklar için birlikte iflâs talebinde bulunulabilir. Ancak sadece şirkete karşı da iflâs talebinde bulunabilir.

Bu halde iflâsın talep edilebilmesi için bazı şartların oluşması gereklidir.

- 1) Alacaklı, alacağına kavuşmak için (para alacağı) borçlu şirkete karşı açmış olduğu dava sonucunda mahkemece lehine bir hüküm çıkmalıdır.

³⁰⁴ PEKCANITEZ/ATALAY/SUNGURTEKİN ÖZKAN/ÖZEKES, s. 426; KURU, El Kitabı, s. 1150; GÜNEL, s. 184

- 2) Kazanılan dava sonrasında alacaklının ilamlı icra yoluna başvurusu ve icra emrinin tebliğ edilmesine rağmen şirket tarafından bir ödeme yapılmaması gereklidir.
- 3) Ödeme yapılmadıktan sonra alacaklının asliye ticaret mahkemesine yapacağı başvuru ile sadece şirkete karşı ya da şirket ile ortaklarının iflâsını talep etmelidir.³⁰⁵

Bu sayılan şartların gerçekleşmesi halinde alacaklı, ilamlı icra sonrasında ödeme yapılmadığı için 37. madde gereğince şirket aleyhine haciz ve iflâs talep etme yetkisine sahiptir. Bu yetki ile şirketin iflâsını isteme yetkisine sahip olan alacaklı isterse doğrudan doğruya iflâs talebini şirket ile ortaklarına da yöneltme serbestisine sahiptir.

c. Kollektif Şirkete Verilen Depo Kararının Ortaklara Tebliğ Edilmesi (Türk Ticaret Kanunu M. 240)

Şirket alacaklısı tarafından kollektif şirkete karşı bir iflâs takibi başlatılıp iflâs talebinde bulunulduktan sonra asliye ticaret mahkemesi tarafından borçlu şirketin son kurtuluşu olarak bir depo kararı verilmektedir. Bu depo kararına rağmen mahkeme vizesine gerekli miktar depo edilmeze (karara uyarak borcunu yatırmazsa) şirket ile ortakların da iflâsı talep edilebilir.³⁰⁶

Ortaklara depo emrinin tebliğ ettirilmesi için tacir olma zorunlulukları bulunmamaktadır. Eğer şirket ortaklığı devam ediyorsa kendilerine depo emri gönderilebilir.

Ortaklık sıfatı sona ermiş ise kendi dönemindeki sorumluluklar bir yana kalmak şartıyla depo emri ortaklıktan ayrılan kişiye gönderilemez. Türk Ticaret Kanunu 44. maddesi gereğince tacirlerin ticareti terk etmelerinden sonraki bir sene boyunca sorumluluklarının devam ettiğine dair kanun hükmü burada uygulama alanı bulmaz.

³⁰⁵ MUŞUL, Uzlaşma, s. 84.

³⁰⁶ PEKCANITEZ/ATALAY/SUNGURTEKİN ÖZKAN/ÖZEKES, s. 426; YILMAZ/ARSLAN/TAŞPINAR AYVAZ/HANAĞASI, s. 495; KURU/AYDIN, s. 403; GÜNEL, s. 184.

Çünkü Türk Ticaret Kanunu'nun 44. madde tacirler için düzenlenmiştir fakat ortakların sorumluluklarından bahsedilmemiştir.

Şirkete karşı başlatılan iflâs kararında depo emri yerine getirilmemiştir. Depo emri iflâs kararı öncesinde son çıkış yolu olarak görülmektedir ve genel iflâs yolu içerisinde iflâs davasında borçlu olarak görülen taraf depo kararı sonrasında borcunu depo ederek iflâsa karar verilmesinin önüne geçebilir. Ancak uygulamada mahkeme tarafından verilen depo kararı sonrasında borçlunun depo kararına uyduğu pek söylenemez. Zira zaten borçlu ödeme yapabilecek durumda olsa (kötü niyetli örnekler hariç kalmak kaydıyla) iflâs talebinde bulunulmasına dahi gerek kalmaz, ödemelerini yapar ve ticari hayatına devam eder. Yerine getirilmeyen depo emri sonrasında da alacaklı sadece ortakların doğrudan doğruya iflâsını talep edebilir.

2. Komandit Şirket Ortaklarının Doğrudan Doğruya İflâsı

Kollektif şirketler için yaptığımız açıklamalar aynen burada da geçerlidir. Komandite ortak, kollektif şirket ortağı gibi sorumludur. Ancak komanditer ortağın sınırlı bir sorumluluğu bulunmaktadır.

Türk Ticaret Kanunu içerisinde yer alan hükümler incelendiğinde komanditer ortaklar bakımından özel hükümler eklenmediği sürece komandite ortaklar ile aynı sorumluluk ortaya çıkmaktadır. Ancak sorumluluğun sınırı konusunda farklar bulunmaktadır. Komanditer ortağın sorumluluğu sermaye olarak konulan ya da taahhüt edilmiş olan miktarı aşamayacaktır. Eğer komanditer ortak şirkete olan sermaye borcunu ödememişse şirket borçlarından dolayı iflâsı talep edilebilir.³⁰⁷ Ancak sermaye borcunu ödemişse iflâsı talep edilemeyecektir.

³⁰⁷ KURU, Baki, Şahıs Şirketleri ve Ortaklarının İflâsı, (Ankara: Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü, 1963), s. 97. (Şahıs Şirketleri)

B. Bankaların İflâsı (Bankacılık Kanunu m. 71)

1. Genel Olarak

Banka, kapital, kredi ve para işlemlerinin yapıldığı ticari kuruluştur. Bankalar yatırımcılardan mevduat toplayarak kaynak yaratır ve bu kaynağın ekonomide kullanılmasına katkıda bulunurlar. Bu ticari işletmelerin düzenlenmesi için de ülkemizde öncelikle 3182 Bankalar Kanunu ve şu anda yürürlükte bulunan 5411 sayılı Bankacılık Kanunu düzenlenmiştir. 5411 sayılı Bankacılık Kanunu 7. maddesi gereğince Bankalar da Anonim Şirket olarak kurulmuş bir ticari ortaklıktır. Bankalar da ticari bir anonim şirket oldukları için iflâsa tabilerdir ve İcra ve İflâs Kanunu ile Bankacılık Kanunu gereğince iflâslarına karar verilebilir.

Bankacılık Kanunu 71. maddesinde, bankaların hangi durumlarda faaliyet izninin kaldırılarak Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonu'na (TMSF) devredilebileceğine ilişkin düzenleme içermektedir. Bu devrin istenilmesi ve sonrasında bankanın TMSF'ye devredilmesi de iflâsın istenilmesi anlamına gelmektedir. 71. maddenin içeriğine bakıldığında TMSF'ye devir için bazı şartların gerçekleşmesi gerekmektedir.³⁰⁸

TMSF tarafından yöneltilecek olan doğrudan doğruya iflâs³⁰⁹ taleplerinde görevli mahkeme olarak asliye ticaret mahkemesi karşımıza çıkmaktadır. Yurtdışında kurulu bir bankanın Türkiye'de yer alan bir şubesinin iflâs etmesi halinde de tasfiye görevi TMSF'ye aittir.³¹⁰ Bankacılık Kanunu 142. maddesi birinci fıkrasına göre birden fazla asliye ticaret mahkemesi var ise 1 ve 2 numaralı asliye ticaret mahkemeleri görevlidir. Yine aynı maddenin ikinci fıkrasına göre TMSF, fon içerisinde yer alan bankalar ve faaliyet izni kaldırılmış olan bankaların muamele merkezlerinin veya ikametgahı İstanbul'da olan kişilerin aleyhine açılacak davalarda ve borçlular açısından açılacak

³⁰⁸ COŞKUN, Konkordato ve İflâs, s. 764.

³⁰⁹ TMSF'nin, bankalar hakkında iflâs talebinin doğrudan doğruya mı takipli iflâs mı olduğuna dair detaylı bilgi için bkz. KURU/TEKİNALP, Kuru Hukuki Mütalaalar, s. 950 vd.

³¹⁰ Y. 19. HD., 31.03.2005 T., 2005/522 E., 2005/3431 K. (Kıbrıs Türk Cumhuriyeti merkezli olan bir bankanın Türkiye'de yer alan bir şubesinin bankacılık işlemlerinin kaldırılması halinde tasfiye işlemlerinde TMSF'nin görevli olduğuna karar verilmiştir.) (Kazancı)

iflâs davalarında İstanbul 1 ve 2 numaralı asliye ticaret mahkemesi yetkili ve görevli kılınmıştır.

Tabi bu kanun maddesinde karşımıza çıkan hüküm eski olduğu için³¹¹ İstanbul ilinde farklı adliyelerin var olmasından dolayı getirilmiş bir düzenleme idi.³¹² Ancak 2012 yılından itibaren İstanbul'da adliyelerin Avrupa ve Anadolu yakalarında birleştirilmesinden sonra 142. maddenin ikinci fıkrasının bir özelliği kalmamış ve İstanbul merkezli borçlu ve kişilerin iflâsında yetkili olan mahkeme ticaret merkezleri veya ikametlerinin bulunduğu İstanbul Adliyesi veya İstanbul Anadolu Adliyesi Asliye Ticaret Mahkemeleri olmuştur. Bu nedenle eskimiş olan bu maddenin revize edilmesi ve İstanbul'da yer alan asliye ticaret mahkemeleri için getirilmiş olan bu kanun hükmünün artık kanundan çıkartılması gerektiğini düşünmekteyiz.

2. Bankaların Faaliyet İzninin Kaldırılması veya TMSF'ye Devri İçin Gerekli Şartlar

Bankacılık Kanunu 106 ve 107. maddelerinde yer alan şartların gerçekleşmesi halinde bankanın yönetim ve denetimi tamamen TMSF'ye geçmektedir. Bu hallerin başında bankanın faaliyet izninin gerçeğe aykırı beyanlarla alınması veya faaliyet izni alındıktan sonra altı ay içinde faaliyete geçilmemesi ya da bir yıl içerisinde altı ay süre ile faaliyete geçilmemesi gelmektedir. 106 ve 107. maddeler içerisinde yer alan diğer haller ise

³¹¹ Bankalar Kanunu'nda değişiklik yapılması için düzenlenen Finansal Hizmetler Kanunu Tasarısı Taslağında 119. maddede muamele merkezleri veya ikametgahı için 1 ve 2 numaralı asliye ticaret mahkemesinde görüleceğine dair hükmün kaldırılmasına dair detaylı bilgi için bkz. PEKCANITEZ, Hakan, Finansal Hizmetler Kanunu Tasarısı Taslağının İcra ve İflas Hukuku Açısından Değerlendirilmesi, Makaleler, c.2 (İstanbul: On İki Levha Yayınları), 2016, s. 81. Makalenin ilk yayınlandığı yer: Türk İsviçre Banka Hukuku Haftası 16-17 Aralık 2004, (İstanbul: İstanbul Ticaret Üniversitesi) 2005.

³¹² Bu konuda Yargıtay'ın eski adli şema içerisinde İstanbul'da yer alan Beyoğlu Asliye Ticaret Mahkemesi ve İstanbul Asliye Ticaret Mahkemesi arasındaki yetkili ve görevli mahkeme açısından verdiği karar için bkz. Y. 19. HD., 03.03.2005 T., 2004/12893 E., 2005/2164 K.

- a) Bankacılık Kanunu 70. maddesi gereğince kısıtlayıcı önlemlerin getirilmesi³¹³ için verilen süre veya her halükârda 12 ay içerisinde tedbirlerin alınmasına rağmen mali olarak güçlenmesi söz konusu değilse,³¹⁴
- b) Mevduat veya katılım fonuna sahip olanların hakları ile mali sistemin istikrarının bozulması,
- c) Yükümlülüğün vadesinde yerine getirilemeyecek duruma gelinmesi veya yükümlülüklerin banka toplam malvarlığının değerini aşması,
- d) Bankanın hâkim ortaklarının (Halka kapalı şirketlerde %90, halka açık ortaklıklarda ise %98 orana sahip olan ortak veya ortaklar) veya yöneticilerin kaynakları kötü kullanarak zarara uğratması.

Sayılan bu hallerin birinin veya birden fazlasının ortaya çıkması durumunda Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu (BDDK) tarafından yapılacak üst kurul toplantısında 7 üyenin 5'i tarafından verilecek onay sonucunda bankanın faaliyet izni kaldırılır ve TMSF'ye devri için karar alınır.³¹⁵ Alınmış olan bu karar da Resmî Gazete 'de yayımlanır ve ilgililer bakımından tebliğ tarihi olarak yayım tarihi kabul edilir.

Faaliyet izni kaldırılmış olan bankaların TMSF'ye devri için herhangi bir genel kurul kararı alınmasına gerek bulunmamaktadır. Devirden sonra da gerek görülecek her türlü tedbirin alınması yetkisi TMSF'de bulunmaktadır. Bankaların ve yöneticilerinin iflâsları genel olarak bir müeyyide olarak yer aldığı görülse de Bankacılık Kanunu 109. maddesi üçüncü fıkrası gereğince bankaların %10'dan fazla sermayesine sahip olan ortaklar hakkında cezai tedbirler için yasal işlemler başlatılabilir.

³¹³ Bankanın kârlılığının, likiditesinin, sermayesinin, aktif kalitesinin düşmesi ve yönetim riskinin artması halinde BDDK tarafından bankanın yönetim kurulu üyesinin görevden alınmasına karar verilebilmektedir. **ALICI**, Yaşar; Bankacılık Kanunu Şerhi, Cilt II, (İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, Mayıs 2017), s. 1263 vd.

³¹⁴ Yasal tedbirlerin ortaya çıkmasının sebepleri; likidite riskinin artması, gelir gider dengesizliği nedeniyle karlılığın faaliyet icrasını zora sokması, öz kaynak eksikliği, aktif kalitesinde bozulma yaşanması, uyum riskinin gerçekleşmesi ve iç sistemlerin kurulamaması. Konu hakkında detaylı bilgi için bkz. **GÖKTÜRK**, Kürşat, Banka Yönetici ve Ortaklarının Hukuki Sorumluluğu, (Ankara: Adalet Yayınevi), 2013, s. 171 vd.

³¹⁵ BDDK, bankanın 5411 sayılı Kanunda yer alan 68 ve 69. maddelerinde düzenlenen önlemlerin alınmadığına veya önlemlerin alınmasına rağmen sorunların giderilemediğine dair düşüncede olması halinde 70. maddenin yürürlüğe sokulmasına karar verebilir.

3. Alacaklı Talebi ile Bankaların Doğrudan Doğruya İflâsı

BDDK üst kurulu tarafından bankanın faaliyet iznini kaldırılması kararı Resmî Gazete’de yayımlandıktan sonra banka hakkında ihtiyati tedbir ve haciz de dahil olmak kaydıyla başlatılmış olan tüm icra ve iflâs işlemleri durur, herhangi yeni bir takip veya işlem de yapılamaz.³¹⁶ TMSF tarafından başlatılan işlemler haricinde üçüncü kişiler tarafından başlatılmış olan icra ve iflâs takipleri veya açılmış olan davalar TMSF’ye bildirilir. TMSF tarafından bankanın faaliyet izninin kaldırıldığına dair ilandan itibaren banka hakkında ihtiyati tedbir de dahil olmak üzere tüm icra ve iflâs takipleri duracaktır.³¹⁷ Ayrıca faaliyet izni kaldırılan mevduat veya katılım bankasının yönetimi de TMSF’ye geçerek Bankacılık Kanunu’na göre bankanın tasfiyesi başlatılacaktır.³¹⁸

Bankanın yönetimi kendisine devredilen TMSF, sigortalı mevduatını ve katılım fonundaki alacakları bizzat kendisi ödeme suretiyle veya başka bir banka ile ödeyerek, mevduat hesabı ve katılım fonu sahipleri yerine geçer ve bankanın doğrudan doğruya iflâsını alacaklı olarak talep eder.³¹⁹ Bu süreç sonrasında yapılacak olan yargılama da İcra ve İflâs Kanunu hükümlerine göre uygulanır.³²⁰

Burada bankaya karşı tek başına alacaklı olarak TMSF’nin kabul edilmesinde temel sebep TMSF’nin her bir mevduat veya katılım hesabı sahibine tüm hesaplarında 400.000,00 Türk lirası kadar sigorta sağlamasıdır.³²¹ TMSF bu güvenceyi sağladığı için hesap sahipleri yerine bankaya karşı alacaklı olarak yer almaktadır. Ancak

³¹⁶ COŞKUN, Konkordato ve İflâs, s. 765.

³¹⁷ KURU, Baki/KONURALP, Haluk; Bankacılar İçin İcra ve İflâs Hukuku Bilgisi, (Ankara: Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü (BATIDER), 02-2018), s. 118-119.

³¹⁸ ALICI, s. 1275. Ayrıca faaliyet izni kaldırılan yatırım ve kalkınma bankaları genel hükümlere göre tasfiye edilecektir; CAYMAZ, Neşe; Banka Yönetim Kurulu Üyelerinin Hukuki Sorumluluğu, (İstanbul: Vedat Kitapçılık, 2018), s. 63; İflâs talep yetkisi kanun tarafından münhasır olarak TMSF’ye verilmiştir, bu nedenle de başka biri tarafından veya borçlu tarafından iflâs talebinde bulunulması imkansızdır. GÖKTÜRK, s. 198.

³¹⁹ COŞKUN, Konkordato ve İflâs, s. 765; CAYMAZ, s. 64; KURU/KONURALP, s. 119; TEKİNALP, Ünal, Ünal Tekinalp’in Banka Hukukunun Esasları, (İstanbul: Vedat Kitapçılık), 2009, s. 265. (Banka Hukuku)

³²⁰ Y. 19 HD., 17.11.1995 T., 1995/7299 E., 1995/9852 K. (Davacı TMSF’nin açmış olduğu dava, Bankalar Kanunu içerisinde bir düzenleme yapılmadığı için İcra ve İflâs Kanunu hükümleri kapsamında incelenecektir.) (Kazancı)

³²¹ TMSF’nin sağladığı güvence ile ilgili 15.12.2022 T., 2022/595 K. Sayılı 22.12.2022 tarihli Resmî Gazete için bkz. <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2022/12/20221222-7.pdf>

TMSF'nin bankada güvence altına almış olduğu bu bedelin dışında kalan bedeli ödeme zorunluluğu bulunmamaktadır. 400.000,00 Türk lirasının 2023 tarihindeki ekonomik koşullar açısından pek bir değerinin olduğunu söylemek oldukça güçtür. Enflasyon oranı ve döviz kurundaki dalgalanmalar sonucunda güvence sağlanan bedelin 400.000,00 Türk lirasından daha fazla yapılması gerektiği düşüncesindeyiz.

4. Banka Yöneticilerinin Şahsen İflâsı

Banka yöneticileri, görevli bulundukları bankaların işleyişinin, birimlerinin düzenli ve uyumlu bir biçimde çalışmasını sağlayan ve bankanın işlevine uygun olarak kâr etmesini sağlamakla yükümlü kişilerdir. Bu kişiler sadece banka yönetim kurulu olmayıp genel müdür, genel müdür yardımcıları ve imza sorumlularıdır.³²² Bu kadar fazla yetkili kişinin seçilmesinin ardında yatan sebep ise bankanın mali sürekliliğinde yönetici olarak bulunan her kimsenin dikkatli bir şekilde görevini ifa etmesi ve bankayı zarara uğratacak işlemlerden kaçınmasının temin etmektir.³²³ Bankacılık Kanunu 110. maddesinde yapılan atıf ile yine Bankacılık Kanunu 71. maddesi e fıkrası gereğince banka yöneticilerinin şahsen iflâslarına, TMSF tarafından bankayı zarara uğratacak olan davranışlar oluşması halinde verdikleri zararlar sorumlu olarak doğrudan şahsen iflâsları talep edilebilir.³²⁴

Yani banka yöneticilerinin iflâsı için Bankacılık Kanunu 110. maddesindeki genel sebepler yeterli değil, onun yerine 71. maddede sayılan hallerin varlığı gerekmektedir. 71. maddenin e fıkrasına bakıldığında ise banka hâkim ortak veya yöneticilerinin, banka kaynakları ve çalışmasını tehlikeye düşürecek şekilde doğrudan ya da dolaylı biçimde kendi lehlerine hareket etmesi ve bunun sonucunda bankaya zarar vermesi

³²² 4389 sayılı mülga Bankalar Kanunu m.17'de yönetici kavramı bu şekilde tek tek sayılarak açıklanmıştır. Ayrıca 5411 sayılı Kanun ile banka denetçileri de bu kapsama alınmıştır.

³²³ **ALTAY**, Sümer, Genel Olarak İflâs Davaları ve İflâsta Paylaştırmanın Esasları (Ünal Tekinalp'e Armağan), (İstanbul: Beta Basım Yayın), 2003, s. 910. (İflâs Davaları); **YASAMAN**, Hamdi, Banka Yönetici ve Ortaklarının Şahsi İflâslarına İlişkin Güncel Sorunlar ve 5020 sayılı Kanun ile Getirilen Değişiklikler, GSÜHFD, 2003, C.2, S.2, s. 133 vd.

³²⁴ **PEKCANITEZ/ATALAY/SUNGURTEKİN ÖZKAN/ÖZEKES**, s. 393; **YILMAZ/ARSLAN/TAŞPINAR AYVAZ/HANAĞASI**, s. 471; **KURU/KONURALP**, s. 120; **TEKİNALP**, Banka Hukuku, s. 294; **DOĞRUSÖZ**, Hanife, Banka Yöneticilerinin ve Hâkim Ortaklarının Şahsi Sorumluluğu, (İstanbul: Vedat Kitapçılık), 2010, s.248.

durumunda şahsen iflâsı talep edilebilecektir. Banka yöneticilerinin sorumluluğundan bahsedilebilmesi için öncelikle yöneticilerin kanuna aykırı işlemlerinin bulunması gerekmektedir ve bu işlemlerin ağır kusur ile işlenmesi gerekmektedir.³²⁵

Banka hâkim ortakları hakkında şahsen iflâsın istenebilmesi için yönetici veya denetçilerin bankayı zarara sokan işlemlerinin hâkim ortağın menfaatine olması gereklidir.³²⁶ Yapılan bu işlemler hâkim ortak lehine bir sonuç doğurmuyorsa iflâsı istenemeyecektir. Ayrıca hâkim ortak menfaatine sonuçlanan işlemler sonucunda ortaya çıkacak olan kazançlar, hâkim ortak tarafından bankaya iade edildikten sonra da ortağın şahsen iflâsı talep edilemeyecektir.³²⁷

Böyle bir durumda yukarıda da bahsettiğimiz üzere banka yöneticilerinin şahsen iflâsını TMSF mevduat sahiplerinin yerine alacaklı sıfatı ile doğrudan talep edebilecektir. TMSF iflâsı talep eden tarafta yer alırken, iflâsı talep edilen banka yönetici ve ortaklarının Bankacılık Kanunu 137. maddesine göre bankanın işleyişinde yönetsel bir kusur bulunmadığını ve bankanın zararından sorumlu olunmadığının ispat yükü kendilerindedir.³²⁸ Ancak banka yöneticilerinin ağır kusurunun fon tarafından ispat edilmesi gerekmektedir.³²⁹

Söz konusu 137. madde incelendiğinde TMSF tarafından 108. ve 110. maddeler gereğince açılacak olan davalarda ispat yükünün davalıya ait olduğu görülmektedir.³³⁰ Böyle bir hükmün konulmasındaki gerekçeye bakıldığında ise alacaklıların alacağına ulaşmasında hızlıca sonuca varmak ve kamuoyunda ses getiren ve güven ilişkisi içinde bulunan bankalarda yer alan yönetici ve ortakların sorumluluklarının teminat altına alınmasıdır.³³¹

³²⁵ Yöneticinin özen borcuna her türlü aykırılığı iflâs nedeni olarak yer almaz, somut olaylara göre incelemesi yapılmalıdır. Detaylı bilgi için bkz. **TEKİNALP**, Ünal, FONDAKİ Bankanın Hukuku, (İstanbul: Labib Yalkın Yayınları), 2003, s. 173. (Fon); **GÖKTÜRK**, s.118

³²⁶ **CAYMAZ**, s. 65; **TEKİNALP**, s. 295; **DOĞRUSÖZ**, s. 250.

³²⁷ **COŞKUN**, Konkordato ve İflâs, s. 768.

³²⁸ Bu hüküm ile olağan kuralın aksine çok daha zor olan ispat külfeti getirilmiştir. **PEKCANITEZ**, Makaleler, s. 84.

³²⁹ **TEKİNALP**, Banka, s. 291.

³³⁰ **CAYMAZ**, s. 66-68.

³³¹ **ÖMEROĞLU**, Handan Oruç, “Banka Yönetici ve Ortaklarının İflâsında Usûl ve İspat”, Uyuşmazlık Mahkemesi Dergisi, 11. Sayı, 2018 s. 309.

C. Kamu Alacakları Nedeniyle Doğrudan Doğruya İflâs (AATHK m. 100)

Gerçek veya Tüzel Kişilerin kendi aralarındaki özel ilişkilerinden doğan alacaklar hakkında doğrudan doğruya iflâs istenebildiği gibi Kamunun alacakları hakkında da doğrudan doğruya iflâs isteminde bulunulabilir.³³² Kamu alacaklarının tahsili amacıyla çıkarılan 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkındaki Kanun'un 100. maddesinde yer alan özel hüküm gereğince amme alacaklarının tahsili için de borçlunun doğrudan doğruya iflâsı istenebilir.³³³ Bizim çalışmamız alacaklının talebi ile doğrudan doğruya iflâs halleri olduğu için sadece kamunun alacaklı olduğu durumlarda doğrudan doğruya iflâsı talep edebileceği durumlar hakkında kısa bir bilgi vereceğiz.

Kanun maddesinin içeriğine bakıldığında iflâsın icra edilmesi için İcra ve İflâs Kanunu hükümleri uygulanacaktır. Yani hem kamu borçlusu için hem de özel hukuk borçlusu için İcra ve İflâs Kanunu hükümleri gereğince iflâsı talep edilebilecek ve tasfiye için işlemler devam edecektir.

Kamuya karşı borcu olan bir borçlunun iflâsına karar verilebilmesi için de dört şart vardır:

- a) Kamu borçlusunun iflâsa tabi olması gereklidir.
- b) Tahsil edilebilecek bir kamu alacağı bulunmalıdır.
- c) Kamunun alacağının ödeme emrinde yer alan süre içerisinde tahsil edilmemiş olmalıdır.
- d) İdarenin, borçlunun iflâsı için talepte bulunması gereklidir.

³³² BERKİN, s. 166; SARAÇOĞLU, Fatih; Kamu Alacaklarının Takip ve Tahsil Usulü ve Uygulaması, (Ankara: Gazi Kitabevi, 2018), s.181.

³³³ SARAÇOĞLU, s. 181.

Kamu, alacağı olduğu bir durumda 6183 sayılı Kanunun 100. maddesi gereğince İcra ve İflâs Kanunu 177. maddesinde yer alan hükümlere dayanarak önceden bir takip yapılmasına gerek olmadan borçlunun iflâsını asliye ticaret mahkemesinden talep edebilir.³³⁴

Burada idare, örneğin vergi borcunu ödemeyen bir borçluya ödeme emri göndermesine rağmen ödeme yapılmaması sonrasında 177. maddede yer alan sebeplere dayanarak borçlunun doğrudan doğruya iflâsını talep edebilir.

6183 sayılı Kanun 100. maddesinde amme alacakları tahsilinde alacaklı idarenin amme borçlusu hakkında İcra ve İflâs Kanunu 177. maddesi gereğince doğrudan doğruya iflâsını talep edebileceği, mahkemenin de inceleme sonucuna göre amme borçlusunun iflâsına karar verebilmesi mümkündür.³³⁵ Ayrıca idarenin alacaklarının iflâsı yoluyla talep edilebilmesi için ve kamu alacaklarının iflâs masasına geçirilmesinin sağlanması için iflâs açılan kişilerin ve hangi tasfiye şekillerinin uygulanacağını iflâs idarelerince ilgili kamu idarelerine bildirilmesi zorunludur.³³⁶

Normal şartlarda kamu alacaklarından doğan davalarda görevli mahkemeler 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu³³⁷ gereğince İdare mahkemeleridir. Fakat kamunun alacakları bakımından doğrudan doğruya iflâs istemesi halinde İcra ve İflâs Kanunu hükümleri uygulanacağı için doğrudan doğruya iflâs taleplerinde yetkili ve görevli mahkeme konusunda bir değişiklik bulunmaktadır.

Adli yargı, görevli yargı yeri olarak belirlenmiştir.³³⁸ Bu nedenle doğrudan doğruya iflâsı talep edilen borçlunun yerleşim yerinde bulunan asliye ticaret mahkemesi yetkili olup bulunmadığı yerlerde de asliye hukuk mahkemesi yetkilidir.

³³⁴ Yargıtay 19. HD tarafından verilen bir kararda da 6183 sayılı Kanuna göre başlatılan bir kamu alacağı tahsili takibinde, yapılan takiplerin semeresiz kalması durumunda ödemelerin tatil edildiği kabul edilmektedir. Y. 19. HD., 20.06.1995 T., 1995/5427 E., 1995/5626 K. (Kazancı) **SARAÇOĞLU**, s. 181.

³³⁵ Y. 19. HD., 31.05.1995 T., 1995/4957 E., 1995/4782 K. (Legalbank)

³³⁶ **SARAÇOĞLU**, s. 181-182.

³³⁷ 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu (İYUK) 06.01.1982 Tarih, 20.01.1982 tarihli 17580 sayılı Resmî Gazete yayım tarihi.

³³⁸ **COŞKUN**, Konkordato ve İflâs, s. 778.

D. Sermaye Piyasası Kurumları ve Yetkili Sorumluların Doğrudan Doğruya İflâsı (SerPK m. 97)

6362 sayılı (SerPK) 97. maddesi gereğince Sermaye Piyasası Kurulunun (SPK), sermaye piyasasında yer alan kurumların kendilerine yüklenilen yeterliliği sağlayamadığı, piyasa kaynaklı faaliyetlerde gerekli finansal kaynak ve araçları yükümlülüklerini yerine getirmedeği veya mali bağımsızlıklarının zor duruma düşmesinin tespitinden sonra tedrici tasfiyeye gerek kalmaksızın doğrudan doğruya iflâsını talep edebilir.³³⁹

İflâsın talep edilmesi durumunda mahkemece verilecek karara kadar SPK tedrici tasfiye veya diğer muhafaza tedbirleri sırasında Yatırımcı Tazmin Merkezi (YTM) aracılığı ile alacaklıların yani şirkete yatırım yapanların haklarını korumakta ve onlara güvence vermektedir.³⁴⁰

Burada SPK'ya verilen iflâsı isteme yetkisi kanaatimizce Bankaların İflâsında TMSF'ye verilen yetki ile benzerdir. TMSF, bankaların iflâsını talep ederken mevduat veya katılım hesabı sahipleri yerine alacaklı sıfatı ile doğrudan doğruya iflâsı talep edebilirken SPK'nın doğrudan doğruya iflâsı isterken hangi sıfatta olduğu hakkında kanunlarda açık bir ifade bulunmamaktadır.

YTM, 6362 sayılı kanun ile SPK bünyesinde yer alan bir güvence merkezidir.³⁴¹ SPK'nın da burada yatırımcıları koruduğu görülmektedir, bu nedenle kanaatimizce SPK burada alacaklı sıfatıyla kendi bünyesinde yer alan kurumların doğrudan doğruya

³³⁹ Y. 19. HD., 05.07.1996 T., 1996/4023 E., 1996/6940 K. (İflâs davasını incelemekte olan yerel mahkeme, iflâs sebeplerinin gerçekleşmesi sırasında aracı kuruluşun tedbirleri alıp almaması ve mali durumu düzeltici işlemleri yapmaması halinde iflâsa karar verebilecektir.)

³⁴⁰ YTM: Özellikle küçük yatırımcıların yatırım yapmış oldukları şirketlerin mali durumlarının bozulması sonucunda zarara uğramalarının önüne geçmek ve oluşacak zararı engellemek için güven artırmak amacıyla SPK bünyesinde yer alan bir kuruluştur. Yatırımcı tazmin merkezi hakkında detaylı bilgi için bkz. **TEKİNALP, Ünal/ÇAMOĞLU**, Ersin; Sermaye Piyasası Hukukunun Temel İlkeleri ve Gerekçeli Sermaye Piyasası Kanunu, (İstanbul: Vedat Kitapçılık, 2018), s. 44-45

³⁴¹ YTM de aynı TMSF gibi yatırım yapmış olan kişilerin yatırım yaptığı şirketin iflâsı halinde belirli miktarını azami sınırları içerisinde koruyan ve yatırımcıya ödeme yapan bir kuruluştur. 2014 yılından itibaren 103.930,00 Türk Lirası ile başlayan azami tazmin tutarı her sene yeniden değerlendirilme oranına göre değişmekte ve 2023 yılında 721.557,00 Türk Lirası olarak yatırımcıların azami tazmin tutarını korumaktadır. <https://www.ytm.gov.tr/Home/Sayfa/92> (Son erişim tarihi 30.04.2023)

iflâsını talep etmektedir. Ancak uygulama açısından inceleme yapıldığında SPK alacaklı sıfatıyla iflâs talep eden tarafta değildir. Bu nedenle kanaatimizce Sermaye Piyasası Kanunu içerisinde bir düzenleme yapılarak alacaklı sıfatıyla doğrudan doğruya iflâsı talep edebilmesi gerektiğini düşünmekteyiz.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

DOĞRUDAN DOĞRUYA İFLÂS TALEBİNİN MAHKEMECE İNCELENMESİ SONUCU VERİLECEK OLAN KARARLAR ve KARARLARA KARŞI KANUN YOLLARI

§ I. İflâs Talebinde Görevli ve Yetkili Mahkeme

A. Görevli Mahkeme

Çalışmada incelenmiş olan iflâs hallerinden herhangi birinin ortaya çıkması durumunda alacaklı, icra dairesinde iflâs takibi yapmasına gerek kalmadan borçluya karşı borçlunun yerleşim yeri veya ticaret merkezinin bulunduğu yer asliye ticaret mahkemesine başvurarak iflâs talebinde bulunacaktır.³⁴² Ancak asliye ticaret mahkemesi olmayan yerlerde asliye ticaret mahkemesi sıfatıyla asliye hukuk mahkemeleri görev yapmaktadır.³⁴³

İflâsın talep edildiği yerde daha sonradan bir asliye ticaret mahkemesi açılmış ise bu durumda görevli olan asliye hukuk mahkemesi dosya hakkında gönderme kararı alarak dosyayı görevli olan asliye ticaret mahkemesine göndermelidir.³⁴⁴

³⁴² PEKCANITEZ/ATALAY/SUNGURTEKİN ÖZKAN/ÖZEKES, s. 426; GÖRGÜN/BÖRÜ/KODAKOĞLU, s. 69; KARSLI, s. 48; BUDAK/KARAASLAN, s. 318.

³⁴³ Tarafların aralarında yaptığı sözleşme gereğince aralarındaki uyuşmazlıklardan dolayı tahkim yoluna başvurulacağına dair yaptıkları tahkim şartı geçersizdir. Yargıtay tarafından verilen içtihadı birleştirme kararı gereğince de tahkim şartının kamu düzenini ilgilendirmeyen anlaşmazlıklarda geçerli olduğuna, doğrudan doğruya iflâs davasında ise kamu düzenini ilgilendiren bir durum olduğu için taraflarca yapılan hakem şartının geçersiz olduğuna karar verilmiştir. YİBGK., 13.02.1969 T., 1332/1729. OSKAY/KOÇAK/DEYNEKLİ/DOĞAN, s. 4583. (Cilt 4)

³⁴⁴ Y. 23. HD., 26.01.2017 T., 2016/4608 E., 2017/197 K. (Davanın görevli ve yetkili asliye hukuk mahkemesinde açılmasından sonra Gebze ilçesinde asliye ticaret mahkemesi açıldığı için görevli ve yetkili mahkemeye gönderilmesi gereklidir.) (Lexpera)

B. Yetkili Mahkeme

Hukuk Muhakemeleri Kanunu 384. Maddesi kanunda aksine bir hüküm bulunmadığı sürece talepte bulunan kişinin yerleşim yeri mahkemesi yetkilidir. Ancak İcra ve İflâs Kanunu 154. madde üçüncü fıkrası gereğince iflâs davalarında yetki sözleşmesi yapılamaz ve iflâs davası mutlaka borçlunun muamele merkezinin bulunduğu yer asliye ticaret mahkemesinde açılmalıdır. Doğrudan doğruya iflâs taleplerinde yetkili olan asliye ticaret mahkemesi, borçlunun yerleşim yeri veya borçlu tüzel kişilik ise şirket merkezinin bulunduğu yer mahkemesidir.³⁴⁵ Bu kural kesin yetki olup taraflarca başka yer mahkemesinin yetkili olduğuna dair yetki sözleşmesi yapılsa dahi geçersizdir.³⁴⁶

Kesin yetki durumu söz konusu olduğu için mahkeme de kendi yetkisini re'sen inceler, taraflar da kesin yetki konusunda ilk itiraz söz konusu olmadığı için her zaman bu konuda itirazlarını ileri sürebilirler.³⁴⁷

Tacir olan borçlunun yerleşim yeri eğer yurtdışında ise, tüzel kişiliğin Türkiye'de bulunan şubesi yetkili olup birden fazla şube var ise merkez şubesinin bulunduğu yer mahkemesi yetkilidir. İflâs talebinde bulunulduktan sonra ticari merkezin veya yerleşim yerinin değiştirilmesi durumunda ise talebi inceleyen mahkemenin yetkisinde bir değişiklik olmayacaktır. Ancak yine iflâs talebi asliye ticaret mahkemesinin bulunmadığı yerlerde asliye hukuk mahkemesinde ileri sürülmüşse ve daha sonradan o bölgede asliye ticaret mahkemesi kurulmuşsa dosyanın asliye ticaret mahkemesine gönderilmesi gerekmektedir.³⁴⁸

³⁴⁵ PEKCANITEZ/ATALAY/SUNGURTEKİN ÖZKAN/ÖZEKES, s. 426; ARAS, s. 117-122.

³⁴⁶ PEKCANITEZ, Hakan/ATALAY, Oğuz/ÖZEKES, Muhammet, Medeni Usûl Hukuku Ders Kitabı, (İstanbul: On İki Levha Yayınları, 2022), s. 81.

³⁴⁷ PEKCANITEZ/ATALAY/ÖZEKES, s. 81-82.

³⁴⁸ KURU, İflâs III, s. 2656; ERİŞ, Gönen, Uygulamalı İflâs ve Konkordato Hukuku Açıklamalar ve İçtihatlar, (Ankara: Aydın Yayınları), 1991, s. 10; DEYNEKLİ, Adnan, Türk Hukukunda Kambiyo Senetlerine Özgü İflâs Yoluyla Takip, (Ankara: Turhan Kitabevi), 2005, s. 64. Y. 19. HD., 05.03.2002 T., 2001/9090 E. 2001/1491 K. (Asliye Ticaret Mahkemesi göreve başladıktan sonra dosyanın gönderilmesi gerekirken esas incelemesi hatalıdır). Y. 11. HD., 20.02.1989 T., 1989/9872 E. 1989/956 K. (Bir yerde asliye hukuk mahkemesinde iflâs davası açıldıktan sonra o yerde ticaret mahkemesi de kurulmuşsa, iflâs dosyası re'sen ticaret mahkemesine gönderilmelidir.) (Lexpera)

§ II. İflâs Talebinin İncelemesi

A. Genel Olarak

İcra ve İflâs Kanunu, Türk Ticaret Kanunu, Bankacılık Kanunu ve diğer özel kanunlarda yer alan doğrudan doğruya iflâs şartlarından birinin gerçekleşmesi halinde, alacaklı iflâs talebi dilekçesinde iflâsın neden gerçekleşmesi gerektiği konusunda mahkemede kanaat oluşturacak vakıa ve deliller sunulmalıdır.³⁴⁹

Usûl hukukumuz gereğince çekişmesiz yargı işlerinde çekişmeli yargı işlerindeki gibi iddia ve savunmanın genişletilmesi yasağı bulunmamaktadır. Mahkemenin re'sen araştırma ilkesi gereğince yargılama konusu da her zaman genişletip değiştirilebilir.

Bu nedenle de çekişmeli yargıda olduğu gibi ilgililerin iddia ve savunmasının genişletmesi için karşı taraftan rıza alması durumu veya ıslah gibi bir yola başvurmaya gerek bulunmamaktadır.

Mahkemeye yapılacak olan başvuru sonrasında, asliye ticaret mahkemesi İcra ve İflâs Kanunu 166. maddesi gereğince iflâs talebini ilan eder.³⁵⁰ Yapılacak ilanın sebebi ise dava sonrasında olası bir iflâs kararı verilmesi halinde sonuçlardan sadece davacı alacaklı ve müflis borçlu değil tüm alacaklıların menfaatinin olmasıdır.

Mahkeme tarafından iflâs talebinin ilanı ve iflâs kararının ilanının verilmesi kamu düzenini ilgilendirdiği için bu ilanın hiç veya gereği gibi yapılmaması halinde Yargıtay tarafından hüküm bozulacaktır.³⁵¹

³⁴⁹ PEKCANITEZ/ATALAY/SUNGURTEKİN ÖZKAN/ÖZEKES, s. 427.

³⁵⁰ KURU, El Kitabı, s. 1120.

³⁵¹ Y. 23. HD., 15.11.2018 T., 2016/8052 E., 2018/5316 K. (İflâs kararı verildiği anın saat ve dakika olarak ilan edilmesi zorunludur. Yerel mahkeme tarafından bu ilanın yapılmaması halinde bozmayı gerektirecektir.) (Kazancı)

Borçlunun isteği üzerine doğrudan doğruya iflâs³⁵² talebinde de incelediğimiz üzere somut olayda diğer alacaklılar tarafından yapılan itirazların niteliğine ve davanın seyrini etkilemesine göre çekişmesiz yargı işinin çekişmeli yargıya dönüp dönemeyeceği hakkında yorum yapılması gerektiğini düşünmekteyiz. Genel olarak diğer alacaklılar tarafından yapılan itirazlar davanın seyrinde bir değişiklik meydana getirmediği için itirazları ilgilinin talebi olarak bu kabul etmekteyiz.

B. İflâs Talebinin Hukuki Niteliği

Alacaklı borçlusuna karşı isterse iflâs takibi yapabilir isterse de doğrudan doğruya iflâs talebinde bulunabilir. Kambiyo senedine sahipse ve o yola başvurmak isterse kambiyo senetlerine özgü takip yapabilir. Kısaca kanun koyucu tarafından alacaklıya bir sınırlama getirilmemiştir.³⁵³ Kaldı ki uygulama açısından bakıldığında da genel olarak alacaklılar takipli iflâs yoluna başvurmaktadır. Zira alacaklının doğrudan doğruya iflâs talebi lehe bir düzenlemedir ancak doğrudan doğruya iflâsın şartlarının yaklaşık olarak ispatı dahi bazı durumlarda zor olduğundan bu yola başvurulmadığı görülmektedir. Alacaklı talebi ile doğrudan doğruya iflâsta alacaklı, asliye ticaret mahkemesine yaptığı başvuruda tüm delilleri ile mahkemeye haklılığını ispatlamalıdır. Aşağıda da inceleyeceğimiz üzere³⁵⁴ doktrinde iflâs talebi incelenirken diğer alacaklıların müdahalesinin davaya olan etkisi bakımından bir tartışma olduğundan bahsedilmiştir.

Doktrindeki yazarların esas olarak birleştiği bir nokta çekişmesiz yargı işi olan doğrudan doğruya iflâsta fer'i müdahil olamayacağıdır.³⁵⁵ Asli müdahillik konusunda bir görüş birliği bulunmamaktadır. 177. maddenin ikinci fıkrasında yapılan atfa göre 178. maddenin ikinci fıkrası 177. maddede de uygulama alanı bulacaktır. Yani iflâs talebinin ilanı sonrasında 15 gün içerisinde alacaklılar tarafından itiraz veya müdahale ile iflâs talebinin reddini isteyebilirler.³⁵⁶

³⁵² Bkz. 1. Blm, § I, 1, B.

³⁵³ KURU, İflâs III, s. 2674.

³⁵⁴ Bkz: 3. Blm, § II, C.

³⁵⁵ Karşı görüş için bkz. ÜSTÜNDAĞ, s 34. Ayrıca fer'i müdahalede yer alan şartlar hakkında detaylı bilgi için bkz. PEKCANITEZ, Hakan/MERİÇ, Nedim; Medeni Usul Hukukunda Fer'i Müdahale, (İstanbul: On İki Levha Yayıncılık), 2020, s. 103 vd.

³⁵⁶ Müdahale ve itiraz hakkındaki görüşler için bkz: 3. Blm, § II, C.

C. Yargılama Usulü

Doğrudan doğruya iflâs talepleri Hukuk Muhakemeleri Kanunu 382. maddesi 2. maddesi f fıkrası ikinci bendine göre çekişmesiz yargı işi olarak kabul edilmiştir ve bu nedenle basit yargılama usulüne tabidir.³⁵⁷ Çekişmesiz yargı kapsamında olduğu için adli tatil sürecinde dahi yargılama devam edecektir.

Çekişmesiz yargılama, medeni yargının ikinci türüdür. Üç temel esas üzerinde var olmaktadır. Bunlar, ileri sürülebilecek hakların bulunmaması (sübjektif hakkın yokluğu), ilgililer arasında uyuşmazlık olmaması (ihtilaf yokluğu)³⁵⁸ ve hâkimin re'sen araştırma ilkesidir.³⁵⁹ Çekişmesiz yargı işlerinde mahkeme re'sen harekete geçer ve yargılamayı kendi başlatarak herhangi bir ilgilinin işleme geçmesini beklemesiz.³⁶⁰ Bazı hallerde ise mahkeme re'sen harekete geçemez ve ilgililerden birinin talebi ile işlemlere başlar. Herhangi bir ilgili talebi olmadan mahkeme işlemlere başlayamaz. Fakat bu halde dahi talepten sonra mahkeme re'sen araştırma ilkesi gereğince ilgililerin sunduğu bilgilere ek olarak kendi araştırması ile karara varacaktır.³⁶¹

Çekişmesiz yargı denildiği an akla ilgililer arasında bir uyuşmazlık olmadığı gelmemelidir.³⁶² İlgililerin farklı taraflarda olması ya da görüş birliğinde olmasının mahkeme açısından bir bağlayıcılığı yoktur, mahkeme kendiliğinden ilgili konuyu araştırır.

³⁵⁷ Hukuk Muhakemeleri Kanunu 322. maddesi gereğince çekişmesiz yargı işi içerisinde uygulanacak ancak basit yargılama usulünde bulunmayan hallerde yazılı yargılama usulünde yer alan hükümlerin uygulanması gerekmektedir. **KARSLI**, s. 49; **PEKCANİTEZ**, Anonim Ortaklık İflâs, s. 30; **ATALAY**, Anonim Şirket, s. 91.

Alacaklının doğrudan doğruya iflâsı talep ettiği hallerde çekişmesiz yargı hükümlerinin uygulanmaması hakkında eleştiri için bkz; **KURU**: alacaklının talebi ile doğrudan doğruya iflâsta çekişmesiz yargılama kapsamında alınması isabetli olmamaktadır. Alacaklı tarafından borçlunun iflâsı talep edildiği için burada artık çekişmesiz bir yargı işinden bahsedilemez. **KURU**, El Kitabı, s. 1151-1152.

³⁵⁸ Her ihtilaf yokluğu çekişmesiz yargı işi olarak kabul edilmemektedir, bu nedenle de ihtilaf yokluğu kriterinin karşılamadığı hallerde diğer iki kriterin de incelenmesi gerekmektedir. **AKKAN**, Pekcanitez Usûl, s. 103; Aynı görüşte **ATALI**, Pekcanitez Usûl, s. 2108.

³⁵⁹ **GÖRGÜN/BÖRÜ/KODAKOĞLU**, s. 65; **BUDAK/KARAASLAN**, s. 311; **ANSAY**, Sabri Şakir, Münazaasız (İtilafsız) Kaza, Adliye Ceridesi, (Ankara: Yeni Cezaevi Matbaası), 1939, s. 261. (258-263). (Münazaasız Kaza)

³⁶⁰ **ARAS**, s. 68.

³⁶¹ **KURU**, Nizasız Kaza, s. 150; **ARAS**, s. 68-69; **ARAS**, Aslı; Çekişmesiz Yargıda Tasarruf İlkesi, Medeni Usûl ve İcra İflâs Hukuku Dergisi, Cilt 10, Sayı 27, 2014/1, 53-63. (Tasarruf)

³⁶² **AKKAN**, Pekcanitez Usûl, Cilt 1, s. 102.

Alacaklının talebi ile doğrudan doğruya iflâsta da basit yargılama usulü gereğince mahkemenin re'sen araştırma ilkesi geçerlidir.³⁶³ Bu ilke gereğince taraflar arasında iddia edilen vakıaların çözümünde göz önüne alınması gereken hususların hâkim tarafından ele alınması ve araştırılmasıdır. Yani alacaklının iflâs talebinde ileri sürülen vakıalara ek olarak asliye ticaret mahkemesi de borçlunun doğrudan doğruya iflâsa tabi olup olmadığını ve iflâs şartlarının oluşup oluşmadığını kendisi araştıracaktır. İflâs talebi basit yargılama usulü içerisinde olduğu için adli tatilde dahi yargılama süreci devam edecektir. Basit yargılamada tarafların yargılamanın hızlı bir şekilde sonuçlanması için daha fazla dilekçe vermeyecekleri mahkemece ihtar olunur. Mahkemece gönderilecek olan tensip zaptında tarafların Hukuk Muhakemeleri Kanunu 150. maddesi gereğince duruşmaya gelmedikleri takdirde yokluklarında karar verileceği ihtar da yer almaktadır. Dava dilekçesinde iflâsın farklı şekillerine dayanıldığı konusunda bir karışıklık var ise bu durumda mahkeme bu iflâs talebinin açıklanmasını isteme hakkına sahiptir.³⁶⁴

İflâs talebini alan asliye ticaret mahkemesi 166. madde ikinci fıkrası, 177. madde son fıkrası ve 178. madde ikinci fıkrası gereğince acele bir şekilde iflâs talebini ve davayı ilan etmesi gereklidir.³⁶⁵

³⁶³ **GÖRGÜN/BÖRÜ/KODAKOĞLU**, s. 72 ve s.332. Çekişmesiz yargı işlerinin büyük bir çoğunluğu kamu düzeniyle ilgili olduğu için bu tür işlerde mahkemenin re'sen araştırma ilkesi geçerlidir. Re'sen araştırma ilkesi hakkında verilen HGK kararı için bkz. Yargıtay HGK, 14.12.2005 T., 2005/2-692, 2005/725 K. (Lexpera).

Çekişmesiz yargı işleri takibi talebe bağlı olan işler ve hâkimin re'sen harekete geçtiği işler olarak ikiye ayrılmaktadır. Re'sen takip edilen işlemlerde ilgililerin herhangi bir talebi olmadan mahkeme kendiliğinden gerekli araştırmayı yaparak harekete geçmektedir. Uygulamada genelde ihbar veya bildirimle birlikte mahkeme re'sen harekete geçmektedir. Alacaklının talebi ile doğrudan doğruya iflâsta ise iflâs sebeplerine göre bazen mahkeme re'sen harekete geçmekte bazen ise ilgililerin talebi ile yargılama başlamaktadır. Örneğin konkordatonun feshinden sonra tarafların talebi olmadan, borçlu iflâsa tabi kişilerden ise mahkeme re'sen doğrudan doğruya iflâsa karar verebilecektir. Ancak borçlunun yerleşim yerinin bilinmemesi yüzünden doğrudan doğruya iflâs halinde ilgili alacaklının talebi olmadan mahkeme kendiliğinden harekete geçerek doğrudan doğruya iflâsa karar veremeyecektir. Hâkimin re'sen harekete geçebildiği haller ile ilgili detaylı bilgi için bkz. **AKKAN**, Pekcanitez Usûl, Cilt 1, s. 107.

³⁶⁴ Y. 23. HD., 11.03.2013 T., 2013/857 E., 2013/1445 K. Söz konusu kararda da davacı tarafından açılan davada maddi vakıalar sonucunda hem iflâs takibine itiraz edilmemesi hem de doğrudan doğruya iflâs nedenlerine yer verilmişse; iki halde de farklı sonuçlar ortaya çıkacağı için hangi talebin esas olduğu konusunda davacıdan açıklama yapılması mahkemece kararlaştırılmıştır. (Kazancı)

³⁶⁵ **PEKCANITEZ/ATALAY/SUNGURTEKİN ÖZKAN/ÖZEKES**, s. 427; **KURU/AYDIN**, s. 403; **YILMAZ/ARSLAN/TAŞPINAR AYVAZ/HANAĞASI**, s. 495.

Mahkeme tarafından yapılan ilandan itibaren 15 gün içerisinde iflâsı istenen borçlunun diğer alacaklılarının yapmış olduğu itirazlar var ise incelenecektir. Burada diğer alacaklılar, borçlunun iflâsına karar verilecek bir sebep olmadığına veya alacaklının kendisine karşı itiraz edebilir ve davanın reddinin isteyebilirler.³⁶⁶

Ancak borçlunun diğer alacaklıları tarafından doğrudan doğruya iflâs talebine itiraz edilmesi sonucunda, asliye ticaret mahkemesi tarafından bu itirazlar ve müdahaleler de dikkate alınmalıdır. Burada alacaklılar tarafından yapılacak olan müdahalenin niteliği konusunda da bir yorumda bulunmamız gerekmektedir.

Doktrinde itiraz ve müdahale kavramları ile neyin anlaşılması gerektiği konusunda ve iflâs talebinin reddi amacıyla mahkemeye başvurunun niteliği bakımından oldukça farklı görüşlerin var olduğu görülmektedir. Asli müdahalenin usûl hukukundaki anlamına bakıldığında çekişmesiz yargıda eğer maddi ilgili sıfatı ile davaya müdahale edilirse bu durumda asli müdahaleden bahsedilmemektedir. Burada en fazla dikkat edilmesi gereken nokta müdahale eden tarafın çekişmesiz yargı işini çekişmeli yargı işine çevirip çevirmemesidir.

Doktrinde yer alan bir görüşe göre, alacaklılar tarafından yapılan müdahalenin borçluya yardım etmek amacıyla yapıldığını ve bu nedenle de fer'i müdahale olduğunu ifade edilmektedir.³⁶⁷

Bir diğer görüşe göre ise doğrudan iflâs talebinde bulunulması halinde alacaklılarının yapacağı itirazlar asli müdahale niteliğindedir³⁶⁸ ve davanın seyrini değiştirerek çekişmesiz yargıyı çekişmeli yargı haline getirmektedir.³⁶⁹

³⁶⁶ Borçlunun muvazaa ile gerçekte var olmayan bir alacaklısı vasıtasıyla adeta “uydurma bir alacak” ile kendisine karşı iflâs talebinde bulunulmasına karşı diğer alacaklıları tarafından itiraz veya müdahale edilirse artık burada asli müdahale vardır ve çekişmesiz yargı işi çekişmeli hale gelecektir. **KURU**, El Kitabı, s. 1152.

³⁶⁷ **ÜSTÜNDAĞ**, s. 34.

³⁶⁸ Yargıtay vermiş olduğu bir kararda doğrudan doğruya iflâs davaları çekişmesiz yargı işi olduğu için fer'i müdahalenin mümkün olmadığını ancak asli müdahalenin mümkün olduğunu ifade etmiştir. Y. 12. HD., 21.04.1983 T., 1983/1933E., 1983/3662 K. **ALBAYRAK**, s. 82.

³⁶⁹ Borçlunun kendi iflâsını talep etmesi hali ilk başta bir çekişmesiz yargı işidir. Ancak alacaklılarının müdahale ve itirazı ile çekişmesiz yargı işinden çıkarak çekişmeli hale gelmektedir. **KURU**, El Kitabı, s. 1156. İcra ve İflâs Kanunu'na göre, doğrudan doğruya iflâs talep edilen borçlunun alacaklıları, iflâs talebinin ilanından sonra asli müdahale ile talebin reddini isteyebilirler. **KURU**, Baki/**TEKİNALP**,

Hukuk Muhakemeleri Kanunu 65. maddesine bakıldığında bir yargılama konusu üzerinde hakkı olan üçüncü kişi hüküm verilinceye kadar bu durumu ileri sürmek kaydıyla aynı mahkemede dava açabilir ve bu dava asıl yargılama ile yürütülür.

Bir başka görüşte yer alan yazarlara göre ise mahkeme tarafından doğrudan doğruya iflâs davalarında ilgili üçüncü kişilerin ilanla ihtar edilmesi ve re'sen davet edilmesi durumunu fer'i müdahale veya asli müdahale gibi klasik usullerden bağımsız olarak yeni bir usûl olduğunu ifade edilmektedir.³⁷⁰ Yazarlara göre burada yapılan itiraz ya da müdahale fer'i ve asli müdahaleden farklı olarak yeni bir usul hukuku müessesesi kabul edilmesi gerektiği kabul edilmelidir.³⁷¹³⁷² Bu konu hakkında Özekes, davada dinlenenlerin asli müdahil olarak kabul edilmesinden ziyade kendilerinin çekişmesiz yargı içerisinde ilgilinin³⁷³ talebi ile yargılamaya müdahil olması şeklinde anlaşılması gerektiğini ifade etmektedir.³⁷⁴ Zira yapılacak olan itiraz veya müdahalenin yargılamayı değiştirecek nitelikte olmadığını ifade eden yazara göre çekişmesiz yargı kararı sonucunda hukuki durumu etkilenebilecek olanların her zaman yargılamaya

Ünal, Hukuki Mütalaalar Yayınlanmamış Makaleler, (Ankara: Adalet Yayınevi), 2013, s. 947; Ermenek de bu görüşe paralel olarak iflâsın gerçekleşmeyeceği iddiasını ileri süren alacaklıların yeni bir dava açabileceğini ve bu nedenle de yapılan müdahalenin asli müdahale niteliğinde olduğunu ileri sürmektedir. **ERMENEK**, İbrahim; İflasın Ertelenmesi, (Ankara: Adalet Yayınevi, 2010), s. 76. **ATALI** da çekişmesiz yargı içerisinde asli müdahalenin olabileceğini, ancak maddi ilgililerin de bulunduğunu ve bu nedenle de yapılacak olan itiraz ya da müdahalenin niteliğine göre karar verilmesi gerektiğini ifade etmiştir. Yazara göre yargılama kapsamında maddi ilgili sıfatı ile haklarını ileri süren bir taraf varsa asli müdahaleden bahsedilemez. Ancak yargılamayı değiştirici ölçüde bir hak çekişmesi, menfaat çatışmasından bahsediliyorsa artık asli müdahaleden bahsedilerek çekişmesiz yargının çekişmeli hale gelmesinden bahsetmemiz gerektiğini ifade etmektedir **ATALI**, Pekcanitez Usûl, s. 769; Çekişmesiz yargıda ilgililerden birinin katılımı ile bir itirazda bulunulursa o halde çekişmesiz yargı işini çekişmeli yargıya çevirmektedir. **KARSLI**, s.45.

³⁷⁰ **BUDAK/KARAASLAN**, s. 321; **BUDAK**, Ali Cem, Medeni Usûl Hukukunda Üçüncü Kişilerin Haklarının Korunması, (İstanbul: Beta Basım Yayın, 2000), s. 120-121.

³⁷¹ **ATALAY**, verilen 15 günlük sürenin ne de fer'i müdahale ne de fer'i müdahale olduğunu ileri sürerek, bu verilen sürenin, sadece iflâsı gerektiren bir halin var olmadığı yolundaki itirazların anlaşılması için getirildiğini ifade etmektedir. **ATALAY**, Borca Batıklık s. 117-118; **ATALAY**, Anonim Şirket, s. 85.

³⁷² Yapılan itiraz, bir fer'i veya asli müdahale olamaz çünkü fer'i ve asli müdahale 15 gün ile sınırlandırılmaz ve bu nedenle de iflâs hukuku açısından özel bir düzenleme olduğu kabul edilmelidir. **TORAMAN**, Barış, Sermaye Şirketleri ve Kooperatiflerde İflasın Ertelenmesi Talebi, (Ankara: Yetkin Yayınevi, 2007), s. 149. (İflasın Ertelenmesi)

³⁷³ Akkan'a göre burada yer alan ilgililer usuli işlemleri yapan kişi yerine yargılama sonucundaki karardan etkilenen maddi ilgilidir bu nedenle de maddi ilgili olarak ele alınmalıdır. **AKKAN**, Pekcanitez Usûl, s. 105.

³⁷⁴ **ÖZEKES**, Muhammet, Medeni Usûl Hukukunda Asli Müdahale, (İstanbul: Alfa Basım Yayın Dağıtım, 1995), s. 52. (Asli Müdahil). Çekişmesiz yargılamada çekişmeli yargıda olduğu gibi menfaat çatışması bulunmadığı için taraf yerine "ilgili veya ilgililer" kavramı kullanılmalıdır; **KURU**, Nizasız Kaza, s. 139; **ERİŞİR**, Evrim; Medeni Usûl Hukukunda Taraf Ehliyeti, (İzmir: Güncel Hukuk Yayınları, 2007), s. 105.

katılabilmesinden dolayı fer'i müdahalenin çekişmesiz yargıda söz konusu olamayacağını ifade etmektedir.³⁷⁵ Kodakoğlu da yapılacak olan müdahalenin asli ya da fer'i olarak kabul edilmemesi gerektiğini savunmaktadır. Tamamen duruma özgü olarak iflâstan etkilenecek olan alacaklıların Anayasa 36. maddesi gereğince hak arama hürriyeti kapsamında yargılamaya katılmaları gerektiğini ifade eden yazar, iflâs talebi sonrasında müdahale eden alacaklıların borçlu ile menfaat çatışması bulunmasının tek başına asli müdahale olmadığını ileri sürmektedir. Verilen 15 günlük sürenin asli müdahale bakımından hükümsüz olmasından dolayı³⁷⁶ asli müdahale olarak kabul etmemektedir. Ayrıca yazara göre doğrudan doğruya iflâs talepleri çekişmesiz yargı içerisinde sayıldığı için fer'i müdahale etmek de mümkün değildir. Bu nedenlerden dolayı da sadece iflâs hukukuna özgü bir usuli işlem olarak kabul edilmesi gerektiğini savunmaktadır.³⁷⁷

Bir diğer görüşe göre ise çekişmesiz yargı işi bir dava olmadığı için teknik olarak bir asli müdahaleden bahsedilmemesi gerektiğini ifade etmektedir. Derdest olan bir davadan söz edilemeyeceği için üçüncü kişiler tarafından yapılacak olan başvurunun asli müdahale olarak nitelendirilmesini doğru bulmamaktadır. Bu nedenle de yapılacak olan itirazla birlikte çekişmesiz yargı işi sona ererek yeni bir davanın açılmış olduğunu kabul etmektedir.³⁷⁸

Her bir görüş kendi içerisinde doğru olmakla birlikte üçüncü görüşte yer alan yazarların da ifade ettiği gibi yapılacak olan müdahale veya itirazın asli ya da fer'i müdahale olarak kabul edilmemesi kanaatimizce de daha doğru olacaktır. Alacaklıların iflâs talebi sonrasında yargılamaya katılması bir başvuru niteliğindedir ve kendi haklarını korumak amacıyla yapılmaktadır. Hatta bu başvuruyu yapmaları için mahkeme tarafından da 166. madde gereğince ilan yapılarak sonucundan etkilenecek olan alacaklıların başvuru yapmaya çağırıldığını görmekteyiz.

³⁷⁵ ÖZEKES, Asli Müdahil, s. 137.

³⁷⁶ Hukuk Muhakemeleri Kanunu m. 65/1 gereğince; Asli müdahale yargılamada hüküm verilinceye kadar her zaman mümkündür.

³⁷⁷ KODAKOĞLU, Mehmet; Medeni Usûl Hukukunda Asli Müdahale, (Ankara: Legem Yayıncılık, 2018), s. 262. vd. Yazara göre sebeplerden dolayı alacaklılar tarafından yapılan başvurular çekişmesiz yargı işini de çekişmeli yargı haline çevirmemektedir; Aynı görüşte BUDAK, Üçüncü Kişilerin Korunması, s. 120.

³⁷⁸ ARAS, s. 149.

Alacaklılar ile borçlu arasında sadece menfaat çatışmasının bulunması sonucunda bu müdahaleyi asli müdahale kapsamına almak da kanaatimizce durumla pek uygun olmayabilir. Çünkü asli müdahale hüküm kesinleşinceye kadar her zaman yapılabilirken, iflâs talebi sonrası alacaklılar tarafından yapılacak olan başvurular için kanun koyucu sadece 15 günlük bir süre vermektedir. Asli müdahalenin şartlarını taşımayan bu süreye ek olarak ayrıca asli müdahale sonrasında iflâs talebine itiraz eden alacaklıların başka bir asli müdahale davası açmadıkları için de asli müdahaleden söz edemeyiz ve iflâs talebi sonrasında menfaati zedelenecek olan alacaklılar tarafından yapılacak olan başvurunun asli müdahale olarak değerlendirilmemesi gerektiğini düşünmekteyiz. Bu nedenle de alacaklılar tarafından iflâs talebi sonrası 15 gün içerisinde yapılacak olan işlemin “müdahale veya itiraz” yerine “başvuru” olarak kabul edilerek iflâs hukuku bakımından özel bir düzenleme olarak kabul edilmesi gerektiğini düşünmekteyiz.

Eğer mahkeme tarafından bu talepler haklı görülürse borçlu için açılan doğrudan doğruya iflâs talebi reddedilecektir.³⁷⁹ Açılan dava sonrasında mahkemece yapılan ilana itiraz edilmez veya yapılan bir itiraz olsa dahi mahkeme bu itirazları yetersiz görürse artık iflâs talebi esastan görülmeye başlanacaktır.³⁸⁰

Doğrudan doğruya iflâsta usûl başlıklı İcra ve İflâs Kanunu 181. madde içerisinde yer alan atıflarda 158. madde yer almamaktadır. Bu nedenle de genel iflâs yolunda yer alan depo kararı hükümleri burada yer almamaktadır ve uygulanmayacaktır.³⁸¹ Borçlunun, borcunu hiçbir zaman ödemeyeceği veya ödeyemeyeceği konusunda bir karine olduğu için doğrudan doğruya iflâs hakkında yer alan hükümlerde borçluya depo emri verilmeden iflâsına karar verilmektedir.

³⁷⁹ PEKCANITEZ/ATALAY/SUNGURTEKİN ÖZKAN/ÖZEKES, s. 427; KURU/AYDIN, s. 403-404; YILMAZ/ARSLAN/TAŞPINAR AYVAZ/HANAĞASI, s. 496.

³⁸⁰ PEKCANITEZ/ATALAY/SUNGURTEKİN ÖZKAN/ÖZEKES, s.427
YILMAZ/ARSLAN/TAŞPINAR AYVAZ/HANAĞASI, s. 496.

³⁸¹ KURU/AYDIN, s. 404.

Doğrudan doğruya iflâsı talep etmiş olan alacaklı, İcra ve İflâs Kanunu 160. maddesi gereğince alacaklılar ilk toplantısı yapılan kadar tüm masraflardan sorumludur. Mahkeme yapılan masraflar ve iflâs kararı sonrasında tarafların kanun yoluna götürmesi için gereken tüm masrafların peşin olarak yatırılmasını isteyecektir. Mahkeme tarafından belirtilen bu masrafların yatırılmaması durumunda mahkemece iflâs kararı verilmez.³⁸²

§ III. İflâs Kararı Öncesinde Alınması Gereken Muhafaza Tedbirleri

A. Genel Olarak

Alacaklı talebi sonrasında ticaret mahkemesince iflâs kararı öncesinde muhafaza tedbirlerine karar verilmelidir. Bu tedbirlere karar verilmesi için alacaklının talebi zorunlu değildir, mahkeme re'sen muhafaza tedbirlerini uygulayabilir.³⁸³ Borçlunun iflâsa itirazı olmamışsa ve alacaklı muhafaza tedbiri talebinde bulunulmuşsa mahkeme muhafaza tedbirine karar vermek zorundadır.³⁸⁴

Genel olarak iflâs yolunda bir iflâs takibi sonucunda itiraz edilmediği için muhafaza tedbirine karar verilebileceği açıktır. Ancak alacaklı talebi ile doğrudan doğruya iflâsa bir takip olmadığı için konu biraz daha farklı olabilir.

Kanunun 181. maddesinde 159. ve 160. maddelere atıfta bulunulmuştur. Yapılan bu atıf gereğince mahkeme, alacaklıların menfaatlerinin korunması için zaruri olarak görülen tüm muhafaza tedbirlerini alabilecektir. Ayrıca alacaklı tarafından muhafaza tedbirlerinin alınması talep edilmişse mahkemenin bu tedbirleri alması zorunludur. İflâsı talep eden alacaklı ilk alacaklılar toplantısına kadar tüm masraflardan sorumludur.

³⁸² PEKCANITEZ/ATALAY/SUNGURTEKİN ÖZKAN/ÖZEKES, s. 413; COŞKUN, Konkordato ve İflâs, s. 711.

Ayrıca gerekli masraflar yatırılmadan hatalı bir şekilde iflâs kararı verilmişse iflâs kararı sonrasında yapılması gereken zorunlu işlemler için Adalet Bakanlığından ödenek talebinde bulunulur ve tamamlanması gerekir. Adalet Bakanlığı 12.04.1967 tarih, 34/2-770 sayılı HİGM genelgesi.

³⁸³ PEKCANITEZ/ATALAY/SUNGURTEKİN ÖZKAN/ÖZEKES, s. 413; COŞKUN, Konkordato ve İflâs, s. 711.

³⁸⁴ YILMAZ/ARSLAN/TAŞPINAR AYVAZ/HANAĞASI, s. 484.

B. Borçlunun Mal Defterinin Tutulması

Alacaklı tarafından borçlunun mal defterinin tutulması istenirse mahkemece bu yönde bir karar verilebilir. Bu defter de iflâs idaresi tarafından tutulacaktır. Eğer alacaklı bu talepte bulunmamışsa mahkeme de eğer gerekli görürse mal defterinin tutulmasına karar verebilir.³⁸⁵

Borçlunun kendisi ve ailesi için bırakılan malları dışında kalan ve deftere kaydı yapılan mallar, talep edildiği takdirde ya aynen geri verilmelidir ya da talep anındaki değerinde verilmelidir.³⁸⁶

C. Mal Defterinin Tutulması Harici Muhafaza Tedbirleri

İcra ve İflâs Kanunu içerisinde defter tutma dışında yer alan muhafaza tedbirleri açık bir şekilde gösterilmemiştir. Her somut olaya göre farklı bir şekilde muhafaza tedbirlerine karar verilebilir. Örnek vermek gerekirse ticari işletmenin mühürlenmesi, malların iflâs idaresine teslimi ve yine mallar üzerinde kullanımının engellenmesi için (araç, taşınmaz satışı) gerekli yerlere şerh verdirilebilir. Ancak mülkiyeti müflise ait olan gemiler, Türk Ticaret Kanunu 892. maddesi gereğince sefere hazır ise el konulamaz. Seferden döndükten sonra el konulması ve satışı mümkündür.³⁸⁷ Mahkemece verilen kararları da yine mal defterinde olduğu gibi iflâs idaresi uygular.

§ IV. Alacaklının Talebi ile Doğrudan Doğruya İflâsta İspat

İspat, davada sunulan bir iddianın gerçek ve doğru olduğuna dair tarafların mahkemenin kanaatini kazanma işlemidir.³⁸⁸ Tarafların iddialarının ve savunmalarının somut bir şekle büründürülmesi için hâkimi inandırması olarak da ele alınabilir. Taraflara verilen bu yük ile bazı hallerde tam ispat ölçüsü aranırken bazı hallerde de

³⁸⁵ YILMAZ/ARSLAN/TAŞPINAR AYVAZ/HANAĞASI, s. 485.

³⁸⁶ PEKCANITEZ/ATALAY/SUNGURTEKİN ÖZKAN/ÖZEKES, s. 413.

³⁸⁷ TAŞ KORKMAZ, Hülya, İflâs Masası, (Ankara: Yetkin Yayıncılık), 2010, s. 113. (İflâs)

³⁸⁸ PEKCANITEZ/ATALAY/ÖZEKES, s. 333.

yaklaşık ispat yeterli görülmektedir. Bu ölçütler hukuk sistemlerine göre ve uyumsuzluğa haiz hukuk alanına göre değişebilmektedir.³⁸⁹

Davada taraflar ispatın ölçüsüne göre hâkimde iddiaları hakkında bir kanaat oluşturmak zorundadırlar. İspat ölçüsüne göre tarafların ispat faaliyetinin başarılı olup olmadığına karar verilecektir. Yani ispat ölçüsü taraflarca sunulan ispatın vakıa hakkında yeterliliği konusunda beklenen seviyedir.³⁹⁰

Usûl hukukunda tam ispat ve yaklaşık (gerçeğe yakın ispat) ispat olmak üzere iki tür ispat ölçüsü vardır.

Tam ispat, hâkimin, taraflarca iddia edilen olayın gerçekleşip gerçekleşmediği konusunda kesinlik sınırındaki ihtimalde³⁹¹ inanması, bu konuda kabul edilebilecek seviyede bir şüphesinin kalmaması halidir.

Bir diğer ispat ölçüsü olan yaklaşık ispatta ise hâkim, ispat edilmek istenen olayın gerçekleşebileceğini muhtemel olarak saymaktadır ancak gerçekleşmeme ihtimalini de göz ardı etmemeli ve muhtemel olarak görmelidir.³⁹² Hâkim olayın gerçekleşme olasılığını gerçekleşmeme olasılığından daha fazla görmektedir. Yaklaşık ispatta ayrıca delil tespiti yapılırken taraflar her türlü delille iddiasını ispat edebilir. Alacaklı tarafından mahkemede ileri sürülen doğrudan doğruya iflâs talebinde, alacaklının 177. madde ve diğer maddelere göre ileri sürmüş olduğu iflâs sebeplerinin yaklaşık olarak ispat edilmesi yeterli olarak görülmektedir.³⁹³ Örneğin birinci fıkra içerisinde

³⁸⁹ **ATALAY**, Oğuz; Medeni Usûl Hukukunda Menfi Vakıaların İspatı, (İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi Yayınları, 2001), s. 41 (İspat); **ATALAY**, Pekcanitez Usûl, s. 1715.

³⁹⁰ **PEKCANITEZ/ATALAY/ÖZEKES**, s. 360.

³⁹¹ Tam ispatta mutlak kesinlikten değil, “kesinlik sınırındaki ihtimalden” bahsedilerek, önceden gerçekleşen bir olay hakkında mahkemede kanaat uyandırmak amaçlandığı için her zaman bir yanılma payı bırakılmaktadır. Ancak Yargıtay dahi bazı hallerde kesinlik ihtimalini fazla yüksek tutarak tarafların ispat hakkı bakımından ihlallerine sebebiyet vermektedir. **ATALAY**, Pekcanitez Usûl, s. 1715; Konu hakkındaki Yargıtay kararında ise davalıya ait olan elektrik tesisatında gerçekleşen bir yangın sonucunda bilirkişiler tarafından sunulan raporda “kesin” olarak davacı tarafından çıkarıldığı ispat edilmediğinden dolayı dava reddedilmiştir. Y. 3. HD., 25.02.2013 T., 2013/88 E., 2013/2930 K. (Lexpera)

³⁹² **YILMAZ**, Zekeriya; Hukuk Davaları İçin Açıklamalı ve İçtihatlı İspat ve Deliller Rehberi, (Ankara: Adalet Yayınevi, 2014), s. 72.

³⁹³ **PEKCANITEZ/ATALAY/SUNGURTEKİN ÖZKAN/ÖZEKES**, s. 427; **KURU/AYDIN**, s. 404; **YILDIRIM/DEREN YILDIRIM**, s. 458.

borçlunun yerleşim yerinin bulunamadığı, kaçması, hileli muamelede bulunması veya mal beyanında bulunulmadığı yaklaşık ispatla mahkemeye ispatlanabilmelidir. Bu maddede yer alan durumlarda alacaklının ispatının tam olarak yapması oldukça zordur. Diğer fıkralarda yer alan hallerde ise ispatın daha kolay bir şekilde yapılabileceğini düşünmekteyiz. Hâkim delillerin takdiri kısmında özgür iradeye sahip olacaktır.³⁹⁴ Yaklaşık ispatın kabul edildiği hallerde³⁹⁵ hâkim acele şekilde karar vereceği için delillerin sunulması zordur ve bu nedenle de tam ispat beklenmemektedir.³⁹⁶ Çekişmesiz yargı işlerinde ispatın taraflarca yapılıp yapılamayacağına dair doktrinde bir tartışma bulunmaktadır. Bir tarafta yer alan yazarlara göre ispat yükü, yargının çekişmeli veya çekişmesiz olup olmamasına göre veya hâkimin re'sen araştırma ilkesine göre bakılmaksızın her zaman vardır.³⁹⁷ Bir diğer görüşte yer alan yazarlara göre ise çekişmesiz yargı içerisinde hâkimin re'sen araştırma ilkesi gereğince ispat yükünün bulunmadığı ifade edilmektedir.³⁹⁸

Borçlu hakkında iflâs kararı verilebilmesi için yaklaşık ispatın kabul edilmesi bizce de doğrudur. Çünkü alacaklının bu davada delil ikame etmesi oldukça zordur bu nedenle kendisinden tam ispat yapması beklenmemelidir. Örneğin borçlu hakkında 177. maddenin birinci fıkrası gereğince alacaklıların haklarının ihlal eden hileli muamelelerde bulunması iddiasıyla açılan bir doğrudan doğruya iflâs talebinde bu hileli muameleleri alacaklının tam olarak ispat etmesi oldukça zordur.

Yaklaşık ispat ile ortaya çıkarılması gereken hususların ölçütünün yükseltilmesi hem alacaklı açısından ispat güçlüğüne doğuracaktır hem de ispat hakkının ihlali olacaktır.³⁹⁹ Ayrıca alacaklının korunması için getirilen doğrudan doğruya iflâs halinin amacına aykırı hareket edilmiş olacaktır. Alacaklının tam ispat edebilmesi oldukça zor

³⁹⁴ **ALBAYRAK**, Hakan, Medeni Usûl ve İcra İflâs Hukukunda Yaklaşık İspat, (Ankara: Yetkin Yayınevi, 2013), s. 243. (Yaklaşık İspat).

³⁹⁵ Usûl Hukuku ve İcra İflâs Hukukunda yaklaşık ispatın kabul edildiği alanlar için bkz. **ALBAYRAK**, Yaklaşık İspat, s. 176.

³⁹⁶ **ATALAY**, Pekcanıtez Usûl, s. 1720.

³⁹⁷ **ATALAY**, İspat, s. 16.

³⁹⁸ **KURU**, Nizasız Kaza, s. 168; **BUDAK**, Ali Cem, “Türk Hukukunda Çekişmesiz Yargı”, Medeni Usul ve İcra İflâs Hukukçuları Toplantısı IV, Ankara: 2005, s. 170; **ANSAY**, Yargılama, s. 29; **ANSAY**, Münazaasız Kaza, s. 261.

³⁹⁹ **ÇİFTÇİ**, Pınar, Medeni Yargılama Hukukunda İspat Hakkı ve Sınırlamaları, (Ankara: Adalet Yayınevi, 2018), s. 369.

bir durumdur bu nedenle de hukukumuzda istisnai olarak kabul edilse dahi doğrudan doğruya iflâsta yaklaşık ispatın kabul edilmesi kanaatimizce doğru olmuştur.

§ V. Doğrudan Doğruya İflâs Talebinin Geri Alınması

Davacının tek taraflı olarak talep sonucundan kısmen ya da tamamen vazgeçmesi durumuna feragat denilmektedir. Feragat ile davacının dava konusu haktan bir daha geri dönemeyecek şekilde vazgeçmesi söz konusudur ve bu nedenle artık bu dava konusunda bir daha hak talep edebilmesi mümkün değildir.⁴⁰⁰ Çekişmesiz yargı işlerinde yer alan ilgililerin mutlak olarak bir tasarrufta bulunacağı taleplerden bahsedilemez. Bu sebeplerden dolayı da doğrudan doğruya iflâs talebinde tam anlamıyla bir feragatten söz edilemez⁴⁰¹, bunun yerine iflâs talebinde bulunanın davadan feragati yerine talebin geri alınması ifadesi kabul edilmelidir.⁴⁰² Feragat ile davayı geri almak farklı şeylerdir ve farklı sonuçlar doğurmaktadır. Davayı geri alma durumu sadece davalının rızası ile gerçekleşebilmekte iken feragatte davacının kendi iradesiyle dava konusundan vazgeçmesi söz konusudur. Feragatte davacının daha sonradan davayı açma hakkı bulunmamakta⁴⁰³ iken davanın geri alınması durumunda davacı ileride davasını tekrardan açabilme hakkını saklı tutarken davalının rızasını alarak “şimdilik” davasını geri almaktadır.⁴⁰⁴

İflâs talebinin geri alınması hüküm kesinleşene kadar yapılabilir. Hükümün kesinleşmesi için şekli anlamda kesinleşme ve hükme karşı yasa yollarının kapanması gerekmektedir.⁴⁰⁵ Halihazırda devam eden bir iflâs talebi hakkında henüz karar verilmemişken feragat edilebilmektedir. Ancak İcra ve İflâs Kanunu 165. maddesi ikinci fıkrası gereğince mahkeme kararı ile iflâs anı gösterilir ve mahkeme tarafından

⁴⁰⁰ GÖRGÜN/BÖRÜ/KODAKOĞLU s. 607; KARSLI, s. 370.

⁴⁰¹ KURU, Nizasız Kaza, s. 171; ARAS, s. 212.

⁴⁰² KURU, Nizasız Kaza, s. 171.

⁴⁰³ Davadan feragat kesin hüküm gibi sonuç doğurmaktadır ve davacı feragatten dönemez. Y. 21. HD., 08.02.2005 T., 2005/12344 E., 2005/816 K. (YKD 2005/9, s. 1431.)

⁴⁰⁴ ATALI, Pekcanitez Usûl, s.2012.

⁴⁰⁵ KARSLI, s. 370; BUDAK/KARAASLAN, s. 286.

verilecek olacak iflâs kararından sonra davacının davadan feragat etmesi imkansızdır ve mahkeme açısından bu feragat beyanı bir sonuç doğurmayacaktır.⁴⁰⁶

Madde hükmünde de açık bir şekilde görüldüğü üzere mahkemece iflâs kararı verilmesinin ardından artık bu talebin geri çekilmesi mümkün değildir. Çünkü iflâs kararı verildikten sonra artık bu iflâs hali sadece taraflar arasında oluşan bir uyuşmazlık olmaktan çıkarak borçlunun tüm alacaklıları hakkında sonuçlar meydana getirmektedir.⁴⁰⁷ Ancak üst mahkeme tarafından iflâs kararı bozulduktan sonra alacaklı iflâs talebinden feragat edebilecektir.⁴⁰⁸

Yargıtay da bu konuda vermiş olduğu kararlarda davacı vekili tarafından dosyanın karar düzeltme sırasındayken feragat dilekçesi sunulmasını kabul etmemiş, karardan sonra feragat edilemeyeceğine karar vermiştir.⁴⁰⁹

İflâs talebinde karardan sonra feragatin geçersiz olması, kararın inşai bir hüküm olmasından ve tüm alacaklılar bakımından yenilik doğurucu olmasından dolayı da ele alınmalıdır.⁴¹⁰ İflâs tüm alacaklılar bakımından aynı sonucu ve eşitliği ortaya koymaktadır. Alacaklı tarafından açılacak bir doğrudan doğruya iflâs kararından sonra feragat edilmesi diğer alacaklılar bakımından eşitliği ortadan kaldıracaktır. Bu nedenle

⁴⁰⁶ KURU, El Kitabı, 1125-1126; ATALI, Pekcanitez Usûl, s. 2018; ULUKAPI, s. 397; SÜPHANDAĞ, Yavuz; İcra ve İflâs Hukukunda Uygulamalar, (Ankara: Bilge İİK 165/2. maddesinde yer alan hüküm gereğince iflâs kararı verildikten sonra yapılan feragat hüküm doğurmayacaktır.) Y. 19. HD., 26.05.2005 T., 2005/3836 E., 2005/5959 K. (Kazancı) (Mahkeme tarafından iflâsa karar verildikten sonra davadan feragat geçersiz olduğu için davacının feragatinin önemi yoktur ve mahkemeyi etkilemez.) Y. 19. HD., 22.03.2001 T., 2001/1619 E., 2001/2829 K. (Kazancı) (Mahkeme tarafından verilen iflâs kararı ile iflâs açıldıktan sonra, iflâs davası borçlunun tüm alacaklılarını ilgilendiren bir dava olacaktır. Bu nedenle de iflâs açıldıktan sonra alacaklının davadan feragat etmesi ya da borçlunun da rızasıyla davayı geri alması ile dava son bulmaz ve iflâs halinin ortadan kalkmasına sebep olmaz.) UYAR, Talih/UYAR, Alper/UYAR, Cüneyt; İcra ve İflâs Kanunu Şerhi, (Ankara: Cilt 2, Bilge Yayınevi, 2014, s. 3684.

⁴⁰⁷ AKYOL ASLAN, L. Medeni Usûl Hukukunda Davadan Feragat, (Ankara: Yetkin Yayınevi, 2010), s.312. Yazara göre iflâs davası sonucunda verilen kararın kamu düzenini ilgilendirmesinden dolayı bu davada mahkemece karar verildikten sonra feragat mümkün değildir.

⁴⁰⁸ KURU, El Kitabı, s.1125. Y. 19. HD., 27.10.2005 T., 2005/9829 E., 2005/10724 K. (İlk derece mahkemesi tarafından verilen iflâs kararı Yargıtay tarafından bozulduğundan sonra bozmaya uyulmuştur. Bozmaya uyma kararı verildikten sonra alacaklı tarafından iflâs davasından feragat edilmesinde bir engel bulunmamaktadır.) OSKAY/KOÇAK/DEYNEKLİ/DOĞAN, s. 3931-3932. (Cilt 3)

⁴⁰⁹ Y. 23. HD., 19.04.2017 T., 2015/7289 E., 2017/1177 K. (Kazancı)

⁴¹⁰ ÖZBEK, s. 264. Yine iflâs kararı verildikten talebin geriye alınmaması da iflâsın ayrıca kamu düzenini koruyan bir hukuki değerinin olmasından dolayıdır. Y. 6. HD, 24.02.2022 T. 2021/4039 E. 2022/1002 K. (Lexpera)

sadece bir alacaklı tarafından iflâs talebinin geri alınmasının diğer alacaklıları etkilemesi kabul edilemeyecek bir durumdur. Herhangi bir aksi durum ele alınacak olunursa müflis bir alacaklı ile anlaşp iflâs kararından sonra feragat ile kararı etkisiz hale getirebilir ve diğer alacaklılardan hileli tasarruflar ile mal kaçırabilir.

Doğrudan doğruya iflâs talep eden alacaklının borçlu veya üçüncü bir kişi tarafından yapılacak gizli bir ödeme ile alacağına kavuşması ve iflâsa karar verilmesinden sonra talebini geri alması durumunda diğer alacaklılar açısından oldukça kötü sonuçlar ortaya çıkabilir. Bu nedenle kanun koyucu tarafından, iflâs hükmü verildikten sonra talebin geri alınamaması konusunda getirilen hükme katılmaktayız.

§ VI. İflâs Kararı ve Bu Karara Karşı Kanun Yolları

İflâs talebinde bulunan alacaklı, borçludan alacakları olduğunu ve bu alacakların sonucunda doğrudan doğruya iflâs istemesi için kanunlarda yer alan geçerli sebeplerin olduğu konusunu yaklaşık olarak ispat ederse, mahkeme sadece doğrudan doğruya iflâsa mahsus olmak üzere depo emri vermeden iflâsa karar verecektir.⁴¹¹

Kanunda doğrudan doğruya iflâsın usulünde özel olarak bir düzenleme yapılmamış ve kanun içerisinde yer alan genel iflâs yolundaki yer alan hükümlere atıfta bulunulmuştur. Muhafaza tedbirleri için 159. maddeye, iflâs giderlerinin peşin ödemesi için 160. maddeye, asliye ticaret mahkemesinin kararına karşı kanun yolları için 164. maddeye ve iflâs ilanı için 166. maddeye gönderme yapılmıştır.

Depo emrine gerek kalmadan mahkeme tarafından doğrudan iflâs kararı verilebilecektir.⁴¹² Yani alacaklı talebi ile doğrudan doğruya iflâs talebini inceleyen asliye ticaret mahkemesi iflâs kararı öncesinde depo kararı vermeden borçlu hakkında doğrudan doğruya iflâs kararı verecektir.⁴¹³

⁴¹¹ Y. 19. HD., 31.01.2008 T., 2007/8234 E., 2008/593 K. (Doğrudan doğruya iflâs davası hakkında 181. maddede 158. maddeye atıf bulunmadığı için depo emri çıkarılmaz.) (Kazancı)

⁴¹² POSTACIOĞLU, s. 40.

⁴¹³ YILMAZ/ARSLAN/TAŞPINAR AYVAZ/HANAĞASI, s. 496; BERKİN, s. 194.

Mahkeme tarafından borçlunun iflâsına karar verildiği anda Kanunun 165. maddesi birinci fıkrası gereğince iflâs açılmıştır. Bu an saat ve dakika olarak gösterilmelidir.⁴¹⁴ Verilmiş olan kararın gerekçeli karar olarak yazıldığı an önemli değildir. Mahkeme tarafından duruşmada tefhim edildiği an iflâsın açıldığı an olarak kabul edilir.⁴¹⁵ Karar verildikten sonra artık borçlu, müflis sıfatını alır ve iflâsın açıldığı andan sonra hacze kabil olan tüm malvarlığı ve hakları için iflâs masası oluşturulur.⁴¹⁶

Verilen karar sadece davayı açan ve davaya müdahale eden alacaklılar için değil, müflisin tüm alacaklıları için sonuç doğuracaktır.⁴¹⁷ Mahkemece verilmiş olan karar 166. madde gereğince derhal yargı çevresi içerisinde yer alan iflâs dairesine bildirilir. Kendisine bildirim yapılan iflâs dairesi de iflâs kararını ilan eder ve gerekli mercilere bildirir.

Mahkeme tarafından verilen iflâs kararı müflise karşı başka alacaklılar tarafından başlatılmış olan haciz yoluyla takiplerin de durmasına sebep olur, verilen iflâs kararı kesinleşirse tüm takipler düşer.⁴¹⁸

Ancak bu hükmün istisnaları vardır. Rehnin paraya çevrilmesi yolunda başlatılan takipler ve kiralandan tahliyesi için yapılan takipler düşmez. Rehin yolu ile takibi başlatan alacaklının talep etmesi halinde iflâs masasına karşı rehnin paraya çevrilmesi talebinde bulunabilir.⁴¹⁹ Müflisin malvarlığına karşı yapılan tüm takiplerin sona ermesine rağmen daha sonradan ortaya çıkan borçları sonucunda ise başka alacaklılar tarafından takip başlatılabilecektir.⁴²⁰

Asliye ticaret mahkemesince dava sonucunda verilecek olan karara karşı 164. madde gereğince tebliğden itibaren 10 gün içerisinde davacı alacaklı, iflâsı istenen borçlu ve ilgili diğer alacaklılar istinaf kanun yoluna başvurabilir. Verilecek olan karara karşı

⁴¹⁴ KURU, El Kitabı, s. 1124; PEKCANITEZ/ATALAY/SUNGURTEKİN ÖZKAN/ÖZEKES, s.414-415.

⁴¹⁵ KURU, El Kitabı, s. 1125.

⁴¹⁶ ÜSTÜNDAĞ, s. 5. İflâs kapanana kadar müflisin uhdesine geçecek olan mallar da iflâs masasına dahildir; TAŞ KORKMAZ, İflâs, s. 29.

⁴¹⁷ KURU, El Kitabı, s. 1125.

⁴¹⁸ PEKCANITEZ/ATALAY/SUNGURTEKİN ÖZKAN/ÖZEKES, s. 444.

⁴¹⁹ KURU, El Kitabı, s. 1206.

⁴²⁰ PEKCANITEZ/ATALAY/SUNGURTEKİN ÖZKAN/ÖZEKES, s. 445.

istinaf mahkemesine gitmesi bir yana, davaya müdahale veya itiraz etmiş olanlar da karara karşı kanun yoluna başvurabilir.⁴²¹ İflâs kararına karşı kanun yoluna başvurulsa dahi iflâs idaresi iflâs kararı hakkında gerekli bildirimleri yapmakla yükümlüdür, sadece ikinci alacaklılar toplantısı yapılamayacaktır.

Tarafların Bölge Adliye Mahkemesi'ne istinaf etmiş olduğu iflâs kararı sonrasında Bölge Adliye Mahkemesi'nce yapılacak inceleme sonrasında verilecek olan karara karşı yine tarafların 10 gün içerisinde Yargıtay'a temyiz için başvuru hakları bulunmaktadır. 2022 yılı için verilen 2022/1 sayılı karar gereğince İflâs davalarının temyizi konusunda Yargıtay 6. Hukuk Dairesi görevlidir.⁴²²

Yargıtay, ilk derece mahkemesi veya Bölge Adliye Mahkemesi kararını onarsa veya taraflar mahkemelerin vermiş oldukları kararın kendilerine tebliğinden itibaren 10 gün içerisinde kanun yoluna başvuru yapmazlarsa söz konusu iflâs kararı kesinleşecektir ve artık ikinci alacaklılar toplantısı da yapılacaktır.

⁴²¹ KURU, El kitabı, 1120

⁴²²Yargıtay Büyük Genel Kurulu 26.01.2022 T., 2022/1 K. Sayılı kararı için Bkz. <https://www.yargitay.gov.tr/documents/ek1-1643366640.pdf>

SONUÇ

Alacaklının talebi ile doğrudan doğruya iflâs, İcra ve İflâs Kanunu 177. Maddesinde düzenlenmiş, 178. ve 179. maddelerde ve benzer haller olan borçlunun talebi ile doğrudan doğruya iflâs ve borca batık halde olan sermaye şirketleri ve kooperatiflerin iflâsına düzenlemede birlikte yer verilmiştir. Ayrıca yine Türk Ticaret Kanunu, Bankacılık Kanunu, Sermaye Piyasası Kanunu ve Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkındaki Kanunda özel haller yer almıştır. Alacağına kavuşamayan alacaklı, kanunlarda yazılı istisnai hallerdeki şartları sebep göstererek borçlusuna karşı herhangi bir takip yapmadan doğrudan asliye ticaret mahkemesine başvurarak borçlunun iflâsını talep edebilir. Alacaklı bu talebini sunarken öğreti içerisinde de görüş birliği olduğu üzere yaklaşık ispat ile hakkını ve sebeplerin varlığını ispat edebilmektedir.

Doğrudan doğruya iflâs sebepleri mevcut olsa dahi alacaklılar, genel iflâs yoluna başvurabilirler. Ancak sebeplerin varlığı halinde, alacaklının doğrudan doğruya iflâsa başvurmasının daha lehe olduğunu düşünüyoruz.

Kanun koyucu elbette menfaat dengesini gözetmektedir ancak çalışmamızda da saydığımız üzere alacaklı ödeme emrini gönderemeyecek durumdayken, ödeme yapılamayacak halde olan borçlu varken veya alacağı tehlikeye girmişken kendisinden takip yapılması da beklenemeyecektir. Bu nedenle kabul edilen doğrudan doğruya iflâs hali alacaklının hakkını korumaktadır. Ancak alacaklıyı koruyan bu düzenlemede kanun koyucu tarafından yenilikler ve değişiklikler yapılması ve en azından öğretide görüş birliği olan konularda artık alacaklının menfaatini zedeleyebilecek hallerin önüne geçilmelidir.

Çalışmamız içerisinde de yer vermiş olduğumuz borçlunun talebi ile doğrudan doğruya iflâsta, borçlunun iki şekilde doğrudan doğruya iflâs talep edebileceği görülmüştür. Bunlardan ilki borçlunun aciz haline düşmesi durumunda ihtiyari olarak doğrudan doğruya iflâs talep etmesidir. Aciz haline düşen ve mal beyanını mahkemeye sunan borçlunun ihtiyari olarak iflâs talebini ileri sürebilmesi mümkündür. Bir diğer talep hali ise borçlunun zorunlu olarak doğrudan doğruya iflâsını talep etmesidir. Borçlunun malvarlığının yarısı haczedilmişse ve geri kalan yarısı da bir sene içerisinde

muaccel olacak borçlarına yetmeyecek halde ise zorunlu olarak doğrudan doğruya iflâsı talep etmesi gerekmektedir.

Sermaye şirketleri ve kooperatifler için de 179. madde içerisinde doğrudan doğruya iflâs hali düzenlenmiştir. Borca batık halde olan sermaye şirketleri ve kooperatifler, yetkili organları aracılığıyla mahkemeye bildirim yaparak doğrudan doğruya iflâs edebilecektir. Ancak sermaye şirketleri için Türk Ticaret Kanunu 376. maddesinde düzenlenen sıradan çekilme anlaşması ile şirketlerin iflâsının istisnası oluşmuştur.

177. maddede yer alan yerleşim yeri kavramı ile medeni hukuk içerisinde yer alan yerleşim yeri açısından bir değerlendirme yapılması gerektiğini ve hem yerleşim yerinin hem de geçici oturma yerinin bilinmemesi halinde doğrudan doğruya iflâsın talep edilebilmesi gerektiğini düşünüyoruz. Aksi durumda borçlunun oldukça aleyhine bir durumun olduğunu düşünüyoruz.

Yine hileli işlemin yapılması veya teşebbüs edilmesi durumunda iflâsı talep edenin kim olduğu konusunda görüş ayrılığı bulunmaktadır. Kanaatimizce alacakları hileli işlem sonrasında doğanların iflâs talep edebilmeleri mümkün olmamaktadır. Zira çalışmamız içerisinde de açıkladığımız üzere “*müstakbel*” alacaklıların borçlu tarafından hileli davranış ile zarara uğratılması amaçlanmamaktadır. Bu nedenle de borçlunun alacağı sonradan doğanlara karşı bir zarar verme kastı söz konusu değildir. Bu şekilde borçluyu ekstra bir yükümlülük altına sokmanın da doğru olamayabileceği düşüncesindeyiz.

Ödemelerin tatili sonucunda doğrudan doğruya iflâs halinde de borçlu şirketin ticari hacmine göre bir değerlendirme ve iş kapasitesine göre iflâsa karar verilebilmesi gerektiğini düşünmekteyiz. Likidite sıkıntıları çeken şirketin kendine kaynak yaratması sonucu işlerine devam ettiği durumda artık iflâsına karar verilmesi borçlunun aleyhine olacaktır ve ne borçlunun ne de alacaklının yararına olmayacaktır. Bu nedenle mahkemenin iflâs taleplerini somut olaya göre incelemesi gerekmektedir.

177. madde üçüncü fıkrası gereğince yapılan iç atıf ile kanun koyucunun konkordatonun tasdik edilememesi veya konkordatonun feshi durumlarında doğrudan doğruya iflâs hallerinde yaşanan tartışmayı düzenlemesi ve öğretide yer alan tartışmaların da önüne geçerek bir çözüme kavuşması gerektiğini düşünmekteyiz. Öğretide yer alan tartışmaya göre 308. madde içerisinde yer alan konkordatonun tasdik edilememesi ve konkordatonun feshi durumları bir tarafta yer alan yazarlara göre başlı başına bir doğrudan doğruya iflâs sebebi değildir ancak diğer görüşte olan ve bizim de katıldığımız yazarlara göre ise konkordatonun feshi veya tasdik edilememesi doğrudan doğruya iflâs için yeterlidir. Kanun koyucu tarafından bu konuda bir çalışma yapılarak kanaatimizce öğretide yer alan tartışmanın da bir nebze olsun azalmasını sağlanması gerekmektedir.

Yine aynı şekilde 292. maddede yer alan konkordato mühletinin kaldırılması halinde konkordato kararı veren mahkeme tarafından re'sen iflâs kararı verilmesi halinde de kanaatimizce bir düzenleme yapılması ve doğrudan doğruya iflâs ile bu durumun birleştirilmesi gerekmektedir.

İcra ve İflâs Kanunu 309. Maddesi içerisinde düzenlenen ve hukukumuzda 5092 sayılı Kanun ile giren yeniden yapılandırma sonucunda da projenin feshi ve tadili sonucunda konkordato hükümlerine gönderme yaparak doğrudan doğruya iflâsa sebep olabilecektir. 177. madde içerisinde 308. maddeye yapılan bir atıf gibi 309. maddeye de atıf yapılarak açık bir şekilde yeniden yapılandırma halinin doğrudan doğruya iflâs sebeplerinden olduğunun gösterilmesinin doğru olabileceğini düşünmekteyiz.

Uygulama açısından bakıldığında en çok doğrudan doğruya iflâs talebinin uygulandığı kanun maddesi 177/4'tür. Burada alacaklı tarafından gönderilen icra emrine rağmen ödeme yapılmaması halinde alacaklı borçlunun doğrudan doğruya iflâsını talep edebilecektir. Burada yer alan ilam niteliğindeki belgeler konusunda yaşanan sorunun kanun koyucu tarafından düzeltilmesi gerektiğini düşünmekteyiz. Kanun koyucu İcra ve İflâs Kanunu içerisinde ilam niteliğindeki belgelerin ilam kapsamında olduğunu kabul etmektedir ve istisnai hallerde özel olarak ilam niteliğindeki belgelerin geçerli olmadığını İcra ve İflâs Kanunu 259. maddesinde göstermektedir. 177. madde açısından böyle bir açıklama yapmayan kanun koyucuya rağmen Yargıtay sadece

ilamların sonucunda doğrudan doğruya iflâs kararı verilebileceğini savunmaktadır. Bu karar kanaatimizce isabetli değildir. Kanunda açık bir şekilde nitelendirilmediği sürece ilam niteliğindeki belgelerin de doğrudan doğruya iflâs için yeterli olduğu kanaatindeyiz. Zira kanunda özellikle hangi hallerde sadece ilamın geçerli olabileceğine dair düzenlemeler bulunmakta iken 177. madde içerisinde ilam niteliğindeki belgelerin kabul edilmemesi alacaklının alacak hakkına kavuşması açısından bir engel olacaktır

Kolektif ya da komandit şirket ortaklarının tacir olmasalar dahi doğrudan doğruya iflâsları Türk Ticaret Kanunu gereğince istenebilmektedir. Depo emri gönderilmesine rağmen ödeme yapılmaması durumunda iflâsa tabi olmayan şirket ortaklarının rağmen sadece depo emri gönderildiği için iflâslarının talep edilebilmesi kanaatimizce isabetli değildir. Bu nedenle de kanunda yapılacak bir düzenleme sonucunda şirketin ortaklarının iflâs ettirilmesi hakkında bir düzenleme yapılması kanaatimizce zaruridir. Yapılacak olan düzenleme ile zaten şirketi iflâs etmiş olan şirket ortağının ayrıca kendisinin de iflâsının önüne geçilebilmelidir.

Bankalar açısından doğrudan doğruya iflâs ise 5411 sayılı Kanun ile düzenlenmiştir. Bankaların mali istikrarının bozulması sonucunda uğradığı zararlar ile artık yaşama şansı kalmamışsa mevduat ve katılım hesabı sahiplerine yapabileceği bir ödeme imkânı kalmamıştır. BDDK tarafından yapılacak olan kurul toplantısında Bankacılık Kanunu içerisinde sayılan tahdidi haller ile bankanın faaliyetinin durdurulmasına ve bankanın TMSF'ye devrine karar verilebilecektir. TMSF, alacaklılara yapacağı ödeme sonrasında alacaklı sıfatını alarak bankaların faaliyet izninin kaldırılmasını ve doğrudan doğruya iflâsını talep etme yetkisine sahiptir. Kanaatimizce oldukça doğru olan bu düzenlemede ise güncel ekonomik dalgalanmada bankada mevduat ya da katılım hesabı sahibi olanlar hakkında bir mağduriyet ortaya çıkmaktadır. TMSF tarafından bankada mevduat ya da katılım hesabı olan kişilerin hesaplarında ne kadar kapitaleri olursa olsun sadece 400.000,00 Türk Liralık kısım kadarını TMSF karşılamaktadır. Bu sigorta bedelinin kanaatimizce güncel enflasyon oranında düzenlenmesi yerinde olacaktır.

Bankaların iflâsında aynı zamanda yöneticilerin de şahsen iflâsları ile karşılaşmak mümkündür. Bankaların yönetim organı olan yönetim kurulu ile genel müdür yardımcıları ve bazı kritik pozisyonda yer alan yöneticiler, yapmış oldukları işlemler sonucunda bankaya vermiş oldukları zararlar sınırlı olmak kaydıyla, normal şartlarda iflâsa tabi olmasalar dahi banka yöneticiliklerinden dolayı iflâs edebilirler. Bu yöneticilerin yapmış oldukları işlemler bankanın ortak veya ortaklarına fayda getirici işlemler ise ortağın da iflâsı talep edilebilecektir. Ancak ortak, kendisine kazanç olarak gelen miktarı bankaya iade ederse iflâsı söz konusu değildir.

Kamunun alacaklarında da doğrudan doğruya iflâs hükümleri uygulanabilmektedir. İflâsa tabi olan bir borçluya karşı kamu, 177. madde içerisinde yer alan hallerden birine dayanarak doğrudan doğruya iflâsı talep edebilmektedir. Normal şartlarda kamu ile ilgili hukuki süreçler idari mahkemelerde yürüse de Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkındaki Kanun 100. madde gereğince İcra ve İflâs Kanunu hükümleri uygulanacak ve borçlunun yerleşim yeri asliye ticaret mahkemesi görevli olacaktır.

Yine Sermaye Piyasası Kanunu gereğince de sermaye piyasası kurumları ve yetkililerinin doğrudan doğruya iflâslarını da SPK bünyesinde yer alan YTM yani yatırımcı tazmin merkezi talep edilebilmektedir. Burada SPK'ya YTM nedeniyle verilen iflâsı isteme yetkisi kanaatimizce Bankaların İflâsında TMSF'ye verilen yetki ile benzerdir. TMSF, bankaların iflâsını talep ederken mevduat veya katılım hesabı sahipleri yerine alacaklı sıfatı ile doğrudan doğruya iflâsı talep edebilirken SPK'nın doğrudan doğruya iflâsı isterken hangi sıfatta olduğu hakkında açık bir ifade bulunmamaktadır. Bu nedenle bizim görüşümüze göre SPK'nın burada doğrudan doğruya iflâsta TMSF gibi bir rol oynadığının kabul edilmesi gerekmektedir. Kanunda yapılacak olan düzenleme ile SPK'da doğrudan doğruya iflâsı alacaklı sıfatı ile talep edebilmelidir.

Doğrudan doğruya iflâs talebini sunan alacaklının ispatı konusunda doktrin içerisinde bir tartışma bulunmamaktadır. Alacaklı, alacağının varlığını ispat etmekle yükümlüdür. Ayrıca kanunlarda sayılan iflâs sebebinin varlığını yaklaşık ispat ile ispatlamalıdır. Özellikle 177. Madde birinci ve ikinci fıkra açısından kesin ispat aranması gerekmektedir. Zira bu hususların alacaklı tarafından kesin olarak ispat

edilmesi oldukça zordur. Mahkemeye bu hususların gerçekleşme ihtimalinin daha yüksek olduğu ispatlanmalı ve bu iflâs sebeplerinin her türlü delille ispatlanması gerekmektedir.

Alacaklı tarafından ileri sürülen doğrudan doğruya iflâs talebi sonrasında borçlunun bulunduğu yer asliye ticaret mahkemesi kesin yetkili ve görevlidir. Kesin yetkinin varlığından dolayı taraflarca yetki sözleşmesi de yapılamayacaktır. Bu konu hakkında doktrin içerisinde bir tartışma bulunmamaktadır. Ancak doğrudan doğruya iflâs talebi sonrasında tarafların katılması hakkında doktrinde oldukça farklı görüşlerin var olduğu görülmektedir. Çalışmamız içerisinde doktrinde yer alan çoğu yazarın görüşüne yer verilmiş ve iflâs talebi sonrasında diğer alacaklıların müdahalesinin niteliği hakkında tartışmalara yer verilmiştir. Birden fazla görüş vardır ve bu konuda herhangi bir görüş birliğine varılması kanaatimizce oldukça zordur. Kanaatimizce ise mahkeme tarafından ilan edilen doğrudan doğruya iflâs talebi sonrasında diğer alacaklılar tarafından yapılan müdahalelerin niteliği tamamen iflâs hukukuna özgü olmalıdır ve bu şekilde kabul edilmesi tartışmalara da kısmen son verecektir.

Nihai olarak açıklamak gerekirse uygulama açısından hala tam olarak benimsenmediği görülen alacaklının talebi ile doğrudan doğruya iflâs talebi kanunlarda yazılan istisnai hallerde gerçekleşse de uygulama alanı oldukça geniştir fakat bu yola başvuru genel iflâs yoluna göre azdır. Ticari hayat açısından oldukça mühim olan iflâs kurumunun alacaklı bakımından oldukça hızlı bir şekilde sonuçlandığı tez çalışmamız ise içerisinde oldukça tartışmalı alanları barındırmaktadır. Yapılacak olan çalışmalar neticesinde kanun koyucunun en azından çözülebilecek tartışmalar açısından bir sonuca varması ve alacaklı açısından oldukça mühim olan alacaklının talebi ile doğrudan doğruya iflâs talebi hakkında yenilikleri getirmesi gerektiğini düşünüyoruz. Çalışma çalışmamız içerisinde tüm iflâs halleri açısından inceleme yapılmış, önceki dönemlerde yer alan hallere de yer verilmiş, mukayese yapılarak çalışma hakkında eksik alan bırakılmaması amaçlanmış ve pozitif hukuk açısından görüşlerimiz sunulmuştur.

KAYNAKÇA

AKİL, Cenk, (Sorularla) Konkordato Hukuku, Ankara: Adalet Yayınevi, 2020.

AKKAN, Mine; Pekcanıtez Usûl Medeni Usûl Hukuku, 15. Bası, İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, 2017.

AKKAYA, Tolga; Alacaklıdan Mal Kaçırmaya Yönelik Muvazaalı Tasarrufların İcra ve İflâs Kanununda Düzenlenen İptal Davasına Konu Olup Olmayacağı Sorunu, Legal Medeni Usul ve İcra İflâs Hukuku Dergisi, C.2, S. 3. (661-684)

AKYOL ASLAN, L. Medeni Usûl Hukukunda Davadan Feragat, Ankara: Yetkin Yayınevi, 2010.

ALBAYRAK, Hakan, Medeni Usûl ve İcra İflâs Hukukunda Yaklaşık İspat, 1. Baskı, Ankara: Yetkin Yayınevi, 2013. (Yaklaşık İspat)

ALBAYRAK, Hakan, Tasarrufun İptali Davalarında Yargıtay Tarafından Kabul Edilen Özel Dava Şartları, AÜHFD, C. 64, S. 4, 2015. (931-974)

ALBAYRAK, Hakan; İflâs Dışı Adi Konkordatoda Konkordato Mühletinin Sözleşmeler Bakımından Sonuçları, Yetkin Yayınevi, Ankara: 2020.

ALICI, Yaşar; Bankacılık Kanunu Şerhi, Cilt II, İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, Mayıs 2017.

ALICI, Yaşar; Bankacılık Kanunu Şerhi, Cilt II, İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, Mayıs 2017.

ALTAY, Sümer, Genel Olarak İflâs Davaları ve İflâsta Paylaştırmının Esasları (Ünal Tekinalp'e Armağan), İstanbul: Beta Basım Yayın, 2003. (İflâs Davaları)

ALTAY, Sümer, Türk İflâs Hukuku, İstanbul: Vedat Kitapçılık, 2004.

ALTAY, Sümer/**ESKİOCAK**, Ali, Konkordato ve Yeniden Yapılanma Hukuku, İstanbul: Vedat Kitapçılık, 2019.

ANSAY, Sabri Şakir, Hukuk İcra ve İflâs Usulleri, Ankara: İstiklal Matbaası, 1960.

ANSAY, Sabri Şakir, Hukuk Yargılama Usûlleri, Ankara: Ankara Üniversitesi, 1960. (Yargılama)

ANSAY, Sabri Şakir, Münazaasız (İtilafsız) Kaza, Adliye Ceridesi, Ankara: Yeni Cezaevi Matbaası, 1939. (258-263). (Münazaasız Kaza)

ARAR, Kemal, İcra ve İflas Hükümleri, C.2, Ankara: İdeal Basımevi, 1945.

ARAS, Aslı; Çekişmesiz Yargıda Tasarruf İlkesi, Medeni Usûl ve İcra İflâs Hukuku Dergisi, Cilt 10, Sayı 27, 2014/1. (Tasarruf)

ARAS, Aslı; Çekişmesiz Yargıda Yargılama Usulü, 1. Baskı, Ankara: Yetkin Yayınevi, 2017.

ARSLAN, Ramazan, Medeni Usul Hukukunda Dürüstlük Kuralı, Ankara: S Yayınları, 1989.

ARSLAN, Ramazan/**YILMAZ**, Ejder/**TAŞPINAR AYVAZ**, Sema/**HANAĞASI**, Emel, İcra ve İflas Hukuku, 7. Baskı, Ankara: Yetkin Yayınları, 10-2021.

ATALAY, Oğuz, Anonim Şirketlerin İflâsı, İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Döner Sermaye İşletmesi Yayınları No: 67, Adalet Matbaacılık Tic. Ltd. Şti, 1996. (Anonim Şirket)

ATALAY, Oğuz; Borca Batıklık ve İflâsın Ertelenmesi, 2. Baskı, İzmir: Güncel Yayınevi, 2007. (Borca Batıklık)

ATALAY, Oğuz; Medeni Usûl Hukukunda Menfi Vakıaların İspatı, İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi Yayınları, 2001. (İspat)

ATALI, Murat; Pekcanitez Usûl Medeni Usûl Hukuku, 15. Bası, İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, Cilt 3, 2017.

ATALI, Murat/**ERMENEK**, İbrahim, **ÜÇÜNCÜ**, S. Hilal, Tebligat Hukuku Temel Hukuk Dizini, Ankara: Seçkin Yayınevi, 2022.

AYDEMİR, Efrail; Konkordato ve Yeniden Yapılandırma, 2. Baskı, Ankara: Seçkin Yayınevi, Şubat 2019.

BALCI, Murat/**TURAN**, Sinem; Açıklamalı, Gerekçeli İçtihatlı Sermaye Piyasası Kanunu Şerhi, Ankara: Adalet Yayınevi, 2020. (Cilt 1-2)

BALCI, Şakır; Uzlaşma Yoluyla Yeniden Yapılandırma: İflasın Ertelenmesi ve Konkordato Hükümleri ile Karşılaştırmalı, İzmir: Güncel Yayınevi, 2006.

BELGESAY, Mustafa Reşid, İcra İflas Hukuku Sentetik Bölüm, 2. Baskı, Cilt 2, İstanbul: Fakülteler Matbaası, 1953.

BELGESAY, Mustafa Reşid, İcra ve İflâs Kanunu Şerhi II, Metinler ve İzahı, İstanbul Şaka Matbaası: 1949. (ŞERH)

BERKİN, Mehmet Necmeddin, 4. Bası, İstanbul: İstanbul Üniversitesi Yayınları, 1972.

BERKİN, Necmeddin M., Tatbikatçılara İcra ve İflâs Hukuku Rehberi, İstanbul: Filiz Kitabevi, 1980. (Tatbikat)

BİLGE, Necip, Bankacılar İçin Takip Hukuku Bilgisi, Ankara: Türkiye Bankalar Birliği 1975.

BİLGE, Necip/**ERGUN**, Önen, Medeni Yargılama Hukuku, Ankara: Sevinç Matbaası, 1978.

BİLGİN, Mahmut, Konkordato İflas ve Yargılama Usulü, 3. Baskı, Ankara: Adalet Yayınevi, 2020.

BORAN GÜNEYSU, Nilüfer/**ÇAPA**, Sadık, Borca Batıklık ve İflâsın Önlenmesi Yolu Olarak “Sıradan Çekilme Anlaşması” İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C.5. S. 1, 2014. (77-118).

BOZDOĞAN, Abdulkadir; Konkordato ve Konkordato Alacaklıları Toplantısı (Uygulamalı), 1. Baskı, Ankara: Yetkin Yayınevi, 2020.

BUDAK, Ali Cem, “Türk Hukukunda Çekişmesiz Yargı”, Medeni Usul ve İcra İflâs Hukukçuları Toplantısı IV, Ankara: 2005. (Çekişmesiz Yargı) (128-187)

BUDAK, Ali Cem; Medeni Usûl Hukukunda Üçüncü Kişilerin Haklarının Korunması, İstanbul: Beta Basım Yayım, 2000.

BUDAK, Ali Cem/**KARAASLAN**, Varol; Medeni Usûl Hukuku, İstanbul: Filiz Kitabevi, 2022.

CAYMAZ, Neşe; Banka Yönetim Kurulu Üyelerinin Hukuki Sorumluluğu, 2. Baskı, İstanbul: Vedat Kitapçılık, 2018.

COŞKUN, Mahmut, Açıklamalı-İçtihatlı İcra ve İflas Kanunu, C.1. Güncellenmiş 5. Baskı, Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2016. (Cilt1)

COŞKUN, Mahmut, Açıklamalı-İçtihatlı İcra ve İflas Kanunu, C.2. Güncellenmiş 5. Baskı, Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2016. (Cilt 2)

COŞKUN, Mahmut, Açıklamalı-İçtihatlı İcra ve İflas Kanunu, C.3. Güncellenmiş 5. Baskı, Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2016. (Cilt3)

COŞKUN, Mahmut, Açıklamalı-İçtihatlı İcra ve İflas Kanunu, C.4. Güncellenmiş 5. Baskı, Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2016. (Cilt 4)

COŞKUN, Mahmut, Açıklamalı-İçtihatlı İcra ve İflas Kanunu, C.5. Güncellenmiş 5. Baskı, Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2016. (Cilt5)

COŞKUN, Mahmut, Konkordato ve İflas, 2. Baskı, Ankara: Seçkin Yayınevi, Şubat 2019. (Konkordato ve İflâs)

ÇEBİ, Hakan, Şirketler Hukuku, 1. Baskı, Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2020.

ÇİFTÇİ, Pınar, Medeni Yargılama Hukukunda İspat Hakkı ve Sınırlamaları, 1. Baskı, Ankara: Adalet Yayınevi, 2018.

ÇİFTÇİ, Pınar, Menfaat Dengesi Çerçevesinde Genel İcra Hukuku ile Kamu İcra Hukukunun Karşılaştırılması, DEÜHFD, C.2, S. 313, 2010.

DEYNEKLİ, Adnan, Türk Hukukunda Kambiyo Senetlerine Özgü İflâs Yoluyla Takip, Ankara: Turhan Kitabevi, 2005.

DOĞRUSÖZ, Hanife, Banka Yöneticilerinin ve Hâkim Ortaklarının Şahsi Sorumluluğu, İstanbul: Vedat Kitapçılık, 2010.

ERCAN, İsmail, Uygulamacılar İçin İcra ve İflas Hukuku El Kitabı, 8. Baskı, Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2021.

ERDÖNMEZ, Güray, Pekcanitez Usûl Medeni Usûl Hukuku, 15. Bası, İstanbul: On İki Levha Yayınları, 2017.

ERDÖNMEZ, Güray; Alacaklılara Zarar Verme Kastıyla Yapılan Tasarrufların İptali, 2. Bası, İstanbul: On İki Levha Yayınları, 2019.

ERİŞ, Gönen, Uygulamalı İflâs ve Konkordato Hukuku Açıklamalar ve İçtihatlar, Ankara: Aydın Yayınları, 1991.

ERİŞİR, Evrim; Medeni Usûl Hukukunda Taraf Ehliyeti, İzmir: Güncel Hukuk Yayınları, 2007.

ERMENEK, İbrahim; İflasın Ertelenmesi, 2. Baskı, Ankara: Adalet Yayınevi, 2010.

EROĞLU, Orhan; Uygulamada Konkordato, 2. Baskı, Ankara: Seçkin Yayınevi, 2019.

ERTEN, Alper Efe; Mali Durumu Bozulan Sermaye Şirketlerinin Uzlaşma Yoluyla Yeniden Yapılandırılması, Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2006.

ESENER, Turhan; Türk Hukukunda Muvazaalı Muameleler, İstanbul: Fakülte Matbaası, 1956.

GÖKTÜRK, Kürşat, Banka Yönetici ve Ortaklarının Hukuki Sorumluluğu, Ankara: Adalet Yayınevi, 2013.

GÖRGÜN L. Şanal/BÖRÜ, Levent /**KODAKOĞLU** Mehmet, Medeni Usûl Hukuku 28.07.2020 tarih, 7251 sayılı Kanunla Değiştirilmiş, Güncellenmiş, 11. Baskı, Ankara: Yetkin Yayınevi, 2022.

GÜNEL, Y. Mete, İflâs Davaları ve İflâsın Ertelenmesi, Ankara: Yetkin Yayınları, 2006.

GÜRDOĞAN, Burhan, İflâs Hukuku Dersleri – İflâs/Konkordato/İptal Davaları, Ankara: Ajans Türk Matbaa, 1966.

KALE, Serdar; 7101 Sayılı İcra İflâs Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Çerçevesinde İflâs Dışı Adi Konkordato, İstanbul Medipol Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Cilt 5 (1), 2018 Bahar.

KARSLI, Abdürrahim; Medeni Muhakeme Hukuku, Yenilenmiş ve Gözden Geçirilmiş 5. Baskı, İstanbul: Filiz Kitabevi, 2020.

KESER, Leyla, Dürüstlük Kuralı ve Konkordato Mühleti Bakımından Önemi, Prof. Dr. Mahmut Tevfik Bırsel Armağan İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi, 2001. (253-265).

KIRTILOĞLU, Süleyman Serhat, İflas Davası, 1. Baskı, Ankara: Adalet Yayınevi, 2009.

KODAKOĞLU, Mehmet; Medeni Usûl Hukukunda Asli Müdahale, Ankara: Legem Yayıncılık, 2018.

KORKUT, Ömer/**CENGİL**, M. Fatih/**DURDU**, Mehmet/**GÜRBÜZ GÖKBERK**, İdil Nur/**DOĞANAY**, M. Zahid, Şematik Şirketler Hukuku, 1. Baskı, Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2021.

KURU, Baki, Hukuk Muhakemeleri Usulü, C.2, İstanbul: Demir Yayınları, 2001. (Muhakeme)

KURU, Baki, İcra ve İflas Hukuku C.III, İstanbul: Evrim Dağıtım, 1993.(İflâs III)

KURU, Baki, İcra ve İflâs Hukuku C.IV, İstanbul: Evrim Dağıtım, 1993. (İflâs IV)

KURU, Baki, İcra ve İflas Hukuku El Kitabı, Ankara: Adalet Yayınevi, 2013. (Kuru El Kitabı).

KURU, Baki, İflas ve Konkordato Hukuku, Ankara: Alfa Basım Yayım Dağıtım, 1992. (Konkordato).

KURU, Baki, Pasifi Aktifinden Fazla Olan Sermaye Şirketleri, Adalet Dergisi 10/1970. (Yayınlandığı Eser: **KURU**, Baki, Makaleler, Arıkan Basım Dağıtım, 2006, s. 827.) (Sermaye Şirketleri).

KURU, Baki, Şahıs Şirketleri ve Ortaklarının İflası, 1. Baskı, Ankara: Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü. (Şahıs Şirketleri)

KURU, Baki; Nizasız Kaza, Ankara: Ajans Türk Matbaası, 1961. (Nizasız Kaza)

KURU, Baki/**ARSLAN**, Ramazan/**YILMAZ**, Ejder, İcra İflas Hukuku Ders Kitabı, Ankara: Yetkin Yayınevi, 2014.

KURU, Baki/**AYDIN**, Burak, İcra ve İflas Hukuku Ders Kitabı, (İstinaf Sistemine Göre Yazılmış), 6. Baskı, Ankara: Yetkin Yayınevi, 10-2021.

KURU, Baki/**BUDAK**, Ali Cem, Tespit Davaları, Ankara: On İki Levha Yayınları, 2010.

KURU, Baki/**GÖRGÜN**, Şanal, İcra ve İflâs Hukuku Bilgisi, Ankara: Yetkin Yayınları, 2005.

KURU, Baki/**KONURALP**, Haluk; Bankacılar İçin İcra ve İflâs Hukuku Bilgisi, 19. Baskı, Ankara: Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü (BATIDER), 02-2018.

KURU, Baki/**TEKİNALP**, Ünal, Hukuki Mütalaalar Yayınlanmamış Makaleler, Ankara: Adalet Yayınevi, 2013. (Hukuki Mütalaalar)

MUŞUL, Timuçin, 28.02.2018 tarih ve 7101 sayılı Kanunla İcra ve İflâs Kanunu'nda yapılan yeni düzenlemeye göre İflâs ve Konkordato Hukuku Uzlaşma Yoluyla Yeniden Yapılandırma, Ankara: 1. Baskı Adalet Yayınevi, 2018. (Uzlaşma)

MUŞUL, Timuçin, İcra ve İflâs Hukuku Bilgisi, İstanbul: Legal Yayınevi, 2005.

MUŞUL, Timuçin; İcra ve İflâs Hukuku, 6. Baskı, Cilt 2, Ankara: Adalet Yayınevi, 2013. (İcra ve İflâs).

MUŞUL, Timuçin; İcra ve İflâs Hukukunda Tasarrufun İptali Davaları, 1. Baskı, Ankara: Adalet Yayınevi, 2017. (Tasarrufun İptali)

OĞUZMAN, M. Kemal/**ÖZ**, M. Turgut, Borçlar Hukuku Genel Hükümler, C.1, İstanbul: Vedat Kitapçılık, 2022.

OLGAÇ, Senai, İçtihatlarla Tatbikatımızda İcra ve İflâs Kanunu, Maddeler 106-371, C. 2, Ankara: Olgaç Matbaası, 1978.

OSKAY, Mustafa/**KOÇAK**, Coşkun/**DEYNEKLİ**, Adnan/**DOĞAN**, Ayhan; İCRA VE İFLÂS KANUNU ŞERHİ, 177-276. Maddeler 4. Cilt, Ankara: Turhan Kitabevi, 2007. (CİLT 4)

OSKAY, Mustafa/**KOÇAK**, Coşkun/**DEYNEKLİ**, Adnan/**DOĞAN**, Ayhan; İCRA VE İFLÂS KANUNU ŞERHİ, 277-370. Maddeler 5. Cilt, Ankara: Turhan Kitabevi, 2007. (CİLT 5)

ÖĞÜTÇÜ, A. Tahir/**ÇİTOĞLU**, Ali, Uygulamalı İcra ve İflas Kanunu C. 2, Ankara: Garanti Basımevi, 1977.

ÖMEROĞLU, Handan Oruç, Banka Yönetici ve Ortaklarının İflasında Usûl ve İspat, Uyuşmazlık Mahkemesi Dergisi, 11. Sayı, 2018. (297-315).

ÖNEN, Ergun, İnşai Dava, Ankara: Ankara Üniversitesi, 1981.

ÖZBEK, Mustafa S., İflâs Davasının Hukuki Mahiyeti, AÜHFD Cilt 61, sayı 1, 2012. (207-274).

ÖZEKES, Muhammet, İcranın Geri Bırakılması Hakkında (İİK m. 36) 7343 S. K. İle Yapılan Değişiklikler ve Ortaya Çıkardığı Sorunlar, Yıldırım Beyazıt Hukuk Dergisi, Cilt. Prof. Dr. M. Fatih UŞAN'a Dekanlıkta 10. Yıl Anısına Teşekkür Armağanı, Sayı: 2022-2, 12.09.2022. (57-78) (Değişiklikler)

ÖZEKES, Muhammet, Medeni Usûl Hukukunda Asli Müdahale, 1. Baskı, İstanbul: Alfa Basım Yayın Dağıtım, 1995. (Asli Müdahil)

ÖZEKES, Muhammet; İcra Hukukunda Temel Haklar ve İlkeler, (Ankara: Adalet Yayınevi), 2009.

ÖZTEK, Selçuk, İflâsın Ertelenmesi, Bankacılar Dergisi, S. 53, 2005. (23-71.)

ÖZTEK, Selçuk; Borca Batık Anonim Şirketlerde İflâsı Önleyen Bir Araç Olarak Sırada Yerleştirme (Sıradan Vazgeçme), İzmir: DEÜHFD, 2014. (Sıradan Çekilme)

ÖZTEK, Selçuk/**BUDAK** Ali Cem/**TUNÇ YÜCEL** Müjgan/**KALE**, Serdar/**YEŞİLOVA**, Bilgehan, Yeni Konkordato Hukuku 7101 ve 7155 Sayılı Kanunlarda Değişik İcra ve İflâs Kanunu M 285-309 Şerhi, Güncellenmiş 2. Baskı, Ankara: Adalet Yayınevi, 2019.

ÖZTİN, Şennur, Ticari Şirket Yetkililerinin Cezai Sorumlulukları, Yaklaşım Dergisi, 2005.

PEKCANITEZ, Hakan, Anonim Ortaklıkların İflası, İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi, 1991. (Anonim Ortaklık İflas)

PEKCANITEZ, Hakan, Finansal Hizmetler Kanunu Tasarısı Taslağının İcra ve İflas Hukuku Açısından Değerlendirilmesi, Makaleler, C.2 (İstanbul: On İki Levha Yayınları), 2016, s. 81. Makalenin ilk yayınlandığı yer: Türk İsviçre Banka Hukuku Haftası 16-17 Aralık 2004, İstanbul: İstanbul Ticaret Üniversitesi 2005. (Finansal)

PEKCANITEZ, Hakan, Pekcanitez Usûl Medeni Usûl Hukuku, 15. Bası, İstanbul: On İki Levha Yayınları, 2017.

PEKCANITEZ, Hakan/**ATALAY**, Oğuz/**ÖZEKES**, Muhammet, Medeni Usûl Hukuku Ders Kitabı, 10. Baskı, İstanbul: On İki Levha Yayınları, 2022.

PEKCANITEZ, Hakan/**ATALAY**, Oğuz/**SUNGURTEKİN ÖZKAN**, Meral/**ÖZEKES**, Muhammet, İcra ve İflas Hukuku Ders Kitabı, 9. Bası, İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, 04-2022.

PEKCANITEZ, Hakan/**ERDÖNMEZ**, Güray, 7101 Sayılı Kanun Çerçevesinde Konkordato, 1. Baskı, İstanbul: Vedat Kitapçılık, 2018.

PEKCANITEZ, Hakan/**MERİÇ**, Nedim; Medeni Usul Hukukunda Fer'i Müdahale, İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, 2020.

POSTACIOĞLU, İlhan E., İflas Hukuku İlkeleri, C.1, İflas, İstanbul: Sulhi Garan Matbaası, 1978.

PULAŞLI, Hasan, Şirketler Hukuku Genel Esaslar, 6. Baskı, Ankara: Adalet Yayınevi, 2020.

RUHİ, Ahmet Cemal/**RUHİ**, Canan, Tebligat Hukuku, Ankara: Seçkin Yayınevi, 2022.

RÜZGARESEN, Cumhuriyet, İflas Sebepleri, 1. Baskı, Ankara: Adalet Yayınevi, 2011.

SARAÇOĞLU, Fatih; Kamu Alacaklarının Takip ve Tahsil Usulü ve Uygulaması, Ankara: Gazi Kitabevi, 2018.

SARAÇOĞLU, Nuriye, Tespit Hükümlerinin ve İnşai Hükümlerin İcra Hukuku Bakımından Durumu, Ankara: Adalet Yayınevi, 2022.

SARISÖZEN, M. Serhat, Konkordato, Genişletilmiş 5. Baskı, Ankara: Yetkin Yayınevi, 2021.(Konkordato)

SARISÖZEN, Murat Serhat, 7101 Sayılı Kanun Kapsamında İcra İflâs ve Konkordato Hukukundaki Yenilikler (7155 Sayılı Kanun Kapsamındaki Değişikliklerle), Ankara: 3. Baskı, 2019.

SAYHAN, İsmet, Anonim Şirketlerde Aktiflerin Pasifleri Karşılayamaması Sonucu Olarak İflâs ve İflâsın Ertelenmesi, Batıder, C.23, S.1.

SİMİL, Cemil; Konkordato Mühletinin Borçlu Bakımından Sonuçları, 1. Baskı, İstanbul: On İki Levha Yayınları, 2020.

SÜPHANDAĞ, Yavuz; İcra ve İflâs Hukukunda Uygulamalar, 10. Baskı, Ankara: Bilge Yayınevi, 2017.

TANRIVER, Süha, İlamlı İcra Takibinin Dayanakları ve İcranın İadesi, (Ankara: Yetkin Yayınları), 1996.

TANRIVER, Süha; İflâs Dışı Adi Konkordatoya İlişkin. Güncel Sorunlar ve Bazı Değerlendirmeler, Medeni Usûl ve İcra İflas Hukukçuları Toplantısı VIII – Türk Alman ve İsviçre Hukukunda İflâs Konkordato ve Noterlik Alanındaki Gelişmeler-Abant, Ankara: TBB Yayınları, 2009.

TANRIVER, Süha/**DEYNEKLİ**, Adnan, Konkordatonun Tasdiki, 1. Baskı, Ankara: Yetkin Yayınevi, 1996.

TAŞ KORKMAZ, Hülya, İflâs Masası, Ankara: Yetkin Yayıncılık, 2010. (İflâs)

TAŞ KORKMAZ, Hülya. “DOĞRUDAN İFLÂS HÜKÜMLERİNDE YAPILAN DEĞİŞİKLİKLERİN ZAMAN İTİBARIYLA UYGULANMASI,” 7101 Sayılı Kanun’la Konkordato ve Elektronik Tebligat Konularında Getirilen Yenilikler, Haz. Muhammet Özekes, İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, 2018, (20-23).

TAŞPINAR AYVAZ, Sema, İcra-İflâs Hukukunda Yeniden Yapılandırma, Ankara: Yetkin Yayınları, 2006.

TEKİNALP, Ünal, FONDAKİ Bankanın Hukuku, İstanbul: Labib Yalkın Yayınları, 2003. (Fon)

TEKİNALP, Ünal, Sermaye Ortaklıklarının Yeni Hukuku, İstanbul: Vedat Kitapçılık, 2021.

TEKİNALP, Ünal, Ünal Tekinalp'in Banka Hukukunun Esasları, İstanbul: Vedat Kitapçılık, 2009. (Banka Hukuku)

TEKİNALP, Ünal/ÇAMOĞLU, Ersin; Sermaye Piyasası Hukukunun Temel İlkeleri ve Gerekçeli Sermaye Piyasası Kanunu, İstanbul: Vedat Kitapçılık, 2018.

TERCAN, Erdal, İflâsın Sözleşmelere Etkisi, Ankara: Adil Yayınevi, 1996.

TİKVEŞ, Özkan; İçtihatlarla Açıklamalı İcra ve İflas Kanunu (Şerh), İstanbul: Acar Matbaacılık, 1990.

TORAMAN, Barış, Sermaye Şirketleri ve Kooperatiflerde İflasın Ertelenmesi Talebi, Ankara: Yetkin Yayınevi, 2007. (İflâsın Ertelenmesi)

TORAMAN, Barış, "Konkordatoda Kanun Yolları." *Türk Medeni Usul ve İcra İflâs Hukukçuları Birliği 16. Toplantı. 7101 S. Kanun Çerçevesinde Konkordato ve Elektronik Tebligat*, 2018.

TOROSLU, M. Vefa; Hukuksal ve Finansal Açıdan Konkordato, 1. Baskı, İstanbul: Adalet Yayınevi, 2019.

ULUKAPI, Ömer, İcra İflas Hukuku, 2. Baskı, Konya, Mimoza Yayınevi, 10-2015.

ULUKAPI, Ömer, Konkordatonun Sonuçları, Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Cilt 8, Sayı 1-2 Milenyum Armağanı, (2000. 9-61). (Konkordato)

UMAR, Bilge/YILMAZ, Ejder, İspat Yükü, İstanbul: Kazancı Hukuk Yayınları, 1980.

UYANIK, Atilla; Konkordato (Nedenleri, Süreci, Sonuçları, Örnek Uygulamalar, Vergileme ile Sermaye Şirketleri ve Kooperatiflerin Uzlaşma Yoluyla Yeniden Yapılandırılması), 1. Baskı, Ankara: Seçkin Yayınevi, 2018.

UYAR, Talih; İcra ve İflâs Hukukunda İptal Davaları, 1992.

UYAR, Talih/UYAR, Alper/UYAR, Cüneyt; İcra ve İflâs Kanunu Şerhi, 3. Baskı, Cilt 1, Ankara: Bilge Yayınevi, 2014. (Cilt 1)

UYAR, Talih/UYAR, Alper/UYAR, Cüneyt; İcra ve İflâs Kanunu Şerhi, 3. Baskı, Ankara: Bilge Yayınevi, 2014. (Cilt 2)

UYAR, Talih/UYAR, Alper/UYAR, Cüneyt; İcra ve İflâs Kanunu Şerhi, 3. Baskı, Cilt 3, Ankara: Bilge Yayınevi, 2014. (Cilt 3)

UZGÖREN BAYKAL, Ebru, İflâs Davasında Depo Kararı (Emri), Batider C.XXI, S. 1, 2001.

ÜSTÜNDAĞ, Saim, İflas Hukuku (İflas, Konkordato, İptal Davaları), Gözden Geçirilmiş ve Yenilenmiş 8. Bası, İstanbul: 2009.

YASAMAN, Hamdi, Banka Yönetici ve Ortaklarının Şahsi İflâslarına İlişkin Güncel Sorunlar ve 5020 sayılı Kanun ile Getirilen Değişiklikler, GSÜHFD, 2003, C.2, S.2.

YEŞİLOVA, Bilgehan/**TUNCER KAZANCI**, İdil; Konkordato(nun) (Projesinin) Tasdiki Kararına Karşı Kimler Kanun Yoluna Başvurabilir? Bir Yargıtay Kararının Düşündürdükleri (HGK, 10.03.2022 2021/ (15)6-966-283, İKÜHFD, 2023, S. 1(61-135)

YILDIRIM, M. Kâmil, Hileli İflâs Suçları, İstanbul: Alkım Yayınları, 2000. (Hileli İflâs)

YILDIRIM, M. KÂMİL; İcra ve İflas Hukukunda İptal Davaları, İstanbul: Alfa Yayıncılık, 1995.

YILDIRIM, M. Kâmil/**DEREN YILDIRIM**, Nervis; İcra ve İflâs Hukuku, 8. Baskı, İstanbul: Beta Yayınları, 2021.

YILMAZ, Ejder, İflas Kararı Verilmesinden Sonra İflas Davasından Feragat, MSÇD, Sayı 6, 1985. (73-80).

YILMAZ, Süleyman/**YILDIRIM**, Abdülkerim, Medeni Hukuk-I, 2. Baskı, Ankara: Seçkin Yayınevi, 2021.

YILMAZ, Zekeriya; Hukuk Davaları İçin Açıklamalı ve İçtihatlı İspat ve Deliller Rehberi, 3. Baskı, Ankara: Adalet Yayınevi, 2014.

Yararlanılan Veri Tabanları:

Jurix Hukuk Dergileri Veri Tabanı <https://www.jurix.com.tr> (Son erişim tarihi 30.04.2023)

Kazancı İçtihat Bilgi Bankası <http://www.kazanci.com.tr> (Son erişim tarihi 30.04.2023)

Legal Elektronik Hukuk Bankası <https://legalbank.net> (Son erişim tarihi 30.04.2023)

Lexpera Hukuk Bilgi Sistemi <https://www.lexpera.com.tr> (Son erişim tarihi 30.04.2023)

Yargıtay Karar Arama Sistemi <https://karararama.yargitay.gov.tr/> (Son erişim tarihi 30.04.2023)

Yararlanılan Diğer İnternet Kaynakları

Mevzuat Bilgi Sistemi <https://www.mevzuat.gov.tr> (Son Erişim Tarihi 30.04.2023)

Turcademy Online Akademik Portal <https://www.turcademy.com> (Son Erişim Tarihi 30.04.2023)